

Fylkesmannen
i Oslo og Akershus

Miljøvernavdelingen

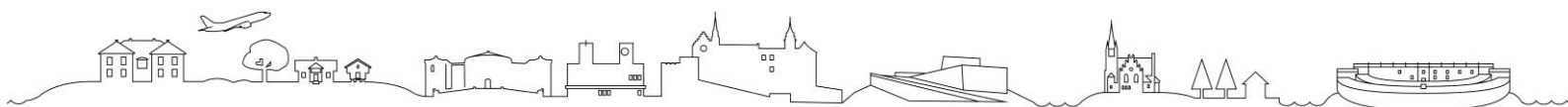
Tilrådning til Miljødirektoratet

Vern av åtte områder som naturreservat

i

Asker, Bærum, Gjerdrum, Nannestad, Oslo, Nittedal,
Lunner og Røyken kommuner

August 2014

Innhold

1. Innledning.....	4
1.1. Tilrådning.....	4
1.2. Hjemmelsgrunnlag	4
1.3. Skogvern	5
1.3.1. St. meld. nr. 25 (2002-2003)	5
1.3.2. Nasjonale miljømål	6
1.4. Bakgrunn for verneplanarbeidet.....	6
Forholdet til markaloven.....	7
2. Verneforslag	8
2.1. Verneverdier.....	8
2.2. Andre interesser	11
2.3. Trusler mot verneverdiene	11
3. Saksbehandling.....	11
4. Merknader til verneforslaget	12
4.1. Sammendrag av generelle merknader til verneplanen som helhet og merknader som omhandler flere av områdene.....	12
4.2. Sammendrag av tilnærmet likelydende merknader til enkeltområder	17
4.3. Fylkesmannens kommentarer og eventuelle forslag til endringer	20
4.3.1. Formålet med og bakgrunnen for vernet.....	20
4.3.2. Stier, løyper og gamle ferdselsveier.....	21
4.3.3. Oppkjøring av skiløyper.....	23
4.3.4. Teltleirer, idrettsarrangementer og andre større arrangementer	24
4.3.5. Utforming av vernekart	28
4.3.6. Regulering av ferdsel på veier og stier.....	28
5. Beskrivelser og merknader til de enkelte områdene	29
5.1. Gardlaushøgda naturreservat i Bærum kommune, Akershus fylke	29
5.2. Rudskampen naturreservat i Nannestad kommune, Akershus fylke	31
5.3. Glitrelia naturreservat i Nittedal kommune, Akershus fylke	33
5.4. Snellingsrøysene naturreservat i Nannestad og Lunner kommuner, Akershus og Oppland fylker.....	35
5.5. Prekestolen naturreservat i Gjerdrum og Nittedal kommuner, Akershus fylke	37
5.6. Lillomarka naturreservat i Oslo og Nittedal kommuner, Oslo og Akershus fylker	39
5.7. Blåfjell naturreservat i Asker og Røyken kommuner, Akershus og Buskerud fylker	45
5.8. Ringiåsen naturreservat i Bærum kommune, Akershus fylke	49
6. Oppsummering av viktige endringer under verneplanprosessen.....	51
6.1. Endring av vernegrenser.....	51

6.2.	Endring av navn	51
6.3.	Endring av verneforskrifter	51
6.3.1.	Likelydende endringer i samtlige av verneforskriftene.....	52
6.3.2.	Forskrift om vern av Gardlaushøgda naturreservat	53
6.3.3.	Forskrift om vern av Rudskampen naturreservat.....	54
6.3.4.	Forskrift om vern av Glitrelia naturreservat	55
6.3.5.	Forskrift om vern av Snellingsrøysene naturreservat	57
6.3.6.	Forskrift om vern av Prekestolen naturreservat	58
6.3.7.	Forskrift om vern av Lillomarka naturreservat.....	60
6.3.8.	Forskrift om vern av Blåfjell naturreservat.....	63
6.3.9.	Forskrift om vern av Ringiåsen naturreservat	65
7.	Vedlegg	66

1. Innledning

1.1. Tilrådning

I samråd med Fylkesmennene i Oppland og Buskerud tilrår Fylkesmannen i Oslo og Akershus med dette vern av åtte områder som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 37. Områdene ligger i Marka i Oslo og nærliggende kommuner. Tilrådommen omfatter ca. 11363 dekar nytt verneareal, hvorav ca. 9776 dekar er produktiv skog. Områdene som tilrådes vernet fremgår av tabell 1 under.

Tabell 1. Oversikt over områder i tilrådommen med tilhørende kommune og areal.

Områdenavn	Kommune(r)	Areal (daa)
Blåfjell	Asker og Røyken	1931
Gardlaushøgda	Bærum	575
Ringåsen	Bærum	680
Lillomarka	Oslo og Nittedal	3139
Prekestolen	Gjerdrum og Nittedal	556
Glitrelia	Nittedal	379
Rudskampen	Nannestad	1201
Snellingsrøysene	Nannestad og Lunner	2902

1.2. Hjemmelsgrunnlag

De åtte områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av lov av 19. juni 2009 nr. 100 om bevaring av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 37.

Det følger av naturmangfoldlovens § 37 at "som naturreservat kan vernes områder som

- a) Inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
- b) Representerer en bestemt type natur
- c) På annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold
- d) Utgjør en spesiell geologisk forekomst eller
- e) Har særskilt naturvitenskapelig verdi

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd."

Videre følger det av § 37 at "i et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet."

Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet, så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i de foreslåtte verneområdene bygger på registreringer og kartlegginger foretatt av Sweco AS gjennom egne feltregistreringer, rapporter fra tidligere kartlegginger og registreringer, samt Naturbase og Artskart. I områdene er det registrert verneverdige naturverdier, inkludert viktige naturtyper og truede og nær truede arter. Det vises for øvrig til beskrivelse av områdenes verneverdier under omtalen av det enkelte område i kapittel 5.

Verneforskriftene som tilrådes åpner for videreføring av flere pågående aktiviteter, herunder jakt og fiske, vedlikehold av utvalgte stier og løyper, ferdsel i et visst omfang med mer. For aktiviteter som kan ha negativ effekt på verneverdiene er det satt restriksjoner, slik at naturverdiene får økt beskyttelse. Det er åpnet for gjennomføring av enkelte aktiviteter/tiltak etter søknad, slik at forvaltningsmyndigheten kan gjøre en konkret vurdering av eventuelle effekter tiltaket/aktiviteten kan medføre og om det er behov for å sette visse vilkår ved en eventuell dispensasjon. Dette gjelder tiltak og aktiviteter som kan være til skade for verneverdiene hvis de gjennomføres på arealer med store naturverdier, i for stort omfang eller på et uheldig tidspunkt. I tilfeller der aktiviteten/tiltaket ikke kan gjennomføres uten fare for skade på verneverdiene, kan ikke dispensasjon gis.

Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene, vurderes de aktivitetene/tiltakene som direkte kan videreføres i henhold til verneforskriftene å ha liten innvirkning på verneverdiene. Vernebestemmelsene er til hinder for tradisjonelt skogbruk og gjennomføring av andre vesentlige inngrep som kan forringe naturverdiene i områdene. På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen de foreslåtte verneområdene til å bidra til en positiv utvikling av artene og naturtypene disse representerer, jfr. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Fylkesmannen vurderer å ha tilstrekkelig kunnskap om artenes bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og områdenes økologiske tilstand, samt virkningene av verneforslagene med tilhørende forskrifter. Kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 anses derfor oppfylt.

Føre-var-prinsippet i § 9 er tillagt særlig vekt ved vurdering av restriksjonsnivået som skal gjelde i områdene, og hvilke tiltak/aktiviteter som skal kunne gjennomføres.

Vern av områdene med tilhørende forskrifter skal i seg selv medvirke til at den samlede belastningen blir redusert. Vegetasjonen og dyrelivet i områdene vil bli vernet mot skade og ødeleggelse, og ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet vil være forbudt. Aktiviteter og tiltak som kan tillates i områdene blir nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriftene, og regulering av aktiviteten/tiltaket vil kunne gjøres med hensyn til samlet belastning i verneområdene. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver vurderes å ikke komme til anvendelse i denne saken. Når det gjelder § 12 kan driftsmetoder, teknikk og lokaliseringalternativer være aktuelt å vurdere i forbindelse med dispensasjonssøknader etter verneforskriftene.

1.3. Skogvern

Skog dekker store deler av Norges areal, og utgjør leveområdet for mye av det biologiske mangfoldet. Trolig har mer enn halvparten av alle arter i Norge skog som leveområde. Om lag halvparten av de sårbare og truede artene på Norsk Rødliste er knyttet til skogsmiljø. Av disse skogtilknyttede rødlisteartene er ca. 30 % knyttet til gammelskog med død ved, ofte av store dimensjoner. Selv begrenset hogst vil føre til en fremtidig reduksjon i grov død ved, og vil således kunne ha en negativ effekt på det biologiske mangfoldet. Vern av skog er dermed et viktig virkemiddel for å ivareta naturmangfoldet.

1.3.1. St. meld. nr. 25 (2002-2003)

Ved behandling av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. St.meld. nr. 25 trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for skogvern. Følgende fremgår i stortingsmeldingen:

«Regjeringen vil:

- styrke skogvernet

- *prioritere vern av skogtyper i henhold til anbefalingene fra den faglige evalueringen.*
- *iverksette en faglig gjennomgang for å klarlegge hvilke tidligere registrerte områder som fortsatt har intakte verneverdier som tilsier at vern bør vurderes. Vurdere aktuelle forebyggende tiltak for å forhindre at verneverdiene reduseres i påvente av endelig verneavklaring.*
- *på kort sikt avgrense nye kartlegginger til skogtyper som er spesielt viktige for å bevare det biologiske mangfoldet eller som Norge har et særlig internasjonalt ansvar for.*
- *legge opp til aktiv medvirkning fra skogeierne organisasjoner i arbeidet for å finne frem til områder som kan være aktuelle for vern («frivillig vern»)*
- *gjennomføre nye konkrete vurderinger av Statskogs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder*
- *videreføre en makeskifteordning med sikte på bruk av statens skoger, skoger eid av Opplysningsvesenets fond og kjøp av private skogarealer til makeskifte*
- *videreføre muligheten for at eiere av skog som blir vernet skal kunne velge å selge arealet til staten*
- *videreføre en vederlagsordning for skog som blir båndlagt i verneprosessen»*

Det ble ikke satt et tallfestet mål for skogvernet ved behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003). Derimot ble det lagt til grunn at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene i NINA rapport 54 (2002), *"Evalueringen av skogvernet i Norge"*, se rapporten og kapittel 2.1 for ytterligere informasjon. I fagrapporten gis et anslag over behovet for skogvern, både for hele landet og fordelt på regioner og vegetasjonssoner. For Øst-Norge ble det i evalueringen anslått et vernebehov på 4,6 % av all produktiv skog. Flere av områdene som omfattes av denne tilrådingen oppfyller mangler og prioriteringer ved skogvernet, se kapittel 2.1.

1.3.2. Nasjonale miljømål

I henhold til de nasjonale miljømålene¹ skal *"et representativt utvalg av naturtypene i skog vernes for kommende generasjoner."* Skogvern er også viktig for å nå flere av de øvrige miljømål, herunder *"utryddingen av truede arter i skog skal være stanset og status for arter i nedgang være forbedret innen 2020"* og *"mangfoldet av naturtyper i skog skal tas vare på eller gjenopprettes innenfor sitt naturlige utbedringsområde [...]".* Vern av de foreslåtte naturreservatene bidrar til å oppfylle disse nasjonale målene.

1.4. Bakgrunn for verneplanarbeidet

De 8 verneforslagene har sitt utspring i en større verneplanprosess i Marka. Verneplanprosessen ble påbegynt våren 2011 av Fylkesmannen i Oslo og Akershus, på oppdrag fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet). Oppdraget gikk ut på å arbeide med vern etter markaloven § 11 av områder med særskilte kvaliteter for friluftslivet. Prosessen ble startet med en innspillsrunde, der aktuelle organisasjoner, kommuner og andre kunne fremme forslag til verneområder. Totalt ble det foreslått 174 områder for vern. En del av forslagene var imidlertid sammenfallende. Etter innspillsrunden vurderte Fylkesmannen de foreslåtte områdene med utgangspunkt i eksisterende kunnskap om disse, formålet med vernet, størrelse, geografisk fordeling og antallet grunneiere. Av de 174 foreslåtte områdene, ble 32 valgt ut for videre utredning og kartlegging.

De utvalgte 32 områdene ble kartlagt av Sweco AS sommeren 2011. I denne forbindelse ble både områdenes friluftsverdier og naturverdier kartlagt og vurdert, se kartleggingsrapporten på www.fmoa.no/markavern. Basert på resultatene i rapporten gikk Fylkesmannen videre med 28 av de 32 kartlagte områdene.

¹ Norske miljømål, Miljøverndepartementet

I brev av april 2012 skriver tidligere miljøvernminister, Bård Vegar Solhjell, følgende til Norges Skogeierforbund og Norskog:

"Kartlegginga syner at mange av områda skårar høgt både på naturverdiar og på friluftsverdiar. Enkelte område skårar likevel mykje høgare på friluftsverdiar enn naturverdiar - og for andre område er det motsett.

Eg deler skogeigarane sitt ynskje om at verneprosessen skal skje gjennom prosessar der grunneigar og staten blir einige. Eg vil sørge for at vern av privat eigd skog i Marka som tilfredsstiller krava til vern etter naturmangfoldloven, så langt som mogleg vert gjennomført som "frivillig vern" etter naturmangfoldloven § 37. Eg legg til grunn at dette vil vere aktuelt for ein vesentleg del av dei kartlagde områda.

For andre friluftsområde vil det vere aktuelt med vern etter markaloven § 11, og også for desse områda vil det verte lagt opp til omfattande dialog og medverknad i prosessen.

Eg legg til grunn at vi utviklar slike samarbeidsprosessar som omtala over.

Verneprosessar etter begge lovverk vil bli starta opp parallelt."

I mai 2012 meldte Fylkesmannen i Oslo og Akershus oppstart av verneplanprosess etter markalovens § 11 for de 28 områdene. I samsvar med miljøvernministerens brev ble det i oppstartsmeldingen påpekt at områder med betydelige naturverdier kunne vernes som naturreservat gjennom en frivillig vern-prosess etter naturmangfoldloven § 37, dersom private grunneiere ønsket det.

En stor andel av de kartlagte områdene har betydelige naturverdier av regional og nasjonal verdi. Samtidig var det ønskelig fra de berørte grunneiernes side å jobbe videre med vern etter naturmangfoldloven. For flere av områdene ble det derfor startet verneplanprosess etter naturmangfoldloven § 37, med utgangspunkt i en frivillig vern-prosess. På bakgrunn av dette meldte Fylkesmannen 21. februar 2014 oppstart av verneplanarbeid etter naturmangfoldloven § 37 for 18 av de 28 områdene. De åtte områdene som med dette tilrådes vernet er blant disse 18. For ytterligere informasjon om prosessen vises det til www.fmoa.no/markavern og kapittel 3 i tilrådingen.

Forholdet til markaloven

Samtlige av verneforslagene i denne tilrådingen ligger helt eller delvis innenfor markagrensen. Arealet innenfor markagrensen reguleres av lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven). Det vurderes derfor behov for å avklare forholdet mellom markaloven og vern etter naturmangfoldloven.

Lovenes ulike formål

Formålet med markaloven er å *"fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner. Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål"*, jfr. § 1. Markaloven har en egen lovhjemmel (§ 11) for vern av områder som på grunn av naturopplevelsesverdier har særskilt kvalitet for friluftslivet.

Verneformen etter markaloven § 11 skiller seg fra det tradisjonelle barskogvernet ved at områdene er vernet på bakgrunn av verdi for friluftsliv og ikke verdi for biologisk mangfold, som står i fokus ved vern etter naturmangfoldlovens bestemmelser. Som nevnt kan et område vernes som naturreservat dersom det;

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
- b) representerer en bestemt type natur
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi

Formålet med opprettelse av et naturreservat må følgelig knyttes opp mot et eller flere av de ovennevnte kriteriene. Det er ikke mulig å ta inn andre formål ved opprettelse av naturreservat, som er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven. Dette innebærer at markalovens formål "å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett" ikke kan være en direkte del av verneformålet for naturreservater. Derimot kan vern som naturreservat være med på å oppfylle markalovens formål om å fremme naturopplevelse.

I oktober 2013 ble fire områder vernet etter markaloven § 11, med det formål å bevare områder med særskilt viktig verdi for friluftslivet. Innenfor disse områdene har ikke det biologiske mangfoldet særskilt vern. Dersom bevaring av naturopplevelsverdier og naturverdier ikke kan kombineres på samme areal i et område vernet etter markalovens § 11, vil vanligvis naturopplevelsverdiene gis prioritet. For de åtte områdene som nå tilrådes, er det først og fremst naturverdiene som søkes bevart.

Gjennom opprettelse av naturreservat gis områdene en bestemt rettslig status med formål å sikre naturmiljøet. Markaloven gir en svakere beskyttelse av naturverdiene enn vern etter naturmangfoldloven. Dette fordi markalovens formålsparagraf legitimerer bruk, tilrettelegging og inngrep som i noen tilfeller vil kunne gå på bekostning av naturverdier. Videre verner ikke markaloven mot skogbruk. Det biologiske mangfoldet i form av ulike naturtyper, mangfold av arter og helhetlige økologiske landskapsrom utgjør et viktig aspekt ved naturopplevelsen. Fylkesmannen vurderer på bakgrunn av dette at vern av de åtte områdene bidrar til å oppfylle markalovens delformål om å fremme og tilrettelegge for naturopplevelse, til glede for både nåværende og fremtidige generasjoner.

2. Verneforslag

2.1. Verneverdier

Etter Fylkesmannens vurdering tilfredsstiller de foreslåtte naturreservatene kravene i naturmangfoldloven § 37. Formålet med vern av områdene er i hovedsak å bevare områder bestående av en stor andel eldre skog, med tilhørende biologisk mangfold i form av arter, naturtyper og økosystemer. På grunn av geografiske, topografiske, klimatiske og jordbunnsmessige forskjeller, vil de foreslåtte verneområdene også sikre arealer med vernekvaliteter av noe ulik utforming. To av områdene er vurdert til å ha nasjonal verdi. Øvrige områder er vurdert til å være av regional verdi, med unntak av et med lokal verdi, se tabell 2 under.

Vern av områdene bidrar til å oppfylle flere av de nasjonale miljømålene. Flere av områdene oppfyller samtidig en rekke mangler og prioriteringer ved skogvernet, se tabell 2 under. I NINA rapport 54 (2002) og NINA oppdragsmelding 769 gis en oversikt over hvilke skogtyper som bør prioriteres for vern i ulike landsdeler og vegetasjonssoner. Innenfor regionen (Øst-Norge) og de tre vegetasjonssonene som omfattes av de foreslåtte verneområdene, angis følgende prioriterte vegetasjonstyper:

Boreonemoral vegetasjonssone:

- Edellauvskog, spesielt: kalklindskog, rikt hasselkratt.
- Boreal lauvskog
- Rik sumpskog
- Høgstaudekog
- Lågurtskog og kalkskog

Sørboreal vegetasjonssone:

- Rikt hasselkratt
- Bekkekløfter

- Boreal naturskog
- Boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved

Mellomboreal vegetasjonssone:

- Rik sumpskog
- Bekkekløfter
- Gråor-heggeskog
- Høgstaudekog
- Lågurtskog
- Boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved
- Urskogpreget furuskog

De høyeste prioriterte arealene for ytterligere skogvern er i henhold til rapportene:

- Gjenværende, noenlunde intakte og sammenhengende store skogområder.
- Rikere skogtyper som edellauvskog, kalkskog, lågurtskog, høgstaudekog og rik sumpskog.
- Gjenværende større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk.
- Områder med store og viktige forekomster av rødlistearter.

I tillegg angis at det på litt lengre sikt er viktig å:

- Sikre en fordeling av verneområder slik at omfanget av vernet skog blir tilfredsstillende i alle deler av landet.
- Verne et antall store skogområder (minst 10 km² produktiv skog) for å sikre et mer representativt utvalg av områder (i forhold til regioner og vegetasjonssoner) som i hovedsak kan utvikle seg under naturlig dynamikk, om nødvendig også ved vern av områder med visse inngrep, dvs. områder som kan utvikle seg mot naturskog over tid.
- Sikre de øvrige viktigste forekomstene av truede, sjeldne og andre spesielle skogtyper.

Tabell 2. Oversikt over områdenes verneverdi og hvorvidt disse oppfyller mangler i skogvernet.

Områdenavn	Verneverdi	Areal (daa)	Oppfyllelse av mangler i skogvernet
Blåfjell	*(**)	1931	Området oppfyller få mangler i skogvernet, men har noe innslag av rikere skogtyper (lågurt- og høgstaudegranskog) og to bekkekløfter.
Gardlaushøgda	***(**)	575	Lokaliteten oppfyller flere mangler i skogvernet knyttet til rikere skogtyper og områder med viktige forekomster av rødlistearter. Av prioriterte skogtyper inngår rikt hasselkratt, boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved, høgstaudegranskog, lågurtgranskog og kalkskog, riksumpskog.
Ringjåsen	***(**)	680	Området oppfyller delvis mangler ved skogvernet i boreonemoral skog, i første rekke med flere mindre partier med edelløvskog med blant annet rikt hasselkratt. Det er også delområder med mange rødlistearter av lav og vedboende sopp.
Lillomarka	**	3139	Området oppfyller kriteriene i noe grad ved at det er forekomster av

			rikere skogtyper som høgstaudegranskog, lågurtgranskog og litt rikmyr. Området oppfyller også manglene knyttet til noenlunde intakte og sammenhengende større skogområder.
Prekestolen	**	556	Arealet er lite og området oppfyller i begrenset grad mål for skogvernet, med unntak av et betydelig innslag av rikere vegetasjonstyper på middels og høy bonitet (lågurtgranskog).
Glitrelia	**	379	Området oppfyller mangler ved skogvernet gjennom forekomster av rikere skogtyper som kalkskog, lågurtskog, høgstaudegranskog og riksumpskog i mellomboreal sone.
Rudskampen	**	1201	Området innehar lite innslag av rikere skogtyper og lite gamle lauvtrær. Det er begrensede arealer med gammel skog under naturlig dynamikk, mens det er gode forekomster av rødlistede arter og signalarter knyttet til gammel skog.
Snellingsrøysene	**(***)	2902	Området oppfyller ikke krav til rike og/eller fuktige vegetasjonstyper eller bekkekløfter. Kriteriet boreal naturskog, særlig rik på død ved, oppfylles i noe grad. Tilsvarende gjelder kriteriet urskogpreget furuskog.

Hvis et område skal vernes på grunn av viktige naturverdier, må det inneha en form, avgrensning og biologisk stabilitet som er tilpasset dette formålet. Fylkesmannens overordnede holdning er således prinsippet om en landskapsøkologisk avgrensning, og har i verneprosessen vektlagt dette. Det vil si at områdene er gitt en avgrensning som omfatter kjerneområdene, det naturlige skogarealet omkring og et økologisk landskapsrom. Den langsiktige stabiliteten for verneverdiene vil være avhengig av områdets størrelse og naturlige arrondering. Det er helheten i området som er verdisatt i de naturfaglige registreringene, noe som fører til at det kan være mindre bestand av yngre skog med i avgrensningene. Fylkesmannen vurderer dette som mindre problematisk, da skogen med beskyttelsen vernet gir, etter hvert vil bli eldre. Videre har det vært nødvendig å balansere prinsippet om en landskapsøkologisk avgrensning med de berørtes interesser. Med et ønske om mest mulig enighet, og for å lykkes med frivillig-vern prosessen, har Fylkesmannen for en del av områdene inngått kompromiss mellom vern og andre interesser. Likevel vurderes samtlige av områdene å bidra til bevaring av biologisk mangfold.

2.2. Andre interesser

Befolkningsnære områder med et mangfold av brukergrupper

Rundt 1,2 millioner mennesker bor i hovedstadsregionen, og har Marka som nærmeste større rekreasjonsområde. Hovedvekten av de åtte områdene ligger svært nært større befolkningskonsentrasjoner, og er dermed lett tilgjengelig for et stort antall mennesker. Dette medfører at flere av områdene i stor grad blir benyttet til et mangfold av aktiviteter innen friluftsliv og idrett. Flere av aktivitetene har blitt gjennomført i områdene i lang tid tilbake.

Bygninger, anlegg og andre innretninger

De foreslåtte verneområdene Lillomarka og Blåfjell berører eksisterende bygninger. Området Lillomarka omfatter også en eksisterende skogsbilvei. Tilsvarende gjelder området Rudskampen.

Foreslåtte verneområde Snellingsrøysene berører eksisterende kraftledning, som krysser gjennom hele vestlige del av området. Området Blåfjell grenser til eksisterende kraftledning.

Ingen av områdene berører regulerte vassdrag.

Nordlige del av Blåfjell ligger direkte over eksisterende jernbanetrasé i tunnel.

Stier, løyper og gamle ferdselsveier

Samtlige av områdene har merkede og/eller umerkede stier. Områdene Snellingsrøysene, Lillomarka, Blåfjell og Glitrelia har samtidig skiløyper som prepareres med løypemaskin eller snøscooter.

Motorferdsel

Dagens motorferdsel i områdene begrenser seg trolig hovedsakelig til preparering av skiløyper, transport av materialer og lignende til bygninger i områdene, eventuell uttransport av syke, skadde og døde bufe, samt felt elg.

Skogbruk og vedhogst

Skogbruk og vedhogst er i større og mindre grad interesser i områdene.

Beiteinteresser

Utmarksbeite er interesser i noen av områdene.

2.3. Trusler mot verneverdiene

Områdene ligger innenfor markalovens virkeområde, og omfattes således av et bygge- og anleggsforbud. De mest aktuelle truslene mot verneverdiene vurderes å være de tiltak som markaloven ikke regulerer eller de tiltak loven åpner for. Dette gjelder skogsdrift med større og mindre hogstinngrep og tilhørende anleggelse av skogsbilveier, tiltak i landsbruket herunder bygninger og terrenginngrep, idrettsanlegg som kan innpasses innenfor markalovens formål, større tilrettelegginger av stier og løyper, samt offentlige infrastrukturanlegg som veier, jernbaner med mer. Av de nevnte tiltakene vurderes skogbruk til å være den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene.

3. Saksbehandling

Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven § 37 skal følge bestemmelser om saksbehandling i lovens §§ 41 til 43. Videre gir rundskriv T-3/99 fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) retningslinjer for saksbehandlingen. Saksbehandlingsreglene skal sikre at verneforslagene blir grundig utredet og at berørte og andre interesserte skal få fremmet sine synspunkter.

Verneplanprosessen ble startet med en innspillsrunde, der aktuelle organisasjoner, kommuner og andre kunne fremme forslag til verneområde. Fylkesmannen har i prosessen lagt vekt på samarbeid og dialog med grunneiere, organisasjoner, Markarådet og kommuner. Gjennom informasjonsbrev, oppstartsmeldinger, høring, bruk av nettsider, informasjons- og dialogmøter, samt kunngjøringer i aviser, mener Fylkesmannen at naturmangfoldlovens krav til saksbehandling er ivarettatt i prosessen. Tabell 3 under gir en oversikt over prosessen og Fylkesmannens saksbehandling.

Tabell 3. Oversikt over verneplanprosessen og saksbehandling.

Tidspunkt	Tema
Februar-mars 2011	Innspillsfase
Sommer 2011	Kartlegging av 32 områder
Mai 2012	Oppstart av verneprosess for 28 områder etter markaloven, med åpning for vern etter naturmangfoldloven
Sommer 2012	Befaring og dialog med grunneiere
Oktober 2013	Vern av fire friluftslivsområder, jfr. markalovens § 11
Februar 2014	Oppstart av verneprosess etter naturmangfoldloven for 18 av de 24 gjenværende områdene
April 2014	Høring av forslag om vern av 8 områder
August 2014	Tilrådning fra Fylkesmannen til Miljødirektoratet for vern av 8 områder

Verneforslagene ble sendt på høring til lokale og sentrale høringsparter, det vil blant annet si berørte grunneiere, fylkeskommuner, kommuner og aktuelle organisasjoner, se vedlagt liste. Høringsutkastet ble lagt ut til offentlig ettersyn på Fylkesmannens nettside og kunngjort ved annonse i aktuelle aviser. Høringsperioden var fra 11. april 2014 til 13. juni 2014.

Det ble mottatt totalt 49 høringsuttalelser.

4. Merknader til verneforslaget

I dette kapittelet gis et sammendrag av høringsuttalelser med merknader av generell karakter. Kapittelet omfatter videre et sammendrag av tilnærmet likelydende uttalelser til enkeltområder. Oppsummering av generelle merknader til ulike tema og Fylkesmannens kommentarer følger også av kapittelet. Kommentarer om enkeltområder gjengis helt eller delvis i kapittel 5, under det enkelte området. Samtlige uttalelser er vedlagt i sin helhet.

4.1. Sammendrag av generelle merknader til verneplanen som helhet og merknader som omhandler flere av områdene

Det ble gitt en del høringsuttalelser med generelle kommentarer om verneplanen som helhet. Noen av høringspartene hadde også generelle kommentarer som omhandler flere av områdene. Her gis et sammendrag av disse.

1. Akershus Miljøpartiet De Grønne støtter de foreslåtte områdene, men antallet og arealet er for lite. Fylkesmannen henstilles til å gå videre med samtlige av de opprinnelige 28 foreslåtte områdene. Videre bes det generelt om at naturreservater opprettes som større sammenhengende områder.

2. Akershus og Oslo Orienteringskrets (AOOK) mener det korrekte er å verne områdene etter markaloven. Orientering bringer alle aldersgrupper ut i Marka, gir god kunnskap om skogens verdier og skaper generelt gode holdninger til natur og miljøvern. Orienteringsklubbene har de senere år laget nye orienteringskart og detaljerte turkart i områdene. Orienteringsforbundet har inngått "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" med en rekke aktører, herunder Miljødirektoratet, Landbruks- og matdepartementet og Norges Skogeierforbund. Avtalen følges opp gjennom o-idrettens regler, og innebærer tett samarbeid med myndigheter og organisasjoner. Dette gjør at idretten utøves på en slik måte at hensynet til sårbar natur, vilt og næringsinteresser ivaretas. O-idretten ivaretar § 3 i vernebestemmelsene om at dyrelivet ikke skal forstyrres unødig gjennom plassering av poster og tidspunkt for avvikling av løp. I svenske og finske undersøkelser har det i liten grad blitt påvist langvarige skader på naturen etter store orienteringsløp. Undersøkelsene peker på at alle typer natur er lite påvirket, og målbar slitasje er i nedgang månedene og årene etter arrangementet. § 3, nr. 4 setter et generelt forbud mot idrettsarrangementer, og hevder implisitt at o-løp er skadelig for naturmangfoldet i et bynært friluftsområde. Dette kan ikke faglig begrunnes. AOOK ber om følgende endringer i forskriftene:
- § 1. innledes med *"Formålet med naturreservatet er å verne et område med vesentlige opplevelsverdier for friluftsliv, naturopplevelse og idrett"*. På den måten vil formålet være i tråd med markaloven.
- § 3, nr. 4 endres til: *"Bruk av naturreservatet til idrett som ikke er tradisjonelt markaidrett, terrengløp eller andre større arrangementer er forbudt"*.
- § 4. Generelle unntak. Nytt punkt: *"Friluftsliv, naturopplevelse og tradisjonell markaidrett"*.
- § 7. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Nytt punkt: *"Anleggelse av stier og løyper, og omlegging av eksisterende stier og løyper"*.
- § 10. Forvaltningsplan. Nytt punkt: *"Området skal forvaltes i tråd med markalovens formål"*.
- At ildsjeler pålegges unødig byråkrati, samtidig som det offentlige ikke klarer å håndheve bestemmelser som allerede finnes, kan føre til følgende:
- tilbudet til barn, unge og folkehelse reduseres
 - det offentlige bruker tid på å følge opp detaljbestemmelser, mens store problemstillinger ikke adresseres
 - tillitten til vernebestemmelsene generelt minsker
- AOOK ber om at verneforslagene trekkes tilbake og i stedet fremmes som vern etter markalovens § 11 dersom kommentarene ikke innfris.
3. Nittedal Orientering (Nitto) er et idrettslag med over 100 medlemmer som arrangerer trening og konkurranser i orientering, samt turorientering. Nitto er positiv til at områdene vernes, men håper forvaltningsmyndigheten har forståelse for verdien av organisering og tilrettelegging for naturopplevelse gjennom orienteringsaktiviteter. Det ville vært bedre om områdene ble vernet etter markaloven § 11. Laget drives av noen få ildsjeler og det er tidkrevende å ha mange aktører å søke til. Derfor ber Nitto om at bestemmelsene endres slik at de kun må forholde seg til "Avtale om retningslinjer for orienteringsidrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" og at deres aktivitet tillates (§ 3). Nitto har i tillegg konkrete kommentarer om orienteringsaktivitet i områdene Glitrelia, Prekestolen, Lillomarka, Snellingsrøysene og Rudskampen, se kapittel 5 under det respektive området.
4. IL Tyrving stiller seg positiv til vern av en del områder med behov for særskilt beskyttelse, men er negativ til vern som hemmer friluftsliv og idrett som ikke setter varige spor. Orientering er et eksempel på en aktivitet som bør tillates. Dette er en bruk av naturen som er skånsom og ikke setter langvarige spor. Vern er til for å sikre naturopplevelsverdier for nåværende og kommende generasjoner, ikke for å hindre egnet bruk. IL Tyrving henviser videre til markalovens formål.

5. DNT Oslo og Omegn: Det er viktig å verne områder med spesielle kvaliteter, som gir mulighet for opplevelse av mer eller mindre urørt natur med stor verdi. Samtidig må det være mulig å benytte og oppleve områdene. Formålet med verneprosessen er å verne områder med spesiell verdi for friluftsliv. Ved for strengt vern i disse områdene oppnås det motsatte. Den tradisjonelle bruken, herunder turorientering og mindre arrangementer innen markaidrett må kunne videreføres. *"Merking, ryddig og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og ferdsselsveier, samt mindre omlegging av stier"* må settes som et generelt unntak. Blåmerkede stier må tas inn på vernekartene. Videre vises det til at bestemmelsen om bruk av reservatet til teltleir, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer ikke er til hinder for vanlig ferdsel i grupper på 30-40 personer. Antallet bør kunne heves eller bestemmelsen fjernes. Som en mulighet kan forskriften åpne for regulering av ferdsel dersom det blir nødvendig med tanke på bevaring av naturverdiene, fremfor at det settes strenge regler i utgangspunktet. Store terrengløp, sykkelritt og andre aktiviteter som gir stor slitasjeskade bør være underlagt søknad. Forskriftens § 5, pkt. 2 tilsier at det er lov å benytte hest og kjerre på stier. Formuleringen må gjøres om. DNT Oslo og Omegn har i tillegg konkrete kommentarer som omhandler Lillomarka og Blåfjell, se kapittel 5 under det respektive området.
6. Forum for natur og friluftsliv (FNF) Akershus er glad for verneforslagene, og at dette begrunnes med vern av hensyn til friluftslivet, jfr. markaloven § 11. Det er formålstjenelig å ha funksjonelle stier som kan vedlikeholdes uten søknad. Belastningen på terrenget blir mindre med gode stier som kanalisere ferdselen. Verneforskriften § 3, pkt. 4 vil virke hemmende på organisert friluftsliv, som ofte er på større grupper enn 30-40 personer. Det stilles spørsmål om hva som menes med teltleir, sett i lys av for eksempel mulighet for speidergrupper til å dra på overnattingstur i områdene. *§ 3, pkt. 4 bør omformuleres til: "Aktiviteter som forventes å gi stor slitasje på terrenget, som teltleir, større idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt"*. Dette er mer dekkende enn en spesifisering av antallet mennesker på arrangementet.
7. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) mener at sykling, riding og idrettsarrangement som kan medføre slitasje på verneverdiene ikke hører hjemme i verneområdene. Når det gjelder løyper og stier, støttes Fylkesmannen i at endring av trasé vil måtte kreve dispensasjon. Ordinært vedlikehold innenfor eksisterende traséer, bør kunne defineres i og utføres som en del av en forvaltningsplan. NOA er enig med Fylkesmannen om at det må sikres adgang til kontroll med arbeider som utføres i reservatene, enten det skjer gjennom tillatelser eller gjennom vedtak av forvaltningsplaner. NOA har i tillegg konkrete kommentarer som omhandler Lillomarka, Blåfjell, Snellingsrøysene og Rudskampen, se kapittel 5 under det respektive området.
8. Norsk Organisasjon for Terrengsykling (NOTS) mener det er motstrid mellom det som lå til grunn for MD's mandat til FMOA og at naturmangfoldloven benyttes i stedet for markaloven. Markalovens § 11 er i brukernes interesse, så vel som intensjonen for vern av områdene. Etter foreslåtte forskrifter og lovteksten i naturmangfoldloven kommer friluftslivet i annen rekke. Formålet med vern av områder som naturreservat står sterk i kontrast til formålet med markaloven. Vernebestemmelsene som fremmes gjør bruken og søknadsprosessene i Marka ytterligere komplisert. Det er få holdepunkter for å hevde at naturverdiene blir utsatt dersom områdene vernes etter markaloven § 11.

I forskriftene er det ikke lagt ved datert kartgrunnlag. Verken naturverdier eller komplett inntegning av objekter/stier fremgår av kartene.

Flere av bestemmelsene dekkes av retningslinjer for stier og løyper i Marka og friluftsloven. Det virker unødig å overstyre bestemmelser i markaloven og friluftsloven med tiltak som krever søknad om dispensasjon. Se forskrift for Gaupsteinsmarka. NOTS viser til bestemmelsen *"Utenom eksisterende veier/stier er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt"* i § 5 i forskriftene for samtlige av områdene. Det antas at det her henvises til alle eksisterende stier i terrenget, og ikke kun de som fremgår av kartene. Dette er regulert av friluftsloven, og bestemmelsen burde kunne fjernes. NOTS har i tillegg konkrete kommentarer

som omhandler Rudskampen, Glitrelia, Prekestolen og Ringiåsen, se kapittel 5 under det respektive området.

9. Østmarkas Venner: Utkastet til forskrifter er godt, inkludert måten verneformålet er formulert. Det er viktig at noen områder i Osloområdet har strengt vern, hvor bevaring av naturmangfoldet og naturopplevelsen står høyest. Den store langsiktige trusselen for bevaring av natur- og opplevelsesverdiene i områdene er slitasje. Det blir derfor avgjørende at verneområdene skjermes mot dette. Disse utvalgte områdene med særegne naturkvaliteter må få en felles og entydig forvaltning, med streng forvaltningspraksis av hensyn til verneverdiene. I forvaltningen av verneområdene bør det tas hensyn til at sårbarheten for slitasje kan være særlig stor i visse reservater, eller i deler av disse.
10. Lunner kommune ser positivt på at verneprosessen skjer med hjemmel i naturmangfoldloven, og som frivillig-vern-prosess. Avgrensning av arealene har etter kommunens erfaring blitt avklart gjennom en slik prosess. Forslag til verneforskrift ser ut til å ivareta både allmennhetens interesser og naturverdiene.
11. Naturvernforbundet i Asker er fornøyd med vernet av de åtte områdene, men er i tvil om de nye reservatene er nok til å bevare truede naturtyper på lengre sikt. Håper at det jobbes videre for vern av ytterligere områder med stor naturverdi, slik at ikke verneverdige naturtyper blir hugget. Positive til at stier og løyper holdes på dagens nivå, men at man må være restriktiv til utfylling, drenering, klopper og andre tiltak som kan endre verneformålet. Verneområdene bør få en forvaltningsplan. Naturvernforbundet i Asker har i tillegg konkrete kommentarer som omhandler Blåfjell, se kapittel 5 under det respektive området.
12. Oslo og Omland Friluftsråd er positive til nye verneområder og ser behovet for å verne viktige områder mot skogsdrift, men at friluft- og idrettsaktiviteter i verneområdene bør opprettholdes. Vernemyndighetene bør satse på dialog med aktørene slik at vi får et bærekraftig sti- og løypenett som ivaretar verneverdiene. Formål og kriterier for vern etter markaloven og naturmangfoldloven er forskjellige. Det ville være mest korrekt å følge markaloven. Markalovens hovedformål må legges til grunn i verneforskriftene.

Det må ikke legges restriksjoner på aktiviteter som ikke påvirker verneverdiene. Orientering, terrengløp, turrenn på ski og terrengtritt er ikke dokumentert i særlig grad i høringsdokumentene. Disse aktivitetene bør vektlegges. Kun der verneverdiene er truet bør det være restriksjoner på bruken. Bestemmelsene i § 7 er unødvendige og betyr lite for å ta vare på naturverdiene. Høringsdokumentet drøfter ikke hvordan merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og ferdssøker skal kunne påvirke verneverdiene. Bestemmelsene bør tas ut slik at omfattende dispensasjonssøknader unngås, se forskrift for Gaustadsmarka. Bestemmelsene bør åpne for forsiktig forbedring av sti- og løypenettet. OOF mener "Retningslinjer for saksbehandling av stier og løyper i Marka" bør kunne gjelde i verneområdene.

OOF kan ikke støtte det generelle forbudet mot orienteringsløp i verneforskriften § 3. Imidlertid kan søknadsplikt for større konkurranser og for poster som skal henge ute i verneområdene over lengre tid støttes. Turrenn, terrengløp og terrengtritt vil stort sett gå på eksisterende løyper, stier og veier. Dermed vil de sjelden komme i kontakt med verneverdiene i gammelskogen, men det avhenger av størrelsen på arrangementet og årstiden. Høringsdokumentet gir i liten grad svar på disse problemstillingene.

OOF har følgende forslag til endringer av verneforskriftene (forslag uthevet):

§ 1. Formålet med vernet er også å bevare området som et viktig friluftsområde der naturopplevelse, friluftsliv og idrett skal kunne utøves av rammen av bærekraftig bruk, slik at naturverdien som er beskrevet over ikke trues.

§ 3. Punkt 4 fjernes.

§ 4. Nytt punkt: Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for: *"Aktiviteter knyttet til friluftsliv, idrett og naturopplevelse, så lenge de utføres på en bærekraftig måte og slik at verneverdiene ikke skades eller trues."*

§ 4. Nye punkter flyttet fra § 7: Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for: *Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier. Motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløyper i henhold til standard på vernetidspunktet.*

§ x. Tillatelser. Ny paragraf mellom § 6 og § 7: *Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til større idrettsarrangement og kjentmannsposter/turorienteringsposter som skal henge ute mer enn et år, forutsatt at verneverdier ikke skades eller trues.*

§ 7. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Nytt punkt: *Anleggelse av nye stier og løyper, og til omleggelse av eksisterende stier og løyper.*

13. Friluftsrådernes Landsforbund (FL): Det foreslås vern av områdene som naturreservat etter naturmangfoldloven, mens utgangspunktet var vern etter markalovens § 11. Dette medfører et verneregime med et annet formål og vesentlig strengere restriksjonsnivå på bl.a. friluftslivsaktivitet. Endringen begrunnes bl.a. med ønske fra grunneiere om økonomisk erstatning. FL mener dette er faglig uholdbart og aksepterer ikke sjonglering mellom lovverk og vernegrunnlag, med de betydelige konsekvenser det har for friluftinteressene. Verneforslaget må primært trekkes, og nytt forslag fremmes etter markalovens § 11. Sekundært kan FL støtte vern etter naturmangfoldloven dersom det faglige grunnlaget for dette dokumenteres, og at det legges opp til å ivareta naturopplevelser, friluftsliv og idrett i samsvar med markalovens formål. FL kan ikke se at det er faglig grunnlag for de generelle forbudene mot enkel tilrettelegging for friluftsliv og aktivitet. FL viser for øvrig til høringsuttalelse fra OOF.
14. Skiforeningen: Verneforskriftene må tilpasses det etablerte løypenettet som forutsetningsvis skal opprettholdes i verneområdene. Hvis enkelte løypestrekninger omfattes av reservater, der løypearbeid er søknadspliktig, får det konsekvenser for tilknyttede løyper. Det må legges til rette for å opprettholde etablert løyper i verneforskriften. Viser til at det i Marifjell naturreservat er gitt generelt unntak for vedlikehold og merking av eksisterende stier og løyper. I Gaupesteinmarka naturreservat er det gitt unntak for rydding, merking og vedlikehold av eksisterende stier, løyper, klopper, bruer og gamle ferdselsveger, oppsetting av skilt og lignende, i samsvar med forvaltningsplan. Det er også fastsatt i forskriften at fredningsbestemmelsen ikke er til hinder for preparering av skiløyper langs traséer inntegnet på vernekartet etter standard godkjent i forvaltningsplan. Verneforskriftene i de nye områdene må utformes på samme måte. I tillegg bør det fremgå at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan godkjenne omlegging av løyper. Verneforskriften bør utformes slik at utplassering av kjentmannsposter og lignende tillates. Skiforeningen har i tillegg konkrete kommentarer som omhandler Snellingsrøysene og Blåfjell, se kapittel 5 under det respektive området.
15. Rein Midteng støtter høringsforslaget og synes det er positivt at verdifulle områder sikres. Resterende del av områdene i høringsfasen må sendes på høring når grunneierforhandlingene er klare. Rein Midteng har i tillegg konkrete kommentarer som omhandler Snellingsrøysene og Rudskampen, se kapittel 5 under det respektive området.
16. Norges Skiforbund (NSF) mener at områdenes plassering sentralt i en presset hovedstadsregion utpeker seg som ekstraordinært verdifulle rekreasjons- og friluftslivsområder, og at en ut fra et folkehelseperspektiv bør tillegge dette hensynet betydelig vekt. Forbundet viser til naturmangfoldlovens formål, samt § 14 og forarbeidene til denne, som handler om plikten til å avveie tiltak opp mot viktige samfunnsinteresser. Videre mener de verneforslaget har en for snever bruk av begrepet friluftsliv, hvor forbundets idrett kun i begrenset grad omfattes, og at denne definisjonen er i strid med andre lovers definisjon av begrepet. Følgelig mener forbundet at Fylkesmannen ikke i tilstrekkelig grad har vurdert vernet opp mot de interesser skiidretten representerer, og at en da heller ikke har ivaretatt

naturmangfoldlovens krav til forsvarlig saksbehandling. Naturresevatene kan derfor ikke lovlig opprettes slik forslag til forskrift foreligger.

Vernet vil være til hinder for organisasjonens aktiviteter, som berører mange i deres nærmiljø. Forbundet viser til at et krav om dispensasjonssøknader vil kunne føre til redusert aktivitet i et forbund tuftet på frivillighet. De mener det ikke er tilstrekkelig utredet hva som er problematisk med idrettsarrangement ut fra vernehensyn. Verdifull frivillig innsats må ikke vanskeliggjøres ved dispensasjonssøknader, og det pekes spesielt på løypekjøring. Konsekvensen, mener de, vil bli redusert skiløpetilbud innenfor marka. Det anbefales at forskriftene som et minimum ikke binder løypepreparering opp mot standarden på vernetidspunktet. Forbundet er også svært kritisk til at det innføres forbud mot etablering av nye skiløyper, da gode skiløyper er et av de viktigste tiltakene for å få folk ut på ski. Forbundet viser til at områdene anses som særlig verdifulle fra et naturmangfoldperspektiv, på tross av at de har vært mye brukt over lang tid, og forbundet stiller dermed spørsmål ved om det kan bety at idrettens bruk av områdene er forenlig med de særegne naturverdiene som finnes.

17. Akershus fylkeskommune: Ettersom markaloven ikke gir et varig vern mot tekniske inngrep, er det naturlig at naturmangfoldloven benyttes for å bevare et utvalg av varierte naturtyper. Samtidig påpekes formålet og hensikten med det opprinnelige vernet - markaloven - som gir store deler av Østlandets befolkning en mulighet til å være aktive i store naturområder i nærmiljøet. Det er viktig at dagens bruk og tilrettelegging som ikke virker negativt på verneverdiene kan videreføres. Dette innebærer både tradisjonelt friluftsliv og idrett. Med mindre arrangementer har negativ konsekvens for verneverdiene, må disse kunne videreføres uten unødig lange søknadsrunder i forkant. Det samme gjelder kommuner og organisasjoner som vedlikeholder og sti-, løype- og hyttenettet i Marka. Disse bør kunne fortsette sitt virkeområde, så lenge det ikke er snakk om utvidelser av det eksisterende. Verneforslagene gir dispensasjonsfri hjemmel til motorisert ferdsel i forbindelse med jakt og ikke vedlikehold av sti- og løypenettet. Disse bestemmelsene må endres, sett i lys av områdenes beliggenhet i landet og verdi for friluftslivet og idretten.
18. Hafslund Nett AS har ikke elanlegg i foreslåtte verneområder. Statnett har elektriske anlegg med kraftlinje som berører bl.a. områdene Blåfjell og Snellingsrøysa. Det er viktig å sikre at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse av anleggene.
19. Norges vassdrags – og energidirektorat (NVE) kan ikke se at vern i samsvar med verneforslagene vil ha konsekvenser for vassdrag eller kjente energiresurser. Energi 1 Follo Røyken AS (Blåfjell) og Hadeland Energinett (Snellingsrøya) kan også være berørte områdekonsesjonærer/netteiere. Disse står ikke på lista over høringsinstanser.

4.2. Sammendrag av tilnærmet likelydende merknader til enkeltområder

Flere av uttalelsene med merknader til enkeltområder er tilnærmet likelydende og sammenfaller i stor grad med de generelle merknadene til verneplanen som helhet. Selv om merknadene gjelder enkeltområder, gjengis de derfor her. Sammendragene er systematisert etter hvilket område uttalelsen omhandler.

Lillomarka

20. Oslo Skikrets har sterke motforestillinger mot de begrensninger som pålegges skiidretten i området. Skiidretten har foregått i området siden 1800-tallet, og benyttes mye av skiutøvere i dag. Da området anses verneverdig, antas det at skiidretten ikke har forringet skogens opplevelsverdi. Det er derfor et paradoks at verneforslaget legger restriksjoner på denne idretten. Det er en stor urimelighet at skiklubber som sogner til området nå i praksis ikke kan arrangere renn i løyper som hittil har vært tilgjengelige. Selv om § 7 åpner for dispensasjon, virker dispensasjonskravet så hemmende at den lille mulighet til tillatelse ikke er reell. Skiklubbene er foreldredrevet med liten tid til administrativt arbeid. Skikretsen har erfaring

med at løyper som går gjennom naturreservater får dårligere vedlikehold og standard. Skiløypene blir derav mindre tilgjengelige. Oslo Skikrets foreslår primært at Fylkesmannen frafaller verneforslaget. Sekundært foreslås "idrettsarrangementer" tatt ut av § 3, pkt. 4 og "opprettelse og utvikling av eksisterende skiløyper" tilføyes som et punkt under § 4. Atter sekundært at vernebestemmelsenes § 3, pkt. 4 "idrettsarrangementer" tas ut.

21. Nydalens Skiklubb mener forskriften vil hemme, fortrenge og legge hindringer for organisert friluftsliv og idrett i et sentralt beliggende og mye brukt område, og dermed er i strid med markaloven. Lillomarka vil deles i en østre og en vestre del, med sterkt reduserte muligheter for kryssing. Det innebærer stor begrensning for tilrettelegging for økt friluftsopplevelse eller idrettsutfoldelse i nærmiljøet. Nydalen Skiklubb er landets største orienteringsgruppe, og har lagt ned store ressurser i å tegne orienteringskart i Lillomarka. Klubben arrangerer ukentlig flere treninger og noen ganger konkurranser i området. I tillegg arrangeres turorienteringstilbud. Nydalens Skiklubb foreslår at § 4 i forskriften, *Generelle unntak fra vernebestemmelsene*, utvides med et nytt punkt 12) *Orienteringsposter i forbindelse med orienteringssløp, orienteringstreninger og turorientering*. Gjennom mer enn hundre år har det vært arrangert orienteringssløp, og ingen vitenskapelige undersøkelser viser at orientering medfører varig skade for miljøet og det biologiske mangfoldet. Det er ikke faglig grunnlag for å forby all organisert ferdsel. Dersom den foreslåtte forskriften består uendret, vil det medføre en rekke søknader og mer byråkrati.
22. Oslo Idrettskrets: Det er alvorlig at det forsøkes å legge hindringer for etablerte og velfungerende aktiviteter/idretter i området. Utgangspunktet for verneprosessen var å verne områder med særskilt verdi for friluftslivet etter markaloven § 11. Fokuset i verneforslaget er nå naturverdier. Idrettskretsen er uforstående til at idretten er en trussel mot verneverdiene, og kan heller ikke se at det foreligger dokumentasjon som tilsier dette. Vernebestemmelsene vil legge hinder for ordinært bruk, og dermed bidra negativt til befolkningens tilgang til opplevelser i Marka. Forslaget er i strid med formålet i markaloven. Oslo Idrettskrets mener forslaget er basert på sviktende grunnlag, og at bestemmelsene vil ha u hensiktsmessig negative konsekvenser for bruken av Marka. Det anbefales at forslaget skrinlegges.
23. Kjelsås IL Orienteringsgruppa: Det står ikke noe i beskrivelsen av området som tilsier at naturen i Lillomarka er truet av bruken i dag. Bruken av området vil måtte endres som følge av vernet, noe som medfører at biotopen endres på sikt. Begrensinger i bruk vil føre til store problemer for befolkningens tilgang på friluftsliv. Minner om markalovens formål og mener loven allerede sikrer nødvendig bevaring av Lillomarka. Turorientering med mange deltakere vil være i strid med vernet. Dermed ekskluderes området fra et populært friluftsliv, noe som ikke er i overensstemmelse med intensjonene i markaloven. Søknader om dispensasjon for tiltak som for eksempel fjerning av vegetasjon vil medføre mer byråkrati. Området vil gro igjen og trær vil falle over stier og sperre skiløyper, siden vegetasjon ikke skal fjernes. Dette medfører større belastning og slitasjeskader på områder i nærheten som ikke omfattes av vernet. Preparering av løyper med stor maskin lar seg heller ikke forene med vernet. Kjelsås IL O-gruppa vil sterkt fraråde vern av Lillomarka.
24. Kjelsås IL Langrenn stiller spørsmål om hvorfor Fylkesmannen verner Lillomarka når skogen fortsatt er intakt etter all aktiviteten som har funnet sted der. Mener markaloven har strengt nok regelverk og er sterkt imot vernet siden det blir et tilbakeslag for idretten. Forstår ikke at Fylkesmannen foreslår vernet i strid med markalovens formål, som er tilrettelegging for naturopplevelse, friluftsliv og idrett. Vernet vil vanskeliggjøre friluftsliv og idrett, siden aktiviteter som skiløping i preparerte løyper, turrenn og orientering ikke lenger skal være tillatt. Det er heller ikke tungtveiende biologiske grunner til å verne et såpass stort område. Kjelsås IL ber Fylkesmannen frafalle verneforslaget. Subsidiært må bestemmelsene tillate vedlikehold av stier og løyper, samt preparering og omlegging. I tillegg må det være tillatt å avholde idrettsarrangementer uten å måtte søke. Det vil bli utfordrende å skrive søknader for de frivillige som står bak arrangementene, i tillegg til usikkerheten i forhold til gjennomføring når man ikke vet om søknaden innvilges.

25. Kjelsås IL: Vernebestemmelsene setter forbud mot preparering av skiløyper, rydding, istandsetting og vedlikehold av skiløyper og stier, idrettsarrangementer m.m. Kjelsås IL organiserer mer enn 3500 medlemmer, og Lillomarka brukes særskilt av langrenns- og orienteringsgruppen, men også til turrenn, orienteringsløp, orienteringsposter. Hovedlaget stiller seg 100 % bak uttalelsene fra langrennsgruppen og orienteringsgruppen. Fylkesmannens forslag er i strid med markalovens formål, og vil vanskeliggjøre idrett og friluftsliv. Kjelsås IL ber Fylkesmannen frafalle verneforslaget.
26. Lillomarka Skiklubb er betenkte til vern av Lillomarka, dersom dette legger sterke restriksjoner på bruk av området til skikonkurranser/skiarrangement. Skiklubben kan i fremtiden tenke seg å bruke deler av det aktuelle området til skogsløp og mosjonsløp på sommeren, og reagerer på at dette kan bli forbudt. Det kan bli en stor utfordring at verneforslaget er lagt i nærheten av tettbebyggelsen med rikt idrettsliv i randsonen og innover i Marka. Det er uheldig at verneforslaget utelukker idrettsarrangementer og konkurranser. Markaloven er klar på at idrett hører naturlig hjemme i Marka, på linje med friluftsliv og naturinteresser. Ønsker to nye punkter i § 4. Generelle unntak: Løypetraséer på vinterstid og løypetraséer på sommerstid.

Blåfjell

27. Asker skiklubb er positiv til differensiert vern av ulike områder i Oslomarka, men finner bestemmelsene om forbud mot idrettsarrangementer og uklar holdning til turorientering unødvendig med tanke på vernets formål og markalovens formålsparagraf. Bevaring av bynært friluftslivsområde og folkehelseaspektet er en viktig bakgrunn for markaloven. Turorientering, organisert trening og orienteringsløp er en del av denne helheten. Skiklubben har brukt betydelig økonomiske midler på orienteringskart over Blåfjell-Dikemark-området. Området benyttes til konkurranser, trening og turorientering. Undersøkelser i Norge og Sverige underbygger at orienteringsløp kun har midlertidige effekter på vegetasjon. O-idretten ivaretar § 3 i vernebestemmelsene om at dyrelivet ikke skal forstyrres unødig ved plassering av poster og tidspunkt for avvikling av løp med tanke på viltets yngletid. Det er uklart hva som er "*unødig forstyrrelse*". § 3, pkt. 4 setter forbud mot idrettsarrangementer, og hevder implisitt at o-løp er skadelig for naturmangfoldet i et friluftsområde. Dette kan ikke faglig begrunnes. Orienteringsløp, med unntak av evt. mål og større startplasser, må være tillatt innenfor reservatet. Bestemmelsen må endres til at "*turorientering og orienteringsløp er tillatt*".

Gardlaushøgda

28. Fossum Idrettsforening er positiv til differensiert vern av ulike områder av Oslomarka, men finner bestemmelsene om forbud mot idrettsarrangementer og uklar holdning til turorientering unødvendig med tanke på vernets formål og markalovens formålsparagraf. Bevaring av bynært friluftslivsområde og folkehelseaspektet er en viktig bakgrunn for markaloven. Turorientering, organisert trening og orienteringsløp er en del av denne helheten. Fossum har brukt over 100 000 kr. for å lage kart over Steinshøgda. Garlaushøgda er det mest spennende og brukbare området grunnet lite skogdrift. I 2012 arrangerte Fossum et stort løp på Galaushøgda. Kort tid etter løpet var det ikke mulig å se spor. Undersøkelser i Norge og Sverige underbygger at o-løp kun har midlertidig effekt på vegetasjonen. O-idretten ivaretar § 3 om dyrelivet ikke skal forstyrres unødig ved plassering av poster og tidspunkt for avvikling av løp med tanke på viltets yngletid. Det er uklart hva som menes med "*unødig forstyrrelse*". § 3,b setter forbud mot idrettsarrangementer, og hevder implisitt at o-løp eller skirenn er skadelig for naturmangfoldet i et bynært friluftsområde. Dette kan ikke faglig begrunnes. Bestemmelsen må endres til at "*turorientering, orienteringsløp og skirenn i egnede løyper er tillatt*". Subsidiert kan bestemmelsen være at dette skal avklares med rette myndighet.

4.3. Fylkesmannens kommentarer og eventuelle forslag til endringer

4.3.1. Formålet med og bakgrunnen for vernet

Hovedtrekk i høringsuttalelsene

Flere av høringsuttalelsene omhandler formålet med vernet, bakgrunnen for verneplanprosessen og forholdet til markaloven. I denne sammenheng viser flere av høringspartene til at utgangspunktet for verneprosessen var å verne områder med særskilt verdi for friluftslivet etter markaloven § 11. Flere av høringspartene mener overgangen til naturmangfoldloven med tilhørende foreslåtte vernebestemmelser fører til at den tradisjonelle bruken av områdene fortrenkes og vanskeliggjøres. Verneforslagene er således i strid med markalovens formål og bakgrunnen for verneprosessen. Det påpekes i uttalelsene at det korrekte er å verne områdene etter markaloven eller at markalovens hovedformål legges til grunn i verneforskriftene. Dette gjennom at det legges opp til å ivareta naturopplevelser, friluftsliv og idrett i samsvar med markalovens formål, og flere aktører ønsker *"naturopplevelse, friluftsliv og idrett"* tatt inn i verneformålet. Videre er det en rekke av høringspartene som anmoder Fylkesmannen om å frafalle verneforslagene. Det er imidlertid også flere som støtter forslaget om vern av de åtte områdene, med tilhørende formål.

Fylkesmannens kommentarer

Fylkesmannen viser til at verneforslagene har sitt utspring i et oppdrag fra departementet i 2010 om å komme med forslag til nye verneområder. Som det påpekes i høringsuttalelsene var utgangspunktet for oppdraget å arbeide med vern etter markaloven § 11 av områder med særskilte kvaliteter for friluftslivet. I 2012 skrev imidlertid tidligere miljøvernminister, Bård Vegar Solhjell, til Norskog og Norges Skogeierforbund at vern av områdene på privat grunn så langt som mulig skulle gjennomføres som frivillig vern etter naturmangfoldloven § 37. De åtte områdene som tilrådes vernet som naturreservat, vurderes ut fra sine naturverdier å oppfylle kravene i naturmangfoldloven § 37, se for øvrig kapittel 2 og beskrivelsen av det enkelte området i kapittel 5. Fylkesmannen mener å ha utarbeidet verneforslag i henhold til oppdraget, og finner ikke grunn til å frafalle disse. Det vises videre til at den nye Regjeringen har programfestet å *"styrke arbeidet med frivillig vern"*.

Flere høringsparter vurderer verneforslagene til å være i strid med markaloven, og ber om at lovens hovedformål legges til grunn i verneforskriftene. Dette blant annet gjennom at *"naturopplevelse, friluftsliv og idrett"* tas inn i verneformålet. Som Fylkesmannen viser til tidligere i tilrådingen, må verneformålet knyttes til kriteriene for opprettelse av naturreservat etter naturmangfoldloven § 37. Disse kriteriene gir ikke rom for å verne områdene av det hovedformål å bevare særskilte verdier for naturopplevelse, friluftsliv og idrett. Videre viser Fylkesmannen til at idrett heller ikke var et formål med vern etter markalovens § 11, på samme måte som friluftsliv i enkelte tilfeller vil måtte vike for idretten ved etablering av nye idrettsanlegg i Marka.

Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven. Slikt vern av områdene vil medføre at ingen kan foreta noe som kan forringe verneverdiene. Målet er imidlertid ikke å hindre den tradisjonelle bruken av områdene. I den grad det er tiltak eller bruk som har, eller i fremtiden kan ha, negativ effekt på verneverdiene, mener Fylkesmannen likevel at dette bør forbys eller reguleres. De åtte områdene vurderes i dag verneverdige, til tross for at flere av disse er mye brukt til diverse aktiviteter og tilrettelegginger. Fylkesmannen ser at restriksjonsnivået i høringsforslaget var lagt for høyt på enkelte områder, og at forskriftene på noen punkter bør endres. Verneforskriftene som tilrådes er søkt tilpasset til dagens situasjon og bruk, så langt dette er forenelig med verneformålet og bevaring av verneverdiene. Ved tilpassing av restriksjonsnivå har det vært nødvendig å ta hensyn til at potensiell økt aktivitet, tilrettelegging og belastning i fremtiden ikke skal kunne medføre fare for forringelse av verdiene som vernes. De konkrete endringene som er foretatt omtales i de neste delkapitlene.

I høringsforslaget ble det i formålsparagrafen for noen av områdene opplyst om at det respektive området ligger i et lokalt eller regionalt friluftslivsområde. Fylkesmannen ser at forskriftene i

høringsforslaget dermed ikke var konsekvent med tanke på at alle områdene utgjør en del av Marka, som et større sammenhengende regionalt friluftslivsområde. Fylkesmannen mener tilråningen fremhever områdenes beliggenhet i et større regionalt viktig friluftslivsområde, og hensynet til friluftslivsinteressene er søkt ivaretatt gjennom bestemmelsene i forskriftene. Fylkesmannen ser i etterkant av høringen at det er unaturlig å spesifisere områdets beliggenhet i et friluftslivsområde i forskriftenes formålsparagraf. Dette anbefales derfor tatt ut av formålet.

Videre vurderer Fylkesmannen forskriftene i høringsforslaget til i for liten grad å vektlegge områdenes verdi som økosystem, der også dyrelivet har en sentral plass. Det tilrådes derfor å tilføye følgende i formålsparagrafen, § 1, for alle områdene:

"Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser."

4.3.2. Stier, løyper og gamle ferdselsveier

Hovedtrekk i høringsuttalelsene

En rekke høringsparter peker på at merking, rydding og vedlikehold av stier og løyper må kunne videreføres, uten krav om søknad. Dersom denne type tiltak skal være søknadspiktig vil søknadsprosessene i Marka bli ytterligere komplisert, og resultatet kan bli mindre funksjonelle stier og løyper. Vedlikeholdte stier og løyper er viktig for ivaretagelse av interesser innen friluftsliv, naturopplevelse og idrett i områdene. Dessuten vil belastningen på terrenget for øvrig bli mindre med gode stier som kanalisere ferdselen. I flere av høringsuttalelsene påpekes også at anleggelse av nye stier og løyper, samt omlegging og utbedring av eksisterende stier og løyper må settes som et generelt unntak fra vernebestemmelsene.

Fylkesmannens kommentarer

Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og løyper

I henhold til forskriftene i høringsforslaget kan forvaltningsmyndigheten etter søknad gi dispensasjon til *"merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier"*, jfr. forskriftenes § 7. Fylkesmannen ser at denne søknadsplikten vil kunne gi uheldige konsekvenser for bruken av områdene, dersom dette medfører mindre vedlikehold av mye brukte stier og løyper. Samtidig vurderer Fylkesmannen at et generelt unntak for merking, rydding og vedlikehold av et begrenset antall stier og løyper ikke medfører fare for forringelse av verneverdiene. Fylkesmannen tilrår å avgrense unntaket til eksisterende merkede stier og løyper. Det at stier og løyper er merket vurderes å gjenspeile brukerhyppigheten og viktigheten av disse for et større antall brukere. Som noen av høringspartene påpeker, kan kanaliseringen av ferdsel også være positivt for bevaring av verneverdiene sett fra et helhetsperspektiv. Verneforskriftene tilrådes derfor endret ved at det settes et nytt generelt unntak i § 4 for:

"Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende blåmerkede stier og rødmerkede løyper vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet".

Det tilrådes at verneforskriftene tilpasses dagens situasjon i områdene, slik at de gjenspeiler faktiske forhold. Dette innebærer at det eksempelvis tilrådes et generelt unntak for *merking, rydding og vedlikehold av eksisterende rødmerkede løyper* kun i forskriftene for de områdene der det i dag er etablert rødmerkede skiløyper.

I flere av områdene er det også et stort antall umerkede stier. Bredden på disse varierer i stor grad, og flere har karakter av å være "tråkk". I fremtiden vil brukerintensiteten og belastningen på områdene kunne øke, med medfølgende dannelse av nye stier og "tråkk". Dersom det åpnes for rydding, vedlikehold og merking av alle traséer som kan anses som eksisterende sti, vil dette kunne komme i konflikt med verneverdiene som søkes bevart. Fylkesmannen vurderer det derfor som hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i områdene. Det tilrådes derfor følgende spesifisert dispensasjonsbestemmelse i § 7;

"Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende umerkede stier, løyper og gamle ferdselsveier".

Bestemmelsens ordlyd er tilpasset for hvert enkelt område med utgangspunkt i om det eksisterer blåmerkede stier og/eller rødmerkede løyper, se forskriftene og kapittel 6 med oppsummering av viktige endringer.

Fylkesmannen er kjent med at det i noen av områdene er etablert mye brukte stier som per i dag ikke er merket. Det presiseres at det for eksisterende større og/eller mye brukte stier og løyper, som på vernetidspunktet ikke er merket, legges opp til at det vil kunne gis flerårige dispensasjoner for merking, rydding og vedlikehold. Fylkesmannen vurderer det formålstjenelig med flerårige dispensasjoner i denne sammenheng, da enkelt vedlikehold som eksempelvis fjerning av nedfalt tre kan gjennomføres uten å omsøkes for seg. Det vil være større sannsynlighet for å få innvilget en søknad om dispensasjon for merking, rydding og vedlikehold av eksisterende større og/eller mye brukte stier og løyper enn for de traséene som er mindre brukt. Søknad om dispensasjon for merking, rydding og vedlikehold av større og/eller mye brukte stier og løyper bør behandles på en smidig måte.

Definering av merking, rydding og vedlikehold

Med unntaksbestemmelsen *"merking, rydding og vedlikehold av eksisterende blåmerkede stier og rødmerkede løyper vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet"* mener Fylkesmannen ordinært vedlikehold i henhold til standard på vernetidspunktet og ikke oppgradering. Dette innebærer at rydding og vedlikehold kun kan skje i eksisterende trasébredde, og det kan ikke foretas utvidelser, nye terrenginngrep eller endring av toppdekke med mer. Rydding av busker og trær i stier og skiløyper kan skje i den bredden traséen hadde på vernetidspunktet. Trær som har falt over sti og løype kan kuttes, slik at traséen blir farbar. Avkuttet del av treet legges til side for traséen. Øvrige deler av treet blir liggende urørt. Trær skal som hovedregel ikke fjernes utover selve traséen, men kvist på trær som henger ut i sti og løype kan fjernes. Utskifting til bedre materialer på eventuelle eksisterende bruer, klopper og kulverter vil normalt omfattes av vedlikeholdsbegrepet dersom utformingen ikke endres. Alt vedlikehold, også det som eventuelt her ikke omtales, skal gjennomføres på en slik måte at traséen ikke endrer karakter. Det er ikke generelt tillatt å bruke motorkjøretøy i forbindelse med vedlikeholdet.

Anleggelse, omlegging og utbedring av stier og løyper

I flere av høringsuttalelsene påpekes at anleggelse av nye stier og løyper, samt omlegging og utbedring av eksisterende stier og løyper må settes som et generelt unntak fra vernebestemmelsene. Et generelt unntak for anleggelse av nye stier og løyper kan på sikt resultere i svært mange stier og løyper, potensielt med høy opparbeidelsesgrad. Anleggelse av nye traséer kan forringe verneverdiene i områdene, både i form av plassering og omfang av den enkelte trasé og den samlede belastningen. Terskelen for å kunne gjøre inngrep i verneområder skal være høy, og inngrep som kan skade eller forringe verneverdier skal så langt som mulig unngås. Fylkesmannen ser det derfor ikke som aktuelt å tilrå et generelt unntak fra vernebestemmelsene for anleggelse av nye stier og løyper. Det vises samtidig til at dette er søknadspliktig tiltak etter markaloven. Verneforskriften vurderes å ikke kunne være mindre restriktiv enn markaloven. Ut fra en samlet vurdering av områdenes størrelse og robusthet, har likevel Fylkesmannen konkludert med å anbefale følgende spesifisert dispensasjonsbestemmelse, jfr. § 7, i forskriftene for Snellingsrøysene, Blåfjell og Lillomarka:

"Merking, rydding og vedlikehold av nye stier og løyper."

Fylkesmannen mener denne bestemmelsen må håndheves relativt strengt fra forvaltningsmyndigheten sin side. Formålet med bestemmelsen er å kunne åpne for etablering av stier og løyper med begrenset opparbeidelsesgrad, i de tilfeller der dette er viktig av hensyn til ivaretagelse av brukerinteressene. Anleggelse av nye stier og løyper med høy opparbeidelsesgrad, som eksempelvis lysløyper og helårstraséer, vurderes ikke å være forenelig med formålet med opprettelse av naturreservatene. Såfremt omfanget, lokaliseringen og den samlede belastning ikke medfører fare for forringelse av verneverdiene, vil forvaltningsmyndigheten kunne gi dispensasjon for etablering av nye stier og løyper. I denne vurderingen må både effekter på viktige vegetasjonstyper og fare for økt forstyrrelse på dyrelivet vektlegges.

For de øvrige områdene, som er relativt små og hvor vegetasjonen stedvis er mer sårbar, mener Fylkesmannen at anleggelse av nye stier og løyper burde reguleres av forskriftenes § 8 "generelle dispensasjonsbestemmelser", og derav behandles etter naturmangfoldloven § 48, fremfor å defineres som en spesifisert dispensasjonsbestemmelse.

Nye stier og løyper vurderes å kunne redusere verneverdiene i større grad enn for eksempel mindre utbedring av eksisterende trasé. Både omlegging og utbedring av eksisterende stier og løyper kan likevel medføre forringelse eller skade på verneverdiene avhengig av henholdsvis lokalisering og omfang. Fylkesmannen vurderer det således som hensiktsmessig at denne type tiltak må omsøkes. Ved å kreve søknad kan forvaltningsmyndigheten gjøre en vurdering av det konkrete tiltakets effekt på verneverdiene og om det er behov for å sette visse vilkår i en eventuell tillatelse. Gjennom saksbehandlingen og dialog med søker vil lokaliseringen og omfanget kunne styres, slik at det i minst mulig grad fører til skade på naturverdiene som er vernet. På bakgrunn av dette tilrår Fylkesmannen at følgende spesifiserte dispensasjonsbestemmelse tas inn i verneforskriftens § 7 for samtlige av områdene:

"Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier".

Tiltak som går ut over vedlikeholdsbegrepet anses som utbedring og endring, og må således omsøkes etter forskriftenes § 7.

Gjennom å tilrå dette som en spesifisert dispensasjonsbestemmelse uttrykkes avveiningen som er foretatt mellom hensynet til vern og ønsker om tilrettelegging i verneområdene. Dette innebærer at det vil kunne gis dispensasjon for utbedring og omlegging av eksisterende stier og løyper, såfremt omfanget og lokaliseringen ikke medfører fare for skade på verneverdiene.

4.3.3. Oppkjøring av skiløyper

Hovedtrekk i høringsuttalelsene

Flere av høringspartene peker på at forslaget om søknadsplikt for oppkjøring av skiløyper er uhenksom og uheldig, og ber om at preparering av skiløyper settes som et generelt unntak fra vernebestemmelsene.

Fylkesmannens kommentarer

I høringsforslagene var forskriftene utformet slik at *"forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til: Motorferdsel ved oppkjøring av skiløyper vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet"*, jfr. forskriftenes § 7. Fylkesmannen ser at høringsforslaget setter et uforholdsmessig strengt restriksjonsnivå på dette punkt. Det tilrådes derfor i stedet at *"motorferdsel ved oppkjøring av skiløyper vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet"* settes som et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene, jfr. § 6 i forskriftene for områder med eksisterende rødmerkede skiløyper. Dette vurderes ikke å medføre fare for forringelse av verneverdiene. Breddeutvidelse av løypetrasé, som for eksempel ved endring i antall spor, tiltak som krever hogst av trær langs traséen eller annen økt tilrettelegging vil måtte omsøkes etter § 7 *"Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier og løyper"*.

Det er videre tatt inn en ny spesifisert dispensasjonsbestemmelse i § 7 for:

"Motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløyper (som ikke er vist på vernekartet)."

Med "eksisterende skiløyper" menes her eventuelle skiløyper som eksisterer på vernetidspunktet, men som ikke er rødmerket og følgelig ikke er avmerket på vernekartet.

På bakgrunn av ovennevnte endring med ny bestemmelse som åpner for merking, rydding og vedlikehold av nye løyper, jfr. kapittel 4.3.2, i Snellingsrøysene, Blåfjell og Lillomarka, anbefaler Fylkesmannen følgende spesifiserte dispensasjonsbestemmelse i forskriftene for disse områdene;

"Motorferdsel ved oppkjøring av nye skiløyper i henhold til § 7, nr. X og eksisterende skiløyper som ikke er vist på vernekartet".

4.3.4. Teltleirer, idrettsarrangementer og andre større arrangementer

Hovedtrekk i høringsuttalelsene

En stor andel av høringsuttalelsene² omhandler forslaget om forbud mot bruk av naturreservatene til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer og at det må søkes om dispensasjon for slike aktiviteter. Dette både på et generelt grunnlag og knyttet til enkeltområder. Hovedvekten av høringspartene mener denne bestemmelsen vil legge unødige og uhensiktsmessige hindringer for og fortrenge etablerte velfungerende aktiviteter/idretter i disse befolkningsnære og mye brukte områdene. Det er særlig arrangementer og aktiviteter innen orientering og langrenn som omtales, men det knyttes også kommentarer til annen organisert ferdsel i grupper og tradisjonell bruk av Marka for øvrig. Flere instanser mener at det generelt må være tillatt å videreføre dagens friluftsliv- og idrettsaktiviteter i områdene, herunder turorientering, orienteringstrening og -løp, skirenn, terrengløp, terrengtritt, samt ferdsel og telting i grupper på mer enn 30-40 personer.

Begrunnelsene for disse merknadene er flere. Blant annet poengterer partene at klubber som organiserer friluftsliv- og idrettsaktiviteter er drevet av frivillige som har liten kapasitet til administrativt arbeid. Søknadsplikten for idrettsarrangementer vil derav virke hemmende. En rekke av partene mener videre at det ikke er faglig grunnlag for å forby bruk av naturreservatene til idrettsarrangementer. Det vises i denne sammenheng til at flere av områdene lenge har vært og i dag blir benyttet mye til ulike former for idrett og organisert ferdsel, og at det ikke foreligger dokumentasjon på at dette truer verneverdiene. Hva gjelder orientering særskilt, henvises det i flere av uttalelsene til undersøkelser av terrengslitasjer etter større orienteringsløp i Sverige og Finland. I disse undersøkelsene har det i liten grad blitt påvist langvarige skader på naturen, og målbar slitasje er i nedgang månedene og årene etter arrangementet. I uttalelsene som omhandler orientering vises det også til at o-idretten ivaretar § 3 om at dyrelivet ikke skal forstyrres unødig både ved plassering av poster og tidspunkt for avvikling av løp med tanke på viltets yngletid. I den sammenheng påpekes videre at det er uklart hva som menes med *"unødig forstyrrelse"*.

Høringspartene anser de foreslåtte verneforskriftene til å vanskeliggjøre organisert idrett, friluftsliv og naturopplevelse, og at forskriftene dermed er i strid med markalovens formål. Flere av instansene mener med dette at verneforslagene vil ha negativ effekt på folkehelse, som også er en viktig bakgrunn for markaloven.

I uttalelsene foreslås flere konkrete endringer av verneforskriftene, dog med ulike formuleringer og restriksjonsnivå. Noen instanser mener bestemmelsen med forbud mot idrettsarrangementer i sin helhet må fjernes og/eller erstattes med eksempelvis *"turorientering, orienteringsløp og skirenn er tillatt"*. Andre foreslår at bestemmelsen omformuleres og spesifiserer at forbudet kun gjelder friluftsliv- og idrettsaktiviteter som kan gi slitasje og skade på verneverdiene. I forbindelse med fjerning eller endring av forbudsbestemmelsen, foreslår flere at det settes et generelt unntak for *"friluftsliv, naturopplevelse og (tradisjonell marka)idrett"*. Fylkesmannen viser til sammendrag av uttalelsene for informasjon om de konkrete forslag fra respektive høringsinstanser. Uttalelsene er også vedlagt i sin helhet.

Ut fra høringsuttalelsene, er det spesielt Lillomarka som utpekes som et særskilt viktig og mye brukt område til ulike former for organiserte friluftsliv- og idrettsaktiviteter. Dette gjelder særlig aktiviteter innen orientering og langrenn. Det er imidlertid også kommentarer om at Glitrelia, Prekestolen, Snellingsrøysene, Rudskampen, Gardlaushøgda og Blåfjell benyttes til ulike former for orientering og/eller skirenn.

Noen av høringspartene mener forbudet mot bruk av naturreservatene til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er fornuftlig med tanke på verneformålet og bevaring av verneverdiene.

² Oslo Skikrets, Nydalens Skiklubb, Oslo Idrettskrets, Nittedal Orientering, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Asker skiklubb, Fossum Idrettsforening, IL Tyrving, DNT Oslo og Omegn, Forum for natur og friluftsliv, Kjelsås IL, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Friluftsrådenes Landsforbund, Kjelsås IL Orienteringsgruppa, Kjelsås IL Langrenn, Oslo og Omland Friluftsråd, Lillomarka Skiklubb, Norges Skiforbund, Akershus fylkeskommune.

Fylkesmannens kommentarer

Forskriftene i høringsforslaget hadde følgende bestemmelser om teltleirer, idrettsarrangementer og andre større arrangementer:

§ 3. Vernebestemmelser

For naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

4. Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 7. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

1. Avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3, nr. 4.

Fylkesmannen mener riktig oppbygging av forskriftene er at det først settes forbud mot alle inngrep, tiltak og aktiviteter som kan skade eller redusere verneverdiene i områdene. Deretter spesifiseres generelle unntak fra forbudene og bestemmelser som åpner for dispensasjon etter søknad (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser).

Forslaget om forbud mot bruk av naturreservatene til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer begrunnes fra Fylkesmannen sin side med at denne type aktiviteter potensielt kan ha stor negativ påvirkning på naturverdiene. Effektene av ulike former for arrangementer er sammensatt av en rekke faktorer, herunder type aktivitet, omfang og sårbarheten i det berørte området. Ulike aktiviteter vil kunne ha stor negativ effekt dersom de gjennomføres i for stort omfang og/eller i sårbare områder, som våte og fuktige vegetasjonstyper, samt i sårbare tidsperioder. Fylkesmannen mener derfor at teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer som hovedregel bør vurderes opp mot verneformålet av forvaltningsmyndigheten før gjennomføring, og at det således bør settes krav om søknad. Ved å kreve søknad kan forvaltningsmyndigheten gjøre en vurdering av effekter det konkrete arrangementet kan medføre på verneverdiene og om det er behov for å sette visse vilkår ved en eventuell innvilgelse av dispensasjon. Gjennom saksbehandlingen kan omfang, tidspunkt og lokalisering styres ved behov, slik at aktiviteten i minst mulig grad fører til skade på naturverdiene som er vernet. Dessuten vil forvaltningsmyndigheten på bakgrunn av tidligere gitte dispensasjoner kunne vurdere den samlede belastningen området blir utsatt for. Det kan ikke forventes at alle aktører har oversikt over sårbare arealer og samlet belastning innenfor det enkelte verneområde.

Som flere av høringspartene påpeker anses områdene verneverdige, til tross for at en rekke aktiviteter i dag og i lang tid tilbake har blitt gjennomført i disse. Imidlertid skal områdene bestå som verneområder med sine naturverdier i fremtiden. I fremtiden kan omfanget av ulike arrangementer og type aktiviteter øke og endres betraktelig. Dette er en trend som allerede i dag vises. Fylkesmannen mener derfor at restriksjonsnivået i forskriftene må settes med utgangspunkt i føre-var-prinsippet og ta høyde for potensiell økning i belastning.

For Fylkesmannen er det imidlertid avgjørende å finne et restriksjonsnivå som balanserer hensynet til ivaretagelse av verneverdiene med hensynet til brukerne. Fylkesmannen har derfor for hvert enkelt område gjort en konkret vurdering av dets sårbarhet, størrelse og viktighet for organiserte friluft- og idrettsaktiviteter. Områdene er også vurdert opp mot hverandre ut fra disse kriteriene. Når det gjelder de ulike områdenes sårbarhet, størrelse og viktighet for organiserte friluft- og idrettsaktiviteter står Lillomarka og Blåfjell i en særstilling sammenlignet med de øvrige områdene. I høringsuttalelsene utpekes Lillomarka som et særskilt viktig og mye brukt område til ulike former for organiserte friluft- og idrettsaktiviteter, spesielt orientering og langrenn. Området Blåfjell fremstår også som et viktig område i denne sammenheng og vurderes samtidig jevnt over å være lite sårbart. Disse to foreslåtte verneområdene utgjør videre et relativt stort areal. På bakgrunn av den historiske bruken av områdene til diverse organiserte aktiviteter og de naturkvaliteter som finnes i områdene, er Fylkesmannen av den oppfatning at friluft- og idrettsarrangementer av en viss størrelse kan kombineres med vern av disse to områdene. For Lillomarka og Blåfjell tilrådes derfor et nytt punkt under § 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene:

"Gjennomføring av mindre teltleirer, idrettsarrangementer og andre arrangementer i naturreservatet."

Med "mindre teltleir" mener Fylkesmannen i denne sammenheng teltslagning med inntil 5 vandretelt. Når det gjelder teltleir vil både forstyrrelse på dyrelivet og slitasje ofte avhenge av tidslengden på teltslagningen. Antallet persondøgn vil derfor, i tillegg til antallet telt, være av betydning. På bakgrunn av dette settes en begrensning på 40 persondøgn, noe som eksempelvis tilsvarer 20 personer fordelt på 5 telt i 2 døgn. Dette vurderes forsvarlig med tanke på bevaring av verneverdiene og vurderes samtidig i de færreste tilfeller å begrense den faktiske bruken. "Mindre idrettsarrangementer og andre arrangementer" defineres her som arrangementer, organisert ferdsel og aktiviteter, som eksempelvis idrettskonkurranser, med inntil 100 deltakere. Ut fra Fylkesmannens kjennskap, skjer hovedvekten av dagens arrangementer i de to områdene på klubbnivå / i regi av lokallag. Nevnte definering av mindre teltleir, idrettsarrangementer og andre arrangementer antas i de fleste tilfeller å være dekkende for antallet personer som deltar på arrangementer og organiserte aktiviteter på klubbnivå / i regi av lokallag. Etter Fylkesmannens oppfatning innebærer denne unntaksbestemmelsen således i praksis en videreføring av dagens aktivitet i områdene. Den samlede belastningen vurderes med dette å bli tilnærmet lik som i dag, noe som ikke har gitt dokumenterbar forringelse av verneverdiene. Blåfjell synes dog noe mindre brukt til organiserte friluft- og idrettsaktiviteter enn Lillomarka i dag. Fylkesmannen vurderer at en noe økt bruk av Blåfjell i fremtiden med liten sannsynlighet medfører fare for forringelse av verneverdiene, da området vurderes mindre sårbart. Unntaksbestemmelsen vurderes på bakgrunn av dette forsvarlig, både av hensyn til ivaretagelse av verneverdiene og den historiske bruken av områdene. Dette følger også av at det kun er selve gjennomføringen av aktivitetene som omfattes av unntaksbestemmelsen. Eventuelle andre nødvendige eller ønskelige tiltak i forbindelse med gjennomføring av de lovlige aktivitetene, kan ikke tolkes inn i unntaksbestemmelsen. Eksempelvis vil derfor fjerning av vegetasjon, utvidelse av eksisterende traséer, etablering og preparering av nye traséer, oppføring av midlertidige anlegg/innretninger og lignende være forbudt.

Teltleir, idrettsarrangementer eller andre arrangementer som går ut over defineringen av "mindre", bør etter Fylkesmannens syn være søknadspliktig, jfr. § 7, nr. 1. Arrangementer i denne størrelsesordenen vurderes å medføre større fare for forringelse av verneverdiene. Det anses derfor hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten kan gjøre en vurdering av effekter det konkrete arrangementet kan ha på verneverdiene og om det er behov for å sette visse vilkår ved en eventuell innvilgelse av dispensasjon. Dette så vel som å kunne vurdere den samlede belastningen i området.

Som nevnt kan hyppigheten av ulike arrangementer og type aktiviteter øke og endres betraktelig i fremtiden, blant annet på grunn av økt befolkningsvekst i regionen. For å ta høyde for potensiell økning i belastning, tilrår Fylkesmannen at følgende bestemmelse tilføyes § 5. Regulering av ferdsel i forskriftene for Lillomarka og Blåfjell naturreservat:

"Miljødirektoratet kan av hensyn til verneformålet ved forskrift regulere ferdselen i hele eller deler av reservatet."

Med en slik bestemmelse har direktoratet en forskriftshjemmel til å innskrenke eller avgrense bruken av verneområdet til teltleirer, idrettsarrangementer og arrangementer, dersom aktivitetene viser seg å gi uforutsette negative effekter på verneverdiene over tid. Før et eventuelt ferdselsforbud innføres i området, skal forslaget sendes på høring i henhold til forvaltningslovens bestemmelser.

Når det gjelder de øvrige områdene, Gardlaushøgda, Ringiåsen, Glitrelia, Snellingsrøysene, Prekestolen og Rudskampen, tilrådes bestemmelsene i forskriftene opprettholdt som i høringsforslaget;

§ 3, nr. 4: Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 7. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

Avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3, nr. 4.

En vanlig definering av forbudsbestemmelsen er som følger:

Forbudsbestemmelsen sikter til aktiviteter utover vanlig ferdsel til fots. Bestemmelsen er ikke til hinder for vanlig ferdsel til fots i grupper på opp til 30-40 personer. Forbudet mot teltleirer omfatter ikke teltslagning med inntil fem telt.

Fylkesmannen mener telt her må forstås som vandrertelt. Som omtalt over, vurderes det dit hen at det bør settes en begrensning på 40 persondøgn. Videre mener Fylkesmannen at forbudsbestemmelsen ikke skal være til hinder for gjennomføring av eksempelvis trening, som ofte ikke kan anses som "vanlig ferdsel til fots", i grupper på 30-40 personer innen ulike idrettsgrener. Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsmerker vil derimot omfattes av vernebestemmelsene i § 3. Imidlertid kan dette omsøkes etter § 7. Turorienteringsposter og kjentmannsmerker er ofte plassert på samme sted over lengre tid, noe som kan medføre mye konsentrert ferdsel med medfølgende slitasje og forstyrrelse. Det vurderes derfor hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll med at disse ikke plasseres i sårbare områder, både med tanke på vegetasjon og dyreliv, så vel som å ha muligheten til å regulere hvor lenge postene skal kunne være plassert på samme sted.

Fylkesmannen legger her til grunn at konkurranser og grupper/arrangementer med over 40 personer defineres som større arrangementer. Gjennomføring av slike arrangementer i Gardlaushøgda, Ringiåsen, Glitreli, Snellingsrøysene, Prekestolen og Rudskampen må derfor omsøkes etter § 7. Hensikten med bestemmelsene er ikke å fortrenge etablerte aktiviteter som er forenelig med bevaring av verneverdiene. Det vil ofte være mulig å finne frem til løsninger som både ivaretar verneformålet og sikrer at aktiviteten kan gjennomføres, blant annet gjennom å tilse at omfang, trasévalg og tidspunkt for gjennomføringen ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Det er viktig at arrangøren søker Fylkesmannen i god tid før gjennomføringen, slik at det kan skapes en dialog om omfang og lokalisering som for eksempel plassering av orienteringsposter, dersom det er behov for dette. Arrangementer som gjennomføres årlig i tilnærmet lik form kan få flerårige dispensasjoner. Verneverdiene vurderes i liten grad å være utsatt for forringelse gjennom ferdsel på snødekt mark. Dette innebærer eksempelvis at skirenn ofte kan gjennomføres i et større omfang med flere deltakere enn et terrengløp på barmark, og søknad om dispensasjon for gjennomføring av blant annet skirenn bør behandles på en smidig måte.

Sett ut fra områdenes verneverdier, vurderes sårbarheten for organiserte friluft- og idrettsaktiviteter i hovedsak å omfatte slitasje på barmark og forstyrrelse på dyrelivet, spesielt i den sårbare yngle- og hekkeperioden. Som nevnt over, vurderes derfor verneverdiene i liten grad å være utsatt for forringelse gjennom ferdsel på snødekt mark. Fylkesmannen har på bakgrunn av dette vurdert å anbefale at forbudsbestemmelsen kun skal omfatte teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer på barmark. Imidlertid vil det kunne være vanskelig å fortolke, og dermed praktisere, en slik bestemmelse. Fylkesmannen har derfor valgt å ikke tilrå en slik endring av ordlyden i § 3, nr. 4.

Fylkesmannen har merket seg orienteringsklubbenes ønsker om at "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" skal legges til grunn i forbindelse med gjennomføring av orienteringsaktiviteter. Vi vil i denne sammenheng fremheve at vi i utgangspunktet er positive til å inngå en samarbeidsavtale, så vel som å avholde årlige møter med klubbene for gjennomgang av planene for det enkelte års arrangementer. Dette vil kunne bidra til en enklere saksbehandling for begge parter.

På bakgrunn av den befolkningsnære beliggenheten til de åtte foreslåtte verneområdene, mener flere av høringsinstansene at verneforslagene vil ha negativ effekt på folkehelsen. Dette gjennom å hindre befolkningens tilgang til friluftsliv, naturopplevelse og idrettsutfoldelse i sine nærområder. Når det gjelder disse merknadene er det viktig å påpeke at de foreslåtte verneområdene beslaglegger en svært liten del av Marka, og at det er tilstrekkelig areal til å finne alternative områder for videreutvikling av organiserte friluft- og idrettsarrangement. Det er samtidig viktig å påpeke at det etter endringene kun er en meget begrenset del av dagens pågående aktiviteter i områdene som vil bli forbudt eller innskrenket.

Spesifisering av § 3, pkt 2.

Noen av høringspartene peker på at det er uklart hva som menes med "unødig forstyrrelse" i § 3, pkt.2 "*Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse*". Fylkesmannen ser at formuleringen "unødig forstyrrelse" kan være noe uklar. Dette er imidlertid en standard formulering i verneforskrifter for naturreservater, og er også en vanlig formulering i lover, herunder viltloven og naturmangfoldloven. Hvorvidt en aktivitet eller et tiltak medfører unødig forstyrrelse på dyrelivet vil bero på en skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle. Blant annet vil tidspunkt på året for gjennomføring av for eksempel et orienteringsløp kunne være avgjørende for om dette vurderes å medføre unødig forstyrrelse på dyrelivet. Fylkesmannen tilrår at formuleringen i høringsforslaget opprettholdes på dette punkt.

4.3.5. Utforming av vernekart

Hovedtrekk i høringsuttalelsene

DNT Oslo og Omegn og NOTS kommenterer utformingen av vernekartene. DNT ber om at blåmerkede stier avmerkes. NOTS viser til at verken naturverdier eller komplett inntegning av objekter/stier fremgår av kartene.

Fylkesmannens kommentarer

Fylkesmannen har vurdert hvordan vernekartene skal utformes. Til bruk for å beskrive grensene for verneområdene mener Fylkesmannen at kartene er godt egnet. Fylkesmannen mener vernekartene vil bli uoversiktlige dersom naturverdier og alle objekter/stier avmerkes. Imidlertid er blåmerkede stier og rødmerkede løyper tegnet inn på kartene, da bestemmelsene i verneforskriftene knytter seg direkte til vernekartet på dette punkt.

4.3.6. Regulering av ferdsel på veier og stier

Hovedtrekk i høringsuttalelsene

NOTS viser i sin uttalelse til bestemmelsen i § 5 "*Utenom eksisterende veier/stier er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt*". Det antas at det her henvises til alle eksisterende stier i terrenget, og ikke kun de som fremgår av vernekartet. Det påpekes at dette er regulert av frilufsloven og at bestemmelsen derfor burde kunne fjernes.

Fylkesmannens kommentarer

Denne bestemmelsen er ikke knyttet til vernekartet. Fylkesmannen mener "eksisterende stier" her skal forstås som eksisterende stier i terrenget, men dette er ikke ment å omfatte dyretråkk og liknende små tråkk. Fylkesmannen har erfaring med at sykling og ridning på stier kan gi større slitasje langs traséen enn ferdsel til fots. Stier og tråkk kan bli utvidet gjennom bruk, spesielt i fuktige områder. Utvidelser kan også forekomme i tørrere områder ved mye bruk. Dersom utvidende slitasje av traséer forekommer i områder med spesielle naturverdier, kan dette føre til negativ innvirkning på verneverdiene. Videre kan stor ferdsel i visse områder medføre negativ effekt på viltet gjennom forstyrrelse. Det vurderes derfor formålstjenelig at forvaltningsmyndigheten har hjemmel til å regulere ferdselen på veier og stier ved særskilt behov. Fylkesmannen tilrår derfor at det i forskriftene for samtlige av områdene tas inn følgende bestemmelse under § 5. Regulering av ferdsel:

Ved fare for forringelse av verneverdiene, kan forvaltningsmyndigheten regulere ferdselen på eksisterende veier og stier.

Fylkesmannen gjør oppmerksom på at ovennevnte bestemmelse ikke fremgikk av høringsforslaget. Endringen vurderes imidlertid ikke å medføre krav om ny høring. Denne bestemmelsen anses i stor grad å sammenfalle med frilufslovens § 2, hvor det fremkommer følgende "*I utmark kan enhver ferdes til fots hele året, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Det samme gjelder ferdsel med ride- eller kløvhest, kjelke, tråsykkel eller liknende på veg eller sti i utmark[.], såfremt ikke kommunen med samtykke av eieren eller brukeren har*

forbudt slik ferdsel på nærmere angitte strekninger. Kommunens vedtak må stadfestes av fylkesmannen.”

Som NOTS påpeker er sykling og ridning på veier og stier i utmark regulert av friluftsløven. Fylkesmannen ser det likevel som hensiktsmessig at dette også synliggjøres i verneforskriften.

5. Beskrivelser og merknader til de enkelte områdene

5.1. Gardlaushøgda naturreservat i Bærum kommune, Akershus fylke

Gardlaushøgda er et høydeparti som strekker seg fra 150 til 306 moh sør i Bærumsmarka, Bærum kommune. Foreslåtte verneområde ligger like nord for hovedveien mellom Øvreland og Bærum verk og øst for Steinshøgda. I sør og sørøst grenser området til Ankerveien.

Se vedlagt kart for avgrensning av verneområdet. Tilrådningsen utgjør ca. 575 dekar. Informasjon om produktivt skogareal ettersendes.

Naturverdier

***(**) – Nasjonalt/(regionalt) verneverdig

Gardlaushøgda er egenartet i form av dets mange vegetasjonstyper og treslag. Tre kjerneområder med naturtyper er registrert. To av kjerneområdene består av kalkskog med henholdsvis svært viktig (A) og viktig (B) verdi. Det tredje kjerneområdet innehar gammel barskog av viktig (B) verdi. Naturverdiene i området er særlig knyttet til god forekomst av hensynskrevende vegetasjonstyper med mange treslag og en god del død ved, særlig av gran. I følge liste over prioriterte mangler ved skogvernet angis følgende skogtyper innenfor boreonemoral og sørboreal sone: Rikt hasselkratt, boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved, høgstaudegranskog, lågurtgranskog og kalkskog. Det er innslag av alle disse typene i Gardlaushøgda. Videre er det forekomster av alm-lindeskog, riksumpskog og vegetasjonstyper knyttet til rasmarek (hassel-lind). Det er påvist relativt få rødlistede arter, men det er stor sannsynlighet for at området huser et betydelig større antall arter, særlig av insekter. Selv om lokaliteten er begrenset i areal, oppfyller den flere viktige prioriteringer i skogvernet.

Geologi

Lokaliteten ligger i overgangsonen mellom rombeporfyrrplataene ved Kolsås og mer basaltiske bergarter på Steinshøgda. I øst grenser området til kambrosilur med sandstein og skifer/kalkstein. Lokaliteten er preget av kalkinnslag i berggrunnen.

Vegetasjonsgeografi

Området befinner seg i den sørboreale vegetasjonssonen.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert kulturminner innenfor foreslåtte verneområde.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et rikt skogområde med truet, sjelden og sårbar natur. Området har innslag av naturtyper som høgstaudegranskog og lågurt-grankalkskog, samt forekomster av rasmarek og gammel bar- og lauvskog med flere naturtyper. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser.

Gardlaushøgda er egenartet i form av dets mange vegetasjonstyper og treslag. Området har innslag av fattig barskog med betydelige forekomster av furu av til dels store dimensjoner, åpne partier med rik karplanteflora, boreale lauvtreslag og rik edellauvskog. Kalkskog, rikt hasselkratt, alm-lindeskog og rik sumpskog er representert i området. Videre har området forekomster av granskog rik på død ved.

Inngrep og tilrettelegginger

Hele området har et tett nettverk av både merkede og umerkede stier og tråkk, og det fører stier fra alle retninger rundt høydepartiet og opp til Gardlaushøgda. Innenfor foreslåtte verneområde er det satt opp fôringsautomater for fôring av rådyr vinterstid. Fylkesmannen er ikke kjent med andre innretninger, anlegg eller bygninger som berøres av verneforslaget. Det er heller ingen veier innenfor foreslåtte verneområde. Vernegrensen er trukket minimum 1 meter vekk fra grøftekanten på Ankerveien.

Planstatus

LNF

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet: Navnet må skrives Gardlaushøgda, i samsvar med skrivemåten i SSR og norsk rettskriving.

Kartverket: Navnet må skrives Gardlaushøgda. Kartverket forutsetter at forholdet til stadnamnslova og SSR bringes i orden.

Statens landbruksforvaltning har ingen merknader til forslaget.

Furubakken Vel setter pris på at dette nærfriluftslivsområdet foreslås vernet. Området har kun en merket sti, Pilgrimsleden. Samtidig er det et stort antall små og store stier. Alle stiene må holdes åpne. Tilsvarende gjelder utsiktspunkt. Det er viktig at det blir gitt retningslinjer for skjøtsel som gjør at området beholder sin store verdi for friluftslivet, i tillegg til de andre store verdiene naturen for øvrig representerer.

Bærum Natur- og Friluftsråd slutter seg til uttalelsen fra Skui Vel, og vil bemerke nødvendigheten av skjøtsel for at friluftslivsverdiene skal opprettholdes. Bærum Natur- og Friluftsråd ber om at dette inkluderes i vernebestemmelsene.

Fossum Idrettsforening har brukt over 100 000 kr. for å lage kart over Steinshøgda. Gardlaushøgda er det mest spennende og brukbare området til orientering grunnet lite skogdrift. I 2012 arrangerte Fossum et stort løp på Gardlaushøgda. Kort tid etter løpet var det ikke mulig å se spor. Forskriftens § 3, b setter forbud mot idrettsarrangementer. Dette er en uakseptabel formulering, som implisitt hevder at o-løp eller skirenn er skadelig for naturmangfoldet i et bynært friluftsområde. Bestemmelsen må endres til at "tutorientering, orienteringsløp og skirenn i egnede løyper er tillatt". Subsidiert kan bestemmelsen være at dette skal avklares med rette myndighet. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele uttalelsen fra Fossum Idrettsforening ([nr. 28](#)).

Naturvernforbundet i Bærum er tilfredse med begrensningene verneplanen setter, men det bør kunne felles enkelte trær som hindrer utsikten.

Norsk Organisasjon for Terrengsykling (NOTS): Det er på kartet kun angitt en sti som slynger seg rundt toppen av Gardlaushøgda. Området har en rekke andre kartlagte stier, jfr. OpenStreetMap. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele NOTS sin uttalelse ([nr. 8](#)).

Fylkesmannens kommentarer

Fylkesmannen tar til følge Språkrådets og Kartverkets merknad om at områdenavnet må endres fra Garlaushøda til Gardlaushøgda.

Når det gjelder høringsuttalelsene som omhandler vedlikehold av stiene i området, vises det til Fylkesmannens kommentarer vedrørende merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier i

[kapittel 4.3.2](#). Hva angår merknadene om at utsiktspunkt må kunne holdes åpne, vises det til følgende bestemmelse i forskriftens § 7:

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: Rydding av vegetasjon ved utsiktspunkt.

Fossum Idrettsforening sin kommentar til forbudet mot idrettsarrangementer er, sammen med øvrige uttalelser som omhandler dette temaet, vurdert og kommentert i [kapittel 4.3.4](#).

NOTS sin uttalelse er kommentert i [kapittel 4.3.5](#).

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen tilrår vern av Gardlaushøgda naturreservat med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

5.2. Rudskampen naturreservat i Nannestad kommune, Akershus fylke

Rudskampen ligger på et større åsparti i nordre del av Romerikssåsen, vest i Nannestad kommune. Foreslåtte verneområde ligger i luftlinje ca. 5 km nordvest for Rustad og ca. 4 km sør for riksvei 35 mellom Maura og Hadeland. Området består av de to høydepartiene Rudskampen og Blekkjernflaka på henholdsvis 588 og 569 moh.

Se vedlagt kart for avgrensning av verneområdet. Tilråningen utgjør ca. 1201 dekar. Informasjon om produktivt skogareal ettersendes.

Naturverdier

**** - Regionalt verneverdig**

Ti kjerneområder er utskilt fra verneforslaget Rudskampen. Disse utgjør hovedsakelig naturtypen intakt lavlandsmyr i innlandet med blanding av nedbørsmyr og jordvannsmyr. Samtlige av de intakte lavlandsmyrene har lokalt viktige biologisk mangfold verdier (C-verdi). Det er også registrert en rikmyr (C-verdi), samt tre områder med gammel barskog (A-, B-, og C-verdi). Store deler av Rudskampen-Blekkjernflaka består av eldre granskog på 110-130 år med stedvis mye død ved. Begrensede arealer av gammelskogområdene består av skog under naturlig dynamikk. I forhold til mangler ved skogvernet, er det også lite innslag av rikere skogtyper og gamle lauvtrær. Imidlertid er det gode forekomster av rødlistede arter og signalarter knyttet til gammel skog. I positiv retning teller samtidig at området ligger relativt nært andre viktige og større forekomster av gammelskog ved Skotjernfjell.

Geologi

Berggrunnen i området består av alkalifeltspat granitt (ekeritt).

Vegetasjonsgeografi

Lokaliteten ligger i mellomboreal sone.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert fredede kulturminner innenfor det foreslåtte verneområdet.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer gammel skog med truet, sjelden og sårbar natur. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser.

Området består av gammel barskog, intakt lavlandsmyr i innlandet, samt rikmyr. Flere truede og sårbare arter knyttet til gammel skog forekommer i området. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Inngrep og tilrettelegginger

En skogsbilvei krysser området i nord-sør retning. Det går også en blåmerket sti i nord-sør retning gjennom området. Fylkesmannen er ikke kjent med andre anlegg, innretninger eller bygninger som berøres av verneforslaget.

Planstatus

LNF og sikringssone - nedslagsfelt drikkevann.

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til navngivelsen av området.

Statens landbruksforvaltning har ingen merknader til forslaget.

Nannestad Almenning, grunneier i området: Forskriften ser i hovedsak fornuftig ut med tanke på verneformålet, men § 4. *Generelle unntak, pkt. 5. Vedlikehold av eksisterende vei vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet* må endres til *"Vedlikehold av eksisterende vei vist på vernekartet, i henhold til enhver tids gjeldende krav og standard for skogsbilveg til bruk i skogbruk som næring"*. Almenningen vil besitte et større skogareal øst for verneområdet, og det vil være nødvendig med en godt opparbeidet skogsbilveg i driften av dette. I tillegg bør det i § 6, *Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene, pkt. 1. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe* tilføres *"døde bufe"*. Dette kan det være behov ved eksempelvis større sykdomsutbrudd. Det forutsettes at verneforslaget ikke oversendes Miljødirektoratet før partene har kommet til enighet om verneomfang, herunder erstatning.

Nittedal Orientering (Nitto) ber om at orientering tillates. Rudskampen benyttes av Nitto, Gjerdrum OL og Østmarka OK for detaljert turkart, hvor det ble plassert skiorienteringsposter vinteren 2010/2011. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele Nitto sin uttalelse ([nr. 3](#)).

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA): Området bør avgrenses slik som NOA tidligere har foreslått, dersom det ikke er skjedd inngrep i disse områdene. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele NOA sin uttalelse ([nr. 7](#)).

Norsk Organisasjon for terrengsykling (NOTS): Stien som går nord-syd er ikke komplett merket på kartet (blåmerket sti). En rekke stier og traktorveier er ikke inntegnet. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele NOTS sin uttalelse ([nr. 8](#)).

Rein Midteng: I tillegg til flere funn av rødlistearter og forekomster av naturtyper, har området ett av få gjenværende naturskoger igjen i nordre del av Romerikssåsene. Det er positivt at gammelskog og mindre arealer med yngre skog innlemmes i reservatet på grunn av fragmentering de senere år.

Fylkesmannens kommentarer

Nannestad Almenning ønsker § 4. *Generelle unntak, pkt. 5. Vedlikehold av eksisterende vei vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet* endret til *"Vedlikehold av eksisterende vei vist på vernekartet, i henhold til enhver tids gjeldende krav og standard for skogsbilveg til bruk i skogbruk som næring"*. Fylkesmannen vurderer en slik unntaksbestemmelse til å være lite forenelig med formålet med opprettelse av naturreservat. Imidlertid ser Fylkesmannen behovet for en velfungerende vei ved driften av skogarealet utenfor verneområdet. For å ivareta hensynet til både verneformålet og skogbruksinteressene, vurderer Fylkesmannen det som mest hensiktsmessig å regulere oppgradering av skogsbilveien gjennom spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Det tilrådes således følgende spesifisert dispensasjonsbestemmelse, jfr. § 7;

"Oppgradering av eksisterende vei vist på vernekartet, for bruk i skogbruk som næring."

Det tilrådes at unntaksbestemmelsen "Vedlikehold av eksisterende vei vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet" blir stående som i høringsforslaget.

Den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen uttrykker avveiningen mellom hensynet til vern og behovet for en tilstrekkelig opparbeidet skogsbilvei i forbindelse med skogbruk. Dette innebærer at det legges opp til at det vil gis dispensasjon for oppgradering av eksisterende vei, såfremt omfanget er tilpasset behovet og ikke medfører fare for skade på verneverdiene. Gjennom søknadsbehandlingen kan forvaltningsmyndigheten gjøre en konkret vurdering av eventuelle konsekvenser av tiltaket.

I henhold til innspillet fra Nannestad Almenning tilrår Fylkesmannen videre at "døde bufe" tilføyes § 3, nr. 1, første punktum;

Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke, skadde og døde bufe.

Nittedal Orientering sin kommentar om at orientering må tillates er, sammen med øvrige uttalelser som omhandler dette temaet, vurdert og kommentert i [kapittel 4.3.4](#).

Den blåmerkede stien som går nord-syd er komplett inntegnet på vernekartet som tilrådes. Hva angår NOTS sin kommentar om manglende inntegning av stier og traktorveier for øvrig, vises det til Fylkesmannens vurderinger i [kapittel 4.3.2](#) og [4.3.5](#).

NOA anmoder om at området avgrenses slik som de tidligere har foreslått, dersom det ikke har skjedd inngrep i disse områdene. Fylkesmannen viser til at avgrensningen er foretatt med utgangspunkt i områdets naturverdier og inngrep, samt grunneierens ønske. Disse forholdene er avdekket gjennom Swecos kartlegging og Fylkesmannens befaringsmed berørt grunneier i området. Området vurderes for øvrig til å ha en god landskapsøkologisk avgrensning. Fylkesmannen tilrår å opprettholde avgrensningen i henhold til høringsforslaget. Ytterligere utvidelse kan være aktuelt på et senere tidspunkt dersom arealet innehar tilstrekkelige verneverdier og grunneieren ønsker utvidelsen.

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen tilrår vern av Rudskampen naturreservat med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

5.3. Glitrelia naturreservat i Nittedal kommune, Akershus fylke

Glitrelia omfatter en del av dalsiden øst for Hakadal kirke i Nittedal kommune. Området grenser i sør til Glitrelinikken og går opp til 395 moh ved Oppegårdskollen i øst. Det foreslåtte verneområdet omfatter en dal (Djupdalen), med tilhørende vestvendt dalside. Om lag 700 meter øst for Glitrelia ligger Ravndalen naturreservat.

Se vedlagt kart for avgrensning av verneområdet. Tilrådningen utgjør ca. 379 dekar. Informasjon om produktivt skogareal ettersendes.

Naturverdier

**** - Regionalt verneverdig**

Fem kjerneområder med naturtyper er registrert; gammel beitemark (B-verdi), rik sumpskog (B-verdi), kalkfuruskog (B-verdi) og to lokaliteter med gammel granskog i nordøst (C-verdi) og sør (B-verdi). Hoveddelen av området består av eldre granskog med alder på 100 til 120 år på middels eller høy bonitet. Det er forekomster av gran- og furutrær av store dimensjoner. Området er samtidig relativt rikt på kalkkrevende arter, har flere hensynskrevende vegetasjonstyper og noen rødlistede arter. Foreslåtte verneområde oppfyller mangler ved barskogsvernet gjennom forekomster av kalkskog, lågurtskog, høgstaudegrenskog, gråor-heggeskog og riksumpskog i mellomboreal sone. På bakgrunn av det begrensede arealet området utgjør, oppfylles imidlertid

ikke målene knyttet til større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk eller store forekomster av rødlistearter. Likevel vurderes området som rikt vegetasjonsmessig, og det er trolig få tilsvarende heterogene områder igjen i regionen.

Geologi

Området ligger i ytterkant av Romerikskomplekset som består av mye granitt, med innslag av kambrosiluriske bergarter med skifter og kalkstein.

Vegetasjonsgeografi

Området ligger i grensen mellom sørboreal og mellomboreal sone.

Kulturhistoriske verdier

Det er ingen fredede kulturminner innenfor foreslåtte verneområde.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et heterogent skogområde som representerer gammel barskog og rikere skogtyper, og som inneholder truet, sjelden og sårbar natur. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser.

Naturreservatet har større forekomster av gammel barskog og innslag av rikere skogtyper som kalkskog, lågurtskog, høgstaudegranskog, gråor-heggeskog og riksumpskog i mellomboreal sone. Flere kalkkrevende arter forekommer. Området har betydning for biologisk mangfold med viktige naturtyper og arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Inngrep og tilrettelegginger

Flere, mye brukte, stier går gjennom østre deler av området, i retning Oppegårdskollen. En rødmerket, preparert skiløype berøres delvis av verneforslaget i nordvest. Fylkesmannen kjenner ikke til andre anlegg, innretninger, bygninger eller veier som berøres av verneforslaget.

Planstatus

LNF

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet: Både *Glitre* og *Glitreli* er benyttet av Fylkesmannen. Språkrådet anbefaler å benytte navnet *Glitreli*.

Statens landbruksforvaltning har ingen merknader til forslaget.

Nittedal Orientering (Nitto) ber om at orientering tillates. Glitreli benyttes til trening, mindre løp og turorientering. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele Nitto sin uttalelse ([nr. 3](#)).

Norsk Organisasjon for terrengsykling (NOTS) viser til høringsdokumentet, hvor det fremgår at området er et viktig nærområde og brukes til orienteringsløp. Dette virker motstridende med bestemmelsen i § 3, pkt. 4, der bruk av reservatet til idrettsarrangementer er forbudt. Dispensasjonsbestemmelsen burde plasseres i unntaksbestemmelsen, mykes opp eller tydelig gjenspeile at det er en forholdsvis enkelt å få dispensasjon ved mindre arrangementer. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele NOTS sin uttalelse ([nr. 8](#)).

Fylkesmannens kommentarer

Språkrådets merknad om at områdenavnet bør være Glitreli tas til følge. Når det gjelder Nitto og NOTS sine merknader om idrettsarrangementer og orientering, vises det til Fylkesmannens kommentarer vedrørende dette temaet i [kapittel 4.3.4](#).

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen tilrår vern av Glitrelia naturreservat med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

5.4. Snellingsrøysene naturreservat i Nannestad og Lunner kommuner, Akershus og Oppland fylker

Området ligger nordvest i Romerikssåsen i Nannestad og Lunner kommuner, 8 km øst for Grua og 1 km sør for RV 35 mellom Hadeland og Gardermoen. Om lag 600 meter sørvest for verneforslaget ligger Skotjernfjellet naturreservat. Foreslåtte vernegrense for Snellingsrøysene har blitt vesentlig utvidet mot nord, øst og sør gjennom verneprosessen. Dette gjennom befaringer og tett dialog med grunneiere i området.

Se vedlagt kart for avgrensning av verneområdet. Tilrådommen utgjør ca. 2902 dekar. Informasjon om produktivt skogareal ettersendes.

Naturverdier

****/(***) - Regionalt/(nasjonalt) verneverdig**

Seks kjerneområder med naturtyper er utskilt i Snellingsrøysene. Disse utgjør to lokaliteter med rikmyr (B-verdi), en intakt lavlandsmyr i innlandet (B-verdi) og tre gammel barskogområder. To av områdene med gammel barskog er gitt A-verdi (svært viktig) og et er gitt C-verdi (lokalt viktig). Skogen er svært gammel i det meste av området og innehar stedvis mye død ved. I tillegg til liggende død ved av gran i alle nedbrytningsstadier, er det mye storvokst furu og stående død ved. Området representerer trolig noe av den eldste furuskogen i hele Markaområdet. Større deler av området har gode forekomster av flere rødlistede arter knyttet til død ved. Området mangler store lauvtrær og har liten vegetasjons- og treslagsvariasjon. I forhold til mangler ved skogvernet oppfyller ikke Snellingsrøysene krav til rike og/eller fuktige vegetasjonstyper, bortsett fra mindre arealer med rikmyr. Kriteriet boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved, oppfylles i noe grad. Kriteriesettet knyttet til urskogpreget furuskog oppfylles til en viss grad.

Geologi

Berggrunnen i området består av dyp- og gangbergarter fra permtida med biotitsyenitt.

Vegetasjonsgeografi

Området ligger i mellomboreal sone.

Kulturhistoriske verdier

To automatisk fredede gravminner er registrert innenfor foreslåtte verneområde. Det ene befinner seg rett syd for den blåmerkede stien, der denne krysser grensen mellom Nannestad og Lunner kommune. Det andre gravminnet er registrert ca. 300 meter rett nord for det førstnevnte, på den nordøstlige brinken av høydedraget i dette området.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer gammel gran- og barblendingsskog med truet, sjelden og sårbar natur. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser.

Naturreservatet representerer noe av den eldste furuskogen i Marka og har god forekomst av stående og liggende død ved i alle dimensjoner og nedbrytningsstadier. Flere truede og sjeldne arter knyttet til lang kontinuitet i skogbildet opptrer i området. Videre er naturtyper som rikmyr og intakt lavlandsmyr i innlandet representert. Området har stor betydning for biologisk mangfold med flere viktige naturtyper og arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Inngrep og tilrettelegginger

Like øst for Store Snellingen krysses området av en 420 kV kraftledning med en bred kraftgate. En blåmerket sti går øst-vest gjennom området. Stien kommer fra Råbjørn i øst, går sør for Langevatnet, nord for Store Snellingen og videre mot turisthytta på Snellingen. Det går en spormaskinkjørt skiløype nord for Store Snellingen, over høydepartiet øst for Snellingen og sørover mot Råbjørn. Ellers i området er det flere mindre stier og bål plasser. Fylkesmannen kjenner ikke til andre anlegg, innretninger, veier eller bygninger innenfor området.

Planstatus

LNF

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet: Skrivemåten Snellingsrøysene er vedtatt for dette navnet, og må benyttes som navn for verneområdet.

Kartverket: Navnet må skrives Snellingsrøysene. Kartverket forutsetter at forholdet til stadnamnslova og SSR bringes i orden.

Statens landbruksforvaltning har ingen merknader til forslaget.

Nittedal Orientering (Nitto) ber om at orientering tillates. Snellingsrøysene benyttes av Nitto, Gjerdrum OL og Østmarka OK for detaljert turkart, hvor det ble plassert skiorienteringsposter vinteren 2010/2011. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele Nitto sin uttalelse ([nr. 3](#)).

Nannestad Almenning og Bjerke Almenning: Forskriften ser i hovedsak fornuftig ut med tanke på verneformålet, men Almenningen ønsker at "døde bufe" tilføres i § 6, Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene, pkt. 1. "Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe". Dette kan det være behov ved eksempelvis større sykdomsutbrudd. Det forutsettes at verneforslaget ikke oversendes Miljødirektoratet før partene har kommet til enighet om verneomfang, herunder erstatning. Videre påpekes at verneområdet ligger innenfor Romerikssåsene og ikke Oslomarka, som det er lokalisert til i § 1.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) mener områdene mellom foreslåtte verneområde og Skotjernfjell naturreservat, samt området sørover på østsiden av Skotjernfjellet, må innlemmes i verneforslaget, jfr. kart vist i uttalelsen. I disse områdene er det registrert eventyrskog. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele NOA sin uttalelse ([nr. 7](#)).

Skiforeningen ber om at løypa over Store Snellingen, jfr. kart i uttalelsen, tegnes inn på vernekartet. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele Skiforeningen sin uttalelse ([nr. 14](#)).

Rein Midteng Støtter forslag til vern av området som har viktige naturverdier. Ved Vesle Snellingen, Tranebærtjern og videre mot Storrasshaugen er det viktige verdier både naturfaglig og friluftsmessig. Videre utvidelse av verneområdet her anbefales i senere faser.

Statnett forutsetter at de fortsatt har tilgang til ledningsnettet i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgraderinger. I den forbindelse kan det bli bruk av både kjøretøy og helikopter. Det vises til forskrift for Jora landskapsvernområde, hvor nødvendig motorisert ferdsel er lagt inn i bestemmelsene.

Fylkesmannens kommentarer

Fylkesmannen tar Språkrådets og Kartverkets merknad om at områdenavnet må endres fra Snellingsrøysa til Snellingsrøysene til følge.

Nittedal Orientering sin kommentar er, sammen med øvrige uttalelser som omhandler orientering og idrettsarrangementer, vurdert og kommentert i [kapittel 4.3.4](#).

I henhold til innspillet fra Nannestad Almenning tilrår Fylkesmannen at "døde bufe" tilføres § 3, nr. 1, første punktum;

Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke, skadde og døde bufe.

NOA anmoder om at verneforslaget utvides. Fylkesmannen mener at det foreslåtte verneområdet Snellingsrøysene har en god størrelse og arrondering, og tilrår at avgrensningen opprettholdes i henhold til høringsforslaget. Foreslåtte vernegrense har, gjennom tett dialog med grunneierne, blitt vesentlig utvidet mot nord, øst og sør etter oppstartsmeldingen i mai 2012. Fylkesmannen viser til at enighet med berørt grunneier ved frivillig vern er en viktig faktor for hvordan verneområdet avgrenses. Ytterligere utvidelse kan være aktuelt på et senere tidspunkt dersom arealet mellom foreslåtte verneområde og eksisterende naturreservat innehar tilstrekkelige verneverdier og at grunneierne ønsker utvidelsen. Fylkesmannen tar samtidig Rein Midteng sin kommentar til orientering.

Skiforeningen sin merknad om at den scooterkjørte løypa over Store Snellingen avmerkes på vernekartet tas til følge, da denne er rødmerket, jfr. Fylkesmannens vurderinger i [kapittel 4.3.2](#) og [4.3.3](#). Revidert kart, der denne er inntegnet, ettersendes.

Hva angår kraftledningen i området, mener Fylkesmannen at forskriften som tilrådes ivaretar både hensynet til drift, vedlikehold og oppgraderinger av denne og bevaring av verneverdiene. I verneforskriften for Jora landskapsvernområde er det motoriserte ferdselsforbudet ikke til hinder for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og drift av kraftanlegg og kraftledninger. Fylkesmannen finner det derimot hensiktsmessig at motorisert ferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av kraftanlegget søknadsbehandles. På den måten kan forvaltningsmyndigheten og Statnett gjennom dialog finne frem til avbøtende tiltak ved gjennomføringen, for å redusere faren for negative effekter på verneverdiene. Ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg vil dette i liten grad være praktisk gjennomførbart, og motorferdsel i denne forbindelse bør derfor være unntatt fra forbudet i ferdselsbestemmelsene.

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen tilrår vern av Snellingsrøysene naturreservat med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

5.5. Prekestolen naturreservat i Gjerdrum og Nittedal kommuner, Akershus fylke

Området ligger ved grensen mellom Gjerdrum og Nittedal kommuner, ca. 4 km øst for Holter i Nittedal. Verneforslaget grenser mot hytteområdet ved Holterkollen i vest og mot Langevatnet i nordøst. Sør for verneforslaget ligger Nordre Ryggevang. Høyeste punkt er Prekestolen på 408 moh. Området omfatter to daler med Prekestolen mellom.

Se vedlagt kart for avgrensning av verneområdet. Tilrådommen utgjør ca. 556 dekar. Informasjon om produktivt skogareal ettersendes.

Naturverdier

**** - Regionalt verneverdig**

To kjerneområder med naturtypen gammel granskog av viktig verdi (B-verdi) er utskilt i verneforslaget, og hoveddelen av området har gran med alder på 90-140 år. Mange av grantrærne har svært store dimensjoner, med opptil 1 meter i diameter. Det er noen få furuer av større dimensjoner i nord. Sentralt i området er det mye død ved, både stående og liggende. I Djupdalen er det mye liggende død ved av gran i alle nedbrytningsstadier. Det er også en god del død ved av selje, osp og bjørk. Med tanke på nøkkelelementer, er det svært begrensede forekomster av rikere granskogstyper som høgstaudekog. Lågurtgranskog og småbregnegranskog på middels til høy bonitet er imidlertid vanlig. Til tross for begrenset areal,

har området betydelig heterogenitet. Registrert artsmangfold er lite, men potensialet for økt antall arter knyttet til død ved er stort dersom barskogen får utvikle seg fritt. Området har også en tilfredsstillende arrondering. I forhold til mangler ved skogvernet, er arealet lite og oppfyller i begrenset grad mål som er satt. Dette med unntak av at området har et betydelig innslag av rikere vegetasjonstyper på middels og høy bonitet.

Geologi

Geologien i området består av fattige bergarter med biotittgranitt og syenitt. Jordsmonnet er stedvis dypt med skog på høy bonitet i dalbunnen, mens det er skrint i dalsidene og på høydepartiet ved Prekestolen.

Vegetasjonsgeografi

Området ligger i den sørboreal sonen.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert fredede kulturminner innenfor eller i nær tilknytning til verneforslaget

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer gammel barskog og betydelig heterogenitet. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser.

Området er særegent med store dimensjoner av både levende og død gran. Det er god forekomst av stående og liggende død gran i alle nedbrytningsstadier, samt en god del liggende død ved av grov osp, selje og bjørk. Innslaget av lågurtgranskog og småbregnegranskog på middels til høy bonitet er betydelig. Høgstaudegranskog, rasmark og sumpskog forekommer også.

Inngrep og tilrettelegginger

En hytte er registrert på kartet sør for Prekestolen. Denne er imidlertid trolig feilregistrert, jfr. befaring og flyfoto. Det er et relativt tett stinett i forbindelse med hytteområdet på Holterkollen. Innenfor foreslåtte verneområde er det dog kun en blåmerket sti. Det går også en umerket sti opp til toppen av Prekestolen, som er det eneste utsiktspunktet. En skiløype ligger like ved vernegrensen langs Langevatnet. Fylkesmannen kjenner ikke til andre anlegg, innretninger, bygninger eller veier som berøres av verneforslaget.

Planstatus

LNF

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet: Det er uklart om *Prekestolen* eller *Prekestolen-Djupdalen* er det foreslåtte navnet på området, da Fylkesmannen har benyttet begge. Språkrådet har ingen merknader til navneforslaget *Prekestolen*. Dersom Fylkesmannen går inn for det andre alternativet, anbefales *Prekestolen* og *Djupdalen*.

Statens landbruksforvaltning har ingen merknader til forslaget.

Nittedal Orientering (Nitto) ber om at orientering tillates. Området benyttes av Gjerdrum OL og Nittedal Orientering til lengre lokale løp og turorientering. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele Nitto sin uttalelse ([nr. 3](#)).

Norsk Organisasjon for terrengsykling (NOTS): Det er vesentlige mangler i kartgrunnlaget når det gjelder eksisterende stier. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele NOTS sin uttalelse ([nr. 8](#)).

Gjerdrum Almenning: Forskriften ser i hovedsak fornuftig ut med tanke på verneformålet, men Almenningen ønsker at *døde bufe* tilføres i § 6, *Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene, pkt. 1. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe*. Dette kan det

være behov ved eksempelvis større sykdomsutbrudd. Det forutsettes at verneforslaget ikke oversendes Miljødirektoratet før partene har kommet til enighet om verneomfang, herunder erstatning.

Fylkesmannens kommentarer

Nittedal Orientering sin kommentar er, sammen med øvrige uttalelser som omhandler orientering og idrettsarrangementer, vurdert og kommentert i [kapittel 4.3.4](#). Hva gjelder NOTS sin kommentar om kartgrunnlaget når det gjelder eksisterende stier, vises det til Fylkesmannens vurdering av dette i [kapittel 4.3.2](#) og [4.3.5](#).

I henhold til innspillet fra Gjerdrum Almenning tilrår Fylkesmannen at "døde bufe" tilføres § 3, nr. 1, første punktum;

Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke, skadde og døde bufe.

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen tilrår vern av Prekestolen naturreservat med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

5.6. Lillomarka naturreservat i Oslo og Nittedal kommuner, Oslo og Akershus fylker

Området Lillomarka ligger ved grensen mellom Oslo og Nittedal kommuner, nord for Groruddalen. Lillomarka utgjør et kupert område med større kollepartier, dype sprekkedaler med tjern, bergvegger og rasmark. I nord er landformene roligere og det er mye myrer og vann.

Se vedlagt kart for avgrensning av verneområdet. Tilrådnningen utgjør ca. 3139 dekar. Informasjon om produktivt skogareal ettersendes.

Naturverdier

**** - Regionalt verneverdig**

Området er variert i topografi og relativt variert i treslagssammensetning og vegetasjon. Totalt 17 kjerneområder med naturtyper er registrert i området. Disse kjerneområdene består hovedsakelig av gammel granskog, hvorav 1 område er svært viktig (A-verdi), 6 områder er viktige (B-verdi) og 5 områder er lokalt viktige (C-verdi). Kjerneområdene representerer også forekomster av to naturtyper med rikmyr (B-verdi), en intakt lavlandsmyr i innlandet (B-verdi), en lokalitet med sørvendte berg og rasmarker (C-verdi), samt en innsjølokalitet med edelkreps (B-verdi). I de større arealene med gammel høy bonitets granskog, er det innslag av rikere skogtyper som lågurtgranskog og høgstaudegranskog. Lauvtreinnslaget er betydelig i deler av området, dog få trær er av store dimensjoner. I flere av kjerneområdene med gammel granskog er det videre mye død ved av gran, men det meste er lite til middels nedbrutt. Det er registrert nokså få rødlistede arter knyttet til død ved. Imidlertid finnes dødvedindikatorer, som duftskinn, svartonekjuke og gråkjuke, flere steder i området. Selv om ikke alle granskogområdene henger sammen, utgjør de et større gammelskogsområde med stort potensial for økt biologisk mangfold knyttet til død ved på sikt.

Geologi

Området består hovedsakelig av sure bergarter i form av alkaliefeltspatsyenitt / alkaliefeltspatkvartsyenitt (normakitt).

Vegetasjonsgeografi

Foreslåtte verneområde befinner seg i sørboreal sone.

Kulturhistoriske verdier

I nær tilknytning til foreslåtte vernegrense i sørvest ved Trollhaugen ligger en automatisk fredet fangstgrop. Utover dette er det ikke registrert fredede kulturminner innenfor eller i nær tilknytning til verneforslaget.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare en intakt og sammenhengende gammelskog med truet, sjelden og sårbar natur. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser.

Naturreservatet består av større arealer med høy-bonitets gammel granskog med innslag av rikere skogtyper som høgstaudegranskog og lågurtgranskog. Rikmyr, rasmark og intakt lavlandsmyr forekommer også innenfor området. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Inngrep og tilrettelegginger

En vei går gjennom området fra sør mot nord i sørlige halvdel av verneforslaget. Det ligger også en hytte innenfor foreslåtte verneområde, nord for Griseputten ved grensen mellom Oslo og Nittedal kommuner. Svært mange merkede og umerkede stier samt tråkk, og også flere maskin- og scooterkjørte skiløyper befinner seg innenfor området. På grunn av topografien med dype nord-sørgående daler, følger de fleste stiene denne retningen. Det går imidlertid også en del stier og tråkk på tvers av strøkretingen.

Planstatus

LNF

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader.

Statens landbruksforvaltning har ingen merknader til forslaget.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus: Større deler av Lillomarka enn det som omfattes av verneforslaget har store verneverdier etter markaloven og potensial for verneverdier etter naturmangfoldloven. NOA foreslår at verneområdet utvides, jfr. kart vist i uttalelsen. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele uttalelsen ([nr. 7](#)).

Oslo kommune, Bymiljøetaten: Verneforslaget omfatter ca. 1576 daa eiet av Oslo kommune. Kommunen er positiv til vernet, forutsatt at det gis erstatning og at vernebestemmelsene blir utformet slik at det ikke legges vesentlige begrensninger på utøvelse av friluftsliv og idrett. Området er mye brukt til friluftsliv, trening og enkelte idrettskonkurranser. Vernet bør ikke legges begrensninger på ordinær bruk, slik som muligheten til å lage kaffebål, plukking av bær og blomster, sykling eller idrettskonkurranser. Eksisterende løyper og stier må kunne vedlikeholdes og det bør vurderes om det skal være mulig å utvide, omlegge og oppgradere enkelte traséer. Dette kan gi en mer sentralisert ferdsel med mindre slitasje på andre områder. Eksisterende hytte må kunne vedlikeholdes og driftes. Det bør også åpnes for hogst nær hytta. Området rundt hytta må kunne holdes åpent.

Morten Lysø: Grunneier på ca. 200 daa av eiendommene som omfattes av verneforslaget. Vernet må ikke medføre at adkomst til hytten på gnr. 12, bnr. 46 og bruk av nærområdene blir særlig vanskeligere enn nå. Reglene må utformes og praktiseres med positiv innstilling til at området blir mye brukt til naturopplevelse og får større pedagogisk verdi. Det er viktig å kunne rydde umerket vinterløype, jfr. kart i uttalelsen, som fører frem til hytta. Skiløype nord-sør over Nordre Langvann har de senere år blitt kjørt opp med snøskuter. I turkart utgitt av Lillomarka o-lag i 2007 vises flere tidligere snøskuterkjørte løyper. Disse bør kunne ryddes og vernereglene bør ikke hindre snøskuterpreparering i fremtiden. Vernekart og/eller § 7, pkt. 6 bør endres, og helst settes som generelt unntak i § 6 med formuleringen "*Motorferdsel ved oppkjøring av skiløyper*". Når det gjelder motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av bygninger, foreslås følgende bestemmelse

under § 7: "Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av hyttene på 12/44, 12/46 og 12/194 i Nittedal kommune". For å unngå unødig byråkrati kan denne flyttes til § 6. Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene.

Lysø foreslår videre at det i §§ 6 eller 7 tillates eller åpnes for tynning av skog med hogstklasse 3 de neste 10-20 årene, der det er positivt for verneformålet. Stammer som tas ut kan nyttes som ved til hytteierne. I tillegg til et generelt unntak for "hogst av trær og rydding av vegetasjon inntil 20 meter rundt eksisterende bygninger", bør det gis et unntak for å felle trær som kan medføre skade på bygninger.

Oskar Jahnsen og Valbjørg Grøvik er sterkt uenig i at deres eiendom 12/44 i Nittedal foreslås inkludert i reservatet. Begrunnelse for å holde størstedelen av 12/44 utenfor reservatet er:

- Ingen gammelskog på tomta.
- Ligger i utkanten av reservatet slik at det ikke vil lage uorden i den sammenhengende yttergrensa for reservatet.
- På øvrige hytteeiendommer langs Nordre Langvann er selve hyttene utenfor reservatet. Vil være forskjellsbehandling å trekke hytta på eiendom 12/44 inn i reservatet.
- Hytteeier har ikke sagt seg interessert i frivillig vern av mer enn en liten del av tomta.
- Restriksjoner vil forringe tomta i forhold til åpenhet mot vann og tjern.

Forslag til forskrifter:

§ 4 nr. 8: *Gnr 12, bnr. 44 utgår fra teksten, da det er avklart fra Fylkesmannen at hytta og størstedelen av tomta utgår fra reservatet.*

§ 7 nr. 5: *Med «eksisterende stier» må forstås også stier som ikke er merket. Jevnlig vedlikehold av stier og løyper med håndredskap må være tillatt uten søknad til forvaltningsmyndighetene, men kun for å opprettholde standard på vernetidspunktet.*

§ 7 nr. 7: *Gnr. 12, bnr. 44 tas inn her. Snøskuter brukes til vedlikehold av hytta og traseer som ligger i reservatet vil bli brukt. Trolig må flere hytter nevnes her.*

Hytteeiere som har robåt i Langvann må kunne trekke båten i land i reservatet både sommer og vinter.

DNT Oslo og Omegn: Det bør kunne opprettes "opplevelsesti" i Lillomarka, som grunnlag for formidling av formålet med vernet og naturkvalitetene. Gjennom dette styrkes vernet. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele uttalelsen ([nr. 5](#)).

Oslo Skikrets har sterke motforestillinger mot de begrensninger som pålegges skiidretten i området. Skiidretten har foregått i området siden 1800-tallet, og benyttes mye av skiutøvere i dag. Da området anses verneverdig, antas det at skiidretten ikke har forringet skogens opplevelsesverdi. Det er derfor et paradoks at verneforslaget legger restriksjoner på denne idretten. Det er en stor urimelighet at skiklubber som sogner til området nå i praksis ikke kan arrangere renn i løyper som hittil har vært tilgjengelige. Selv om § 7 åpner for dispensasjon, virker dispensasjonskravet så hemmende at den lille mulighet til tillatelse ikke er reell. Skiklubbene er foreldredrevet med liten tid til administrativt arbeid. Skikretsen har erfaring med at løyper som går gjennom naturreservater får dårligere vedlikehold og standard. Skiløypene blir derav mindre tilgjengelige. Oslo Skikrets foreslår primært at Fylkesmannen frafaller verneforslaget. Sekundært foreslås "idrettsarrangementer" tatt ut av § 3, pkt. 4 og "oppretholdelse og utvikling av eksisterende skiløyper" tilføyes som et punkt under § 4. Atter sekundært at vernebestemmelsenes § 3, pkt. 4 "Idrettsarrangementer" tas ut.

Nydalens Skiklubb mener forskriften vil hemme, fortrenge og legge hindringer for organisert friluftsliv og idrett i et sentralt beliggende og mye brukt område, og dermed er i strid med markaloven. Lillomarka vil deles i en østre og en vestre del, med sterkt reduserte muligheter for kryssing. Det innebærer stor begrensning for tilrettelegging for økt friluftsopplevelse eller idrettsutfoldelse i nærmiljøet. Nydalen Skiklubb er landets største orienteringsgruppe, og har lagt ned store ressurser i å tegne orienteringskart i Lillomarka. Klubben arrangerer ukentlig flere

treninger og noen ganger konkurranser i området. I tillegg arrangeres turorienteringstilbud. Nydalens Skiklubb foreslår at § 4 i forskriften, *Generelle unntak fra vernebestemmelsene*, utvides med et nytt punkt 12) *Orienteringsposter i forbindelse med orienteringsløp, orienteringstreninger og turorientering*. Gjennom mer enn hundre år har det vært arrangert orienteringsløp, og ingen vitenskapelige undersøkelser viser at orientering medfører varig skade for miljøet og det biologiske mangfoldet. Det er ikke faglig grunnlag for å forby all organisert ferdsel. Dersom den foreslåtte forskriften består uendret, vil det medføre en rekke søknader og mer byråkrati.

Oslo Idrettskrets: Det er alvorlig at det forsøkes å legge hindringer for etablerte og velfungerende aktiviteter/idretter i området. Utgangspunktet for verneprosessen var å verne områder med særskilt verdi for friluftslivet etter markaloven § 11. Fokuset i verneforslaget er nå naturverdier. Idrettskretsen er uforstående til at idretten er en trussel mot verneverdiene, og kan heller ikke se at det foreligger dokumentasjon som tilsier dette. Vernebestemmelsene vil legge hinder for ordinært bruk, og dermed bidra negativt til befolkningens tilgang til opplevelser i Marka. Forslaget er i strid med formålet i markaloven. Oslo Idrettskrets mener forslaget er basert på sviktende grunnlag, og at bestemmelsene vil ha uhensiktsmessig negative konsekvenser for bruken av Marka. Det anbefales at forslaget skrinlegges.

Kjelsås IL Orienteringsgruppa: Det står ikke noe i beskrivelsen av området som tilsier at naturen i Lillomarka er truet av bruken i dag. Bruken av området vil måtte endres som følge av vernet, noe som medfører at biotopen endres på sikt. Begrensinger i bruk vil føre til store problemer for befolkningens tilgang på friluftsliv. Minner om markalovens formål og mener loven allerede sikrer nødvendig bevaring av Lillomarka. Turorientering med mange deltakere vil være i strid med vernet. Dermed ekskluderes området fra et populært friluftsliv, noe som ikke er i overensstemmelse med intensjonene i markaloven. Søknader om dispensasjon for tiltak som for eksempel fjerning av vegetasjon vil medføre mer byråkrati. Området vil gro igjen og trær vil falle over stier og sperre skiløyper, siden vegetasjon ikke skal fjernes. Dette medfører større belastning og slitasjeskader på områder i nærheten som ikke omfattes av vernet. Preparering av løyper med stor maskin lar seg heller ikke forene med vernet. Kjelsås IL O-gruppa vil sterkt fraråde vern av Lillomarka.

Kjelsås IL Langrenn stiller spørsmål om hvorfor Fylkesmannen verner Lillomarka når skogen fortsatt er intakt etter all aktiviteten som har funnet sted der. Mener markaloven har strengt nok regelverk og er sterkt imot vernet siden det blir et tilbakeslag for idretten. Forstår ikke at Fylkesmannen foreslår vernet i strid med markalovens formål, som er tilrettelegging for naturopplevelse, friluftsliv og idrett. Vernet vil vanskeliggjøre friluftsliv og idrett, siden aktiviteter som skiløping i preparerte løyper, turrenn og orientering ikke lenger skal være tillatt. Det er heller ikke tungtveiende biologiske grunner til å verne et såpass stort område. Kjelsås IL ber Fylkesmannen frafalle verneforslaget. Subsidiært må bestemmelsene tillate vedlikehold av stier og løyper, samt preparering og omlegging. I tillegg må det være tillatt å avholde idrettsarrangementer uten å måtte søke. Det vil bli utfordrende å skrive søknader for de frivillige som står bak arrangementene, i tillegg til usikkerheten i forhold til gjennomføring når man ikke vet om søknaden innvilges.

Kjelsås IL: Vernebestemmelsene setter forbud mot preparering av skiløyper, rydding, istandsetting og vedlikehold av skiløyper og stier, idrettsarrangementer m.m. Kjelsås IL organiserer mer enn 3500 medlemmer, og Lillomarka brukes særskilt av langrenns- og orienteringsgruppen, men også til turrenn, orienteringsløp, orienteringsposter. Hovedlaget stiller seg 100 % bak uttalelsene fra langrennsgruppen og orienteringsgruppen. Fylkesmannens forslag er i strid med markalovens formål, og vil vanskeliggjøre idrett og friluftsliv. Kjelsås IL ber Fylkesmannen frafalle verneforslaget.

Lillomarka Skiklubb er betenkte til vern av Lillomarka, dersom dette legger sterke restriksjoner på bruk av området til skikonkurranser/skiarrangement. Skiklubben kan i fremtiden tenke seg å bruke deler av det aktuelle området til skogsløp og mosjonsløp på sommeren, og reagerer på at dette kan bli forbudt. Det kan bli en stor utfordring at verneforslaget er lagt i nærheten av tettbebyggelsen med rikt idrettsliv i randsonen og innover i Marka. Det er uheldig at

verneforslaget utelukker idrettsarrangementer og konkurranser. Markaloven er klar på at idrett hører naturlig hjemme i Marka, på linje med friluftsliv og naturinteresser. Ønsker to nye punkter i § 4. Generelle unntak: Løypetraséer på vinterstid og løypetraséer på sommerstid.

Nittedal Orientering (Nitto) ber om at orientering tillates. Området benyttes mye av de tre klubbene Lillomarka OL, Nydalen SK og Nittedal orientering til både trening, konkurranse og turorientering. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele Nitto sin uttalelse ([nr. 3](#)).

Lillomarkas Venner: Området utenfor hovedskiløypa, fra Solemskogveien til Sørskogen, bør forskånes for terrengsykling. § 5, pkt. 2 foreslås derfor endret til: *"Utenom eksisterende vei og hovedskiløypetrase gjennom området er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt"*. Videre bør det søkes å ta vare på skogsfuglene i et slikt presset bynært område, og § 3, pkt. 2 foreslås endret til: *"Dyre- og fuglelivet, herunder reirplasser, hiområder og spillplasser, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. [...]"* Båndtvangen i sommerhalvåret bør understrekes og tydeliggjøres ved f.eks. skilting. Nødvendige tiltak for å vedlikeholde skiløypene i dagens tilstand bør kunne utføres uten at det må søkes om dispensasjon, og § 6 foreslås utvidet med et pkt. 4: *"Motorferdsel ved oppkjøring av skiløyper vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet"*, og pkt. 6 under § 7 strykes. Den tidligere rødmerkete løypa som går fra Grisputten til Grytedalen, gjennom hele Grytedalen til dagens løype sør for N. Langvann er en viktig naturløype og kilde til naturopplevelse. Her bør det fortsatt være tillatt skånsomt å rydde vindfall for å opprettholde muligheten for en enkel, manuelt oppgått skiløype.

Fylkesmannens kommentarer

NOA ønsker verneområdet utvidet. Fylkesmannen viser til at utvidelse av verneområdet kan være aktuelt på et senere tidspunkt, dersom berørte grunneiere aksepterer det og arealet innehar tilstrekkelige verneverdier. Slik området er avgrenset i tilrådningsen, omfatter det i svært stor grad de registrerte kjerneområdene og verdiene som søkes bevart i medhold av naturmangfoldloven. Sett i lys av dette og områdets størrelse samt arrondering, anser Fylkesmannen at verneforslaget innehar en god landskapsøkologisk avgrensning. I tillegg til naturverdiene, har eiendomsforhold og tekniske inngrep satt rammene for avgrensningen av verneområdet.

Oslo kommune ber om at hytten på gnr. 95, bnr. 6 må kunne vedlikeholdes og driftes. Kommunen ber også om at det åpnes for hogst nær hytta og at området rundt hytte må kunne holdes åpent. Fylkesmannen mener at disse hensynene kan ivaretas uten at det medfører fare for forringelse av verneverdiene, og viser til at det tilrådes følgende bestemmelser knyttet til eksisterende hytte:

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

7. Vedlikehold av eksisterende bygning og anlegg på gnr. 95, bnr. 6 i Oslo kommune, i henhold til tilstand på vernetidspunktet.

8. Felling av trær og rydding av vegetasjon inntil 20 meter rundt eksisterende bygning på gnr. 95, bnr. 6 i Oslo kommune.

§ 7. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

7. Uttak av ved til eget bruk på eksisterende hytte på gnr. 95, bnr. 6 i Oslo kommune, etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten.

9. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av bygninger på gnr./bnr. 12/44, 12/46, 12/194 i Nittedal kommune og 95/6 i Oslo kommune.

I høringsforslaget var det satt et generelt unntak for uttak av ved til eksisterende hytte. Fylkesmannen ser i etterkant at dette vil kunne gi uheldige konsekvenser for verneverdiene, da selv begrenset hogst i et område med viktige naturverdier kan føre til tap av arter og biotoper. Derfor vurderes det hensiktsmessig at uttak av ved omsøkes med en tilhørende plan for hogsten, som grunnlag for en eventuell flerårig dispensasjon. En slik plan kan være enkel. Fylkesmannen har vurdert konsekvensene av hogst innenfor verneområdet opp mot konsekvensene av å transportere ved inn, og har konkludert med å anbefale at det skal kunne foretas vedhogst etter søknad.

Fylkesmannen ser at det kan være behov for motorisert transport i forbindelse med vedlikehold av eksisterende bygning, men mener dette bør være søknadspliktig. Gjennom søknadsbehandlingen kan forvaltningsmyndigheten blant annet knytte en eventuell dispensasjon til bestemte traséer, tid på året og antallet turer. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør så langt som mulig skje på snødekt mark, med mindre det foreligger et akutt vedlikeholdsbehov. Generelt skal motorferdsel i utmark begrenses, noe som er en intensjon i motorferdselsloven.

Selv om det kun er én hytte (gnr. 95, bnr. 6) som ligger innenfor vernegrensen, ligger tre hytter (gnr./bnr. 12/44, 46 og 194) slik til at nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av disse må skje gjennom verneområdet, med mindre det tilgrensende vannet Nordre Langvann har sikker is. Fylkesmannen finner derfor grunn til å anbefale at det etter søknad kan gis dispensasjon for nødvendig motorferdsel også til disse tre hyttene. Morten Lysø samt Oskar Jahnsen og Valbjørg Grøvik sine kommentarer om motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av hytter er med dette tatt til følge i Fylkesmannens tilrådning.

Morten Lysø påpeker at umerket vinterløype som fører frem til hans hytte på gnr. 12, bnr. 46 må kunne ryddes. I denne sammenheng viser Fylkesmannen til at adkomst til eksisterende hytter også på gnr./bnr. 12/44 og 12/194 i Nittedal kommune og 95/6 i Oslo kommune går gjennom verneområdet. Fylkesmannen finner det rimelig at eksisterende adkomststier og -løyper til hytter, hvor adkomst må foregå gjennom naturreservatet, kan ryddes og vedlikeholdes uten krav om søknad. Dette vil gjelde et svært begrenset antall eksisterende traséer og vurderes ikke å medføre fare for forringelse av verneverdiene. Fylkesmannen tilrår derfor følgende unntaksbestemmelse tatt inn i forskriftens § 4:

Rydding og vedlikehold, i henhold til standard på vernetidspunktet, av etablerte adkomststier og -løyper til eksisterende bygninger på gnr./bnr. 12/44, 12/46, 12/194 i Nittedal kommune og 95/6 i Oslo kommune.

Det presiseres at denne bestemmelsen knytter seg til adkomststier og -løyper som er etablert på vernetidspunktet. Eventuell nyetablering vil måtte omsøkes.

Morten Lysø foreslår at det i §§ 6 eller 7 tillates eller åpnes for tynning av skog med hogstklasse 3 de neste 10-20 årene, der det er positivt for verneformålet. Fylkesmannen mener § 9 i verneforskriften ivaretar behovet for skjøtsel for å opprettholde eller oppnå den naturtilstand som er formålet med vernet, og ser ikke grunn til å endre forskriften på dette punkt.

Videre foreslår Lysø at det settes et generelt unntak for å felle trær som kan medføre skade på bygninger. Fylkesmannen tar dette til følge, og tilrår følgende unntaksbestemmelse i § 4:

Felling av enkelttrær som kan medføre skade på bygninger.

Oskar Jahnsen og Valbjørg Grøvik er sterkt uenig i at deres eiendom, gnr. 12, bnr. 44 i Nittedal kommune, foreslås inkludert i reservatet. Gjennom felles befaring har Fylkesmannen og grunneier kommet til enighet om avgrensning av verneområdet på den respektive eiendommen. Vernegrensen i nord ved Nordre Langvann er justert, slik at hytten med tilhørende naturlig tomteareal på gnr. 12, bnr. 44 ligger utenfor verneområdet. På bakgrunn av dette tilrådes området redusert noe sammenlignet med høringsforslaget.

Når det gjelder kommentaren om at hytteeiere som har robåt i Langvann må kunne trekke båten i land i reservatet, mener Fylkesmannen at verneforskriften ikke setter hinder for dette.

Flere av høringsuttalelsene omhandler rydding, vedlikehold, omlegging og anleggelse av stier og løyper, samt preparering av skiløyper. Dette er vurdert og kommentert i [kapittel 4.3.2](#) og [4.3.3](#). Det vises her til at det særskilt for Lillomarka er åpnet for etablering av nye stier og løyper etter søknad, jfr. § 7, men denne bestemmelsen bør håndheves relativt strengt fra forvaltningsmyndigheten sin side. Noen av høringspartene trekker frem enkelttraséer som ikke er merket, men som det er ønskelig å kunne vedlikeholde og preparere. Fylkesmannen viser til at dette kan omsøkes etter forskriftens § 7. Fra Fylkesmannens side er det generelt ikke ønskelig å

sette et generelt unntak for vedlikehold og preparering av enkelte umerkede stier og løyper, med unntak av de traséene som fungerer som adkomst til hyttene. Dette fordi det anses hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten gjennom søknadsbehandling kan gjøre en konkret vurdering av viktigheten av den aktuelle traséen for brukerne opp mot den samlede belastningen over tid.

Høringspartenes kommentarer til det foreslåtte forbudet mot idrettsarrangementer er, sammen med øvrige uttalelser som omhandler dette temaet, vurdert og kommentert i [kapittel 4.3.4](#). Fylkesmannen har særskilt for Lillomarka anbefalt å sette et generelt unntak for gjennomføring av mindre idrettsarrangementer og andre arrangementer, se for øvrig nevnte kapittel.

I henhold til innspillet fra Lillomarkas Venner tilrår Fylkesmannen at "spillplasser" tilføyes § 3, nr. 2, første punktum: *"Dyre- og fuglelivet, herunder reirplasser, hiområder og spillplasser, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse."*

Lillomarkas Venner viser videre til at området utenfor hovedskiløypa, fra Solemskogveien til Sørskogen, bør forskånes for terrengsykling og foreslår endring i § 5, pkt. 2 i henhold til dette. Fylkesmannen viser til at det etter § 5, pkt. 2 er forbudt å sykle utenom eksisterende veier og stier. Det er derav ikke tillatt å sykle utenfor hovedskiløypa.

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen tilrår vern av Lillomarka naturreservat med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

5.7. Blåfjell naturreservat i Asker og Røyken kommuner, Akershus og Buskerud fylker

Blåfjell ligger i Kjekstadmarka, sørvest i Asker kommune og nord i Røyken kommune. Nordenden av området er ca. 1 km fra Dikemark sykehus, mens den sydligste delen er ca. 4 km nord for Røyken kirke. Området består av et større åsparti, med høyeste punkt ved Verkensmåsan på 360 moh.

Se vedlagt kart for avgrensning av verneområdet. Tilrådommen utgjør ca. 1931 dekar. Informasjon om produktivt skogareal ettersendes.

Naturverdier

*/(**) – Lokalt/(regionalt) verneverdig

Seks kjerneområder er utskilt i Blåfjell-området. Disse omfatter to bekkekløfter, en rasmark og tre lokaliteter med gammel barskog. Skogen i området har stor variasjon med gran- og furuskog i alder 30-60 år, omgitt av gammel granskog på 130-160 år. I høydepartiene domineres skogbildet av mye gammel furuskog med trær av store dimensjoner. I lisdene er blåbærgranskog dominerende, men lågurtgranskog og høgstaudegranskog forekommer i områder med dypere jordsmonn. I dalen og bekkekløfta syd for Svartvann, er det innslag av rikere vegetasjonstyper med spisslønn og lind. Området har en god del stående og liggende død ved, men med relativt lav kontinuitet. Signalarter knyttet til død ved opptrer i begrenset grad, og området er generelt artsfattig. Det er potensial for økt mangfold knyttet til død ved på sikt, da det er en relativt stor andel eldre og gammel skog. I forhold til de påpekte manglene ved dagens skogvern, oppfyller området svært få av disse. Totalt sett vurderes området til lokalt verdifullt (*), med potensial for å bli regionalt verdifullt (**) dersom den gamle skogen får utvikle seg fritt.

Geologi

Grovkornet granitt dominerer i området. Løsmassene består av tynt humusdekke. Det er mye fjell i dagen, særlig i den sørøstlige delen av området. En forkastningsdal deler området i to.

Vegetasjonsgeografi

Området befinner seg i boreonemoral sone.

Kulturhistoriske verdier

Fylkesmannen er ikke kjent med at det befinner seg fredede kulturminner innenfor eller i nær tilknytning til det foreslåtte verneområdet.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en typisk barblandingsskog i regionen. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser.

Området har innslag av gammel barskog, bekkekløfter og rasmark. Det er en målsetting å beholde naturverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Inngrep og tilrettelegginger

Småvannsbu, en ubetjent DNT-hytte, ligger innenfor foreslåtte verneområde i Asker kommune. I tillegg ligger det en privat hytte på gnr. 12, bnr. 3 i Røyken kommune. På kartet er det påtegnet to traktorveier, som fører inn i området fra henholdsvis sør og nord. Jfr. flyfoto fra 2012 ser det imidlertid ut til at veien i nord ikke berører foreslåtte verneområde. Veien i sør fremgår på flyfoto, men vurderes til å ikke være av slik karakter at Fylkesmannen finner grunn til å åpne for vedlikehold av denne. Det er et tett nettverk av blåmerka og umerka stier, samt flere skiløyper i området. Ut over det nevnte, kjenner ikke Fylkesmannen til bygninger, veier, anlegg eller innretninger som berøres av verneforslaget.

Verneområdet grenser i vest mot en kraftlinje, som ikke berøres av verneforslaget.

Planstatus

LNF

Eiendomsforhold

Det gjøres oppmerksom på at det på gnr. 12, bnr. 186 i Røyken kommune er registrert fire hjemmelshavere, men Fylkesmannen har ikke lyktes i å oppdrive kontaktinformasjon eller annen informasjon om to av disse.

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten.

Statens landbruksforvaltning har ingen merknader til forslaget.

Oslo kommune, Bymiljøetaten: Verneforslaget omfatter ca. 916 daa eiet av Oslo kommune. Hovedskiløypen i området går over myrer og langs kanten på Småvanna. Det er viktig at det blir mulig å legge om skiløypa, da det i mange vintre ikke er mulig å kjøre denne med prepareringsmaskin. Oslo kommune eier Småvannsbu. Denne må kunne vedlikeholdes og driftes. Det bør også åpnes for hogst av ved nær hytta. Området rundt hytta må kunne holdes åpent.

DNT Oslo og Omegn: Når det gjelder drift av hytta Småvannsbu i Blåfjell, kan det være behov for motorisert transport ved frakt av driftsmateriell. Grensen på 20 meter for hogst av trær rundt hytta vil ikke dekke behovet for ved, og det bes derfor om en generell tillatelse til vedhogst i en større omkrets enn dette. Alternativet er å frakte inn brensel med snøscooter. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele uttalelsen ([nr. 5](#)).

Viken skog SA: Avgrensningen følger en kraftlinje i vest/sørvest. Dette er uheldig på flere måter:

- Fire eiendommer strekker seg vest for kraftlinja med små arealer. Dette gjelder gnr./bnr. 12/3, 12/10, 12/167, 12/168 i Røyken.

- For en av eiendommene, gnr./bnr. 12/10, er det berørte arealet på toppen av Svartvannsåsen med storslagen utsikt og derav av interesse for friluftsliv.
- Under skrenten av Svartvannsåsen på gnr./bnr. 12/1 ligger det nøkkelbiotoper. Disse arealene ønskes inkludert i verneområdet. Høyspentlinja er en forvaltnings- og opplevelsesmessig utfordring i et verneområde. Det vises dog i den sammenheng til at Kollåsen NR i Ski inneholder en tilsvarende høyspent tvers gjennom området, og at dette ble opprette gjennom frivillig vern.

Petter Nore og Henrik Nore er grunneiere på gnr./bnr. 12/3 og 10 i foreslåtte verneområde og viser til forslag fra Viken skog om ny avgrensning på Svartvannsåsen vest for kraftlinja. Videre ønskes det mulighet for å ombygge/påbygge hytta på 12/3, samt å hogge ved innenfor 100 meters radius av hytta. Det ønskes også en setning om mulighet for å ta ut juletrær i området, en familietradisjon som går 50 år tilbake i tid.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA): De aller viktigste naturverdiene er lokalisert i Svartvannsdalen, og må innlemmes i foreslåtte verneområde eller fremmes som egen vernesak til tross for kraftlinjen. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele NOA sin uttalelse ([nr. 7](#)).

Naturvernforbundet i Asker ville helst hatt med Svartvannsdalen innenfor verneområdet, men forstår at det er adskilt fra Blåfjell. Naturvernforbundet tror Blåfjell kommer til å bli et viktig område for arter som lever i gammelskog. Regner med at planene for ny skiløype gjennom området er skrinlagt. Det bør ikke tillates motorisert ferdsel annet enn i helt spesielle tilfeller. Ønsker ikke videreføring av vegetasjonsrydding rundt utkikkspunkt opp mot Verkensmåsan, ettersom det er skrin og saktevoksende vegetasjon her. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele uttalelsen ([nr. 11](#)).

Røyken kommune stiller seg positiv til å sikre større sammenhengende naturområder for fremtiden. Bestemmelsene i forskriften § 7, pkt. 4 og 6 setter begrensning på vedlikehold og tilrettelegging i dette viktige friluftslivsområde. I området er det både merkede turstier og skiløyper. Kommunen mener at det jevnt over er behov for vedlikehold og merking av stier og skiløyper, og at det må kunne settes unntak i forskriften på enkelt vedlikehold som merking og løypekjøring.

Asker skiklubb har brukt betydelig økonomiske midler på å lage orienteringskart over Blåfjell-Dikemark-området. Området benyttes til konkurranser, trening og turorientering. Det bes om at verneforskriften uttrykkelig nevner at orienteringsløp og turorientering er tillatt. Se for øvrig kapittel 4 med sammendrag av hele Asker skiklubb sin uttalelse ([nr. 27](#)).

Skiforeningen: Det pågår planer for omlegging av skiløypa langs Småvann av sikkerhetsmessige grunner. Forbud mot motorferdsel vil ramme løypekjøringen i Kjekstadmarka. Det er viktig at verneforskriften og forvaltningsplanen ivaretar eksisterende løypenett som har stor regional betydning. Se for øvrig kapittel 4 med sammendrag av hele Skiforeningen sin uttalelse ([nr. 14](#)).

Jernbaneverket: I nord av verneområdet stikker det ut en "arm". Denne vil komme direkte over eksisterende jernbanetrasé i tunnel. Verneforslaget må ikke hindre jernbaneutvikling, oppgraderinger og forbedringer av det nasjonale jernbanenettet. Hensynet til sikkerheten på jernbanenettet må heller ikke bli skadelidende. Sikkerhet på jernbane er et felt som stadig er i endring. Jernbaneverket anbefaler at foreslåtte verneområde reduseres, slik at utvikling av det nasjonale jernbanenettet ikke blir skadelidende.

Fylkesmannens kommentarer

Oslo kommune og DNT Oslo og Omegn omtaler hytta Småvannsbu, og at denne må kunne vedlikeholdes og driftes. Det bes også om mulighet for å kunne holde området rundt hytta åpent, hogge ved i området, samt å kunne frakte inn driftsmateriell. Petter Nore og Henrik Nore viser til at det ønskes mulighet for å ombygge/påbygge hytta "Persbu" på 12/3, samt å hogge ved innenfor 100 meters radius av hytta. Fylkesmannen mener at flere av disse hensynene kan

ivaretas uten at det medfører fare for forringelse av verneverdiene, og tilrår følgende bestemmelser knyttet til eksisterende bygninger i området:

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

- 6. Vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg på gnr./bnr. 89/1 i Asker kommune og 12/3 i Røyken kommune, i henhold til tilstand på vernetidspunktet.*
- 7. Felling av trær og rydding av vegetasjon inntil 20 meter rundt eksisterende bygninger.*
- 8. Felling av enkelttrær som kan medføre skade på bygninger.*

§ 7. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- 7. Uttak av ved til eget bruk på eksisterende hytter på gnr./bnr. 89/1 i Asker kommune og 12/3 i Røyken kommune, etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten.*
- 10. Nødvendig transport av driftsmateriell til hytte på gnr./bnr. 89/1 i Asker kommune og 12/3 i Røyken kommune, på frossen/snødekt mark.*
- 11. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i a. § 4, nr. 6*

Vedlikehold av eksisterende bygninger i henhold til standard på vernetidspunktet vurderes ikke å medføre fare for forringelse av verneverdiene. Derimot vurderes ikke påbygg/ombygging av eksisterende hytte til å være forenelig med formålet med opprettelse av naturreservatet. Dessuten vises det til at det aktuelle området i dag reguleres av markaloven, som har et generelt forbud mot bygge- og anleggstiltak.

Fylkesmannen ser at det kan være behov for motorisert transport i forbindelse med vedlikehold av eksisterende bygninger. Tilsvarende gjelder ved frakt av driftsmateriell til Småvannsbu. Motorisert transport bør etter Fylkesmannens syn være søknadspliktig. Gjennom dette kan forvaltningsmyndigheten blant annet knytte en eventuell dispensasjon til bestemte traséer, tid på året og antallet turer. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold av bygningene bør så langt som mulig skje på snødekt mark, med mindre det foreligger et akutt vedlikeholdsbehov. Når det gjelder frakt av driftsmateriell til Småvannsbu, mener Fylkesmannen at dette i få tilfeller vil være et akutt behov og finner derfor grunn til å knytte den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen til motorisert transport på frossen/snødekt mark. Av hensyn til likebehandlingsprinsippet innenfor Blåfjell, anbefaler Fylkesmannen at denne bestemmelsen også omfatter motorisert transport av driftsmateriell til den private hytten i området. Generelt skal imidlertid motorferdsel i utmark begrenses, noe som er en intensjon i motorferdselsloven.

Fylkesmannen har vurdert konsekvensene av hogst innenfor verneområdet opp mot konsekvensene av å transportere ved inn. På bakgrunn av avstanden mellom eksisterende bygninger i området og vernegrensen, har Fylkesmannen konkludert med å anbefale at det skal kunne tas ut ved etter søknad. Det er ønskelig at grunneier utarbeider en plan for hogsten, som grunnlag for en eventuell flerårig dispensasjon.

Ryddegrensen på 20 meter rundt eksisterende bygninger vil ikke nødvendigvis omfatte trær som kan medføre skade på bygninger. Det er på bakgrunn av dette at Fylkesmannen tilrår et unntak for felling av enkelttrær som kan medføre skade på bygninger.

Petter Nore og Henrik Nore ønsker å kunne hogge juletrær i området. Fylkesmannen viser til at eiendommene strekker seg utenfor verneforslaget, og mener juletrær kan tas ut der eller i ryddesonen rundt hytten.

Flere av høringspartene mener verneområdet bør utvides mot vest, noe som innebærer innlemming av eksisterende kraftledning. Fylkesmannen har søkt å legge tekniske inngrep utenfor verneområdene, såfremt dette ikke har medført svært uheldig størrelse og arrondering med tanke på den langsiktige stabiliteten for naturverdiene. For området Blåfjell er det foretatt en konkret avveining mellom innlemming av kraftledningen og hvilke naturverdier en eventuell utvidelse vil tilføre verneområdet. Fylkesmannen anbefaler at kraftledningen holdes utenfor.

Hva angår merknadene om vedlikehold av stier og løyper, samt preparing av løyper, vises det til Fylkesmannens kommentarer i [kapittel 4.3.2](#) og [4.3.3](#). Oslo kommune og Skiforeningen viser til at det pågår planer om omlegging av skiløypa langs Småvann av hensyn til sikkerhet. Fylkesmannen har ikke mottatt et kartgrunnlag som viser tenkte omlegging. En eventuell omlegging av skiløypen kan omsøkes etter forskriftens § 7, nr. 5, og dispensasjon vil kunne gis dersom ny trasé ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Fylkesmannen mener det vil være mulig å finne frem til en trasé som både ivaretar verneformålet og sikrer at omlegging kan gjennomføres.

Asker Skiklubb sin kommentar er, sammen med øvrige uttalelser som omhandler orientering og idrettsarrangementer, vurdert og kommentert i [kapittel 4.3.4](#). Fylkesmannen har særskilt for Blåfjell anbefalt å sette et generelt unntak for gjennomføring av mindre idrettsarrangementer og andre arrangementer, se for øvrig nevnte kapittel.

Jernbaneverket mener det er viktig at verneforslaget ikke hindrer utvikling av det nasjonale jernbanenettet eller at sikkerheten på jernbanen blir skadelidende. Videre anbefaler Jernbaneverket at foreslåtte verneområde reduseres i nord, men fremlegger ikke konkrete planer for utvikling av jernbanenettet i området. Det aktuelle arealet er registrert som bekkekløft av viktig verdi, med et rikt mangfold av arter. Bekkekløfter er relativt sjeldne i dette området. På bakgrunn av naturverdiene som finnes i det aktuelle området og at det ikke er konkrete planer for utvikling av jernbanenettet på nåværende tidspunkt, finner ikke Fylkesmannen grunn til å redusere området ved tilrådingen. Fylkesmannen mener at sikkerheten og utvikling av det nasjonale jernbanenettet ved behov blir ivaretatt gjennom forskriftens § 8, hvor det fremgår følgende: *Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften [...] dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.* Videre kan det vurderes både grenseendring og forskriftsendring, hvis det i fremtiden skulle være et særlig behov for dette.

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen tilrår vern av Blåfjell naturreservat med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

5.8. Ringiåsen naturreservat i Bærum kommune, Akershus fylke

Ringiåsen ligger i den østre utkanten av Vestmarka, like vest for jordbrukslandskapet på Tanumplataet i Bærum kommune. Området består av en langstrakt åsrygg i nord-sør retning med bratte skrenter både på øst- (mot Ståvivann) og vestsiden (mot innmarka på Sørbråtan). I sørvest grenser området til naturreservatet Trollmyr på 23 dekar.

Se vedlagt kart for avgrensning av verneområdet. Tilrådingen utgjør ca. 680 dekar. Informasjon om produktivt skogareal ettersendes.

Naturverdier

***/(**) - Nasjonalt/(regionalt) verneverdig

To kjerneområder med naturtypen rik blandingsskog i lavlandet (A-verdi) er registrert innenfor Ringiåsen. Naturverdiene befinner seg i hovedsak innenfor disse to avgrensede kjerneområdene. Biomangfoldverdien i kjerneområdene er knyttet til god forekomst av rike vegetasjonstyper, som gråor-heggeskog, lågurtskog og alm-lindeskog med hasselkratt i busksjiktet. Dette så vel som variasjon i vegetasjonstyper, meget mye død ved av mange treslag og alle nedbrytningsstadier, samt rik forekomst av truede og sårbare arter med død ved som vekstsubstrat. I forhold til mangler ved skogvernet, oppfyller Ringiåsen ut fra dette delvis kriterier knyttet til boreonemoral skog. Totalt sett vurderes området under litt tvil til nasjonalt verdifullt (***), da arealene utenfor kjerneområdene ikke inneholder særskilte biomangfoldverdier.

Geologi

Østre del av åsen består av rombeporfyr. Den vestre delen består av silurisk sandstein. Det meste av utredningsområdet har et tynt løsmassedecke, men i dalføre på vestsiden og delvis i lisiden finnes ulike marine avsetninger og morenemateriale. Disse gir grunnlag for en rik flora.

Vegetasjonsgeografi

Området ligger i boreonemoral sone.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert fredede kulturminner innenfor foreslåtte verneområde. I nærheten av den nordlige delen av området, er det imidlertid flere fredede og ikke fredede røysfelt. Området ligger for øvrig på grensen mot kulturlandskapet på Tanumplataet.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer rik blandingsskog med lang kontinuitet på rike vegetasjonstyper, og som inneholder truet, sjelden og sårbar natur. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser.

Naturreservatet har stor variasjon i vegetasjonstyper, meget god forekomst av død ved av ulike treslag og alle nedbrytningsstadier, samt forekomster av en rekke truede og sårbare arter av lav og vedboende sopp. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Inngrep og tilrettelegginger

Det ligger en gapahuk innenfor foreslåtte verneområde. En tydelig, men umerka sti går gjennom området. Utover denne er det en del mindre stier på kryss og tvers i åsen. Fylkesmannen kjenner ikke til andre bygninger, inngrep eller tilrettelegginger i området.

Planstatus

LNF

Sammendrag av høringsuttalelser

Språkrådet: SSR har registrert skrivemåten Ringiåsen og Ringsås, men førstnevnte skrivemåte anbefales.

Kartverket bemerker at den riktige skrivemåten er Ringiåsen og ikke Ringsås. Det forutsettes at forholdet til stadnamnslova og SSR bringes i orden.

Norsk Organisasjon for Terrengsykling (NOTS): Riktig områdenavn er Ringiås. Det vises for øvrig til kapittel 4 med sammendrag av hele NOTS sin uttalelse ([nr. 8](#)).

Statens landbruksforvaltning har ingen merknader til forslaget.

Skui Vel mener avgrensningen er god og inneholder buffersoner mot de viktige naturområdene. Positiv til at forslaget sikrer den allmenne friluftslivsaktiviteten og at denne delen av nærrekreasjonsområdet til store befolkningsgrupper tas vare på. Støtter at det tillates skjøtsel i forbindelse med gapahuken i området. Det bør også tillates skjøtsel for å bringe frem en mer naturlig fleraldret tresammensetning og ta ut edelgran. Dette så vel som forsiktig skjøtsel i området nord mot Libakk for å ivareta tidligere jordbruksområder med rydningsrøysar.

Bærum Natur- og Friluftsråd slutter seg til uttalelsen fra Skui Vel, og vil bemerke at skjøtsel er nødvendig for opprettholdelse av friluftslivsverdiene. Dette bes inkludert i vernebestemmelsene.

Naturvernforbundet i Bærum viser til § 3, pkt 1 som omhandler vegetasjon. Planten kjempebjørnekjeks sprer seg i området. Denne planten bør unntas fra vernebestemmelsene og kan tas inn i § 9.

Tanum Vel støtter vernet av Ringiåsen som naturreservat.

Fylkesmannens kommentarer

En rekke av høringspartene mener områdenavnet må være Ringiåsen. Dette er tatt til følge.

Naturvernforbundet i Bærum viser til at kjempebjørnekjeks sprer seg i området. Slik Fylkesmannen tolker uttalelsen, ønskes kjempebjørnekjeks nevnt spesifikt i forskriftens § 9 om skjøtsel. Fylkesmannen viser til at denne planten kan bekjempes med hjemmel i § 9, slik paragrafen var formulert i høringsforslaget. Det vurderes derfor ikke behov for å endre ordlyden i paragrafen, og formuleringen i høringsforslaget tilrådes opprettholdt.

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen tilrår vern av Ringiåsen naturreservat med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

6. Oppsummering av viktige endringer under verneplanprosessen

6.1. Endring av vernegrenser

Lillomarka naturreservat

Det er foretatt to mindre justeringer av foreliggende verneforslag sammenlignet med det som ble sendt på høring. Vernegrensen rett syd for Nordre Langvann er trukket noe sydover, slik at hytten med tilhørende naturlig tomteareal på gnr. 12, bnr. 44 i Nittedal kommune blir liggende utenfor verneområdet. Det er videre foretatt en mindre utvidelse av verneområdet ved Slengfehøgda. Høringsforslaget utgjorde ca. 3142 dekar. Området som tilrådes vernet utgjør ca. 3139 dekar.

Det er ikke foretatt grensejustering av øvrige områder.

6.2. Endring av navn

Etter høringen er følgende områdenavn endret:

- Områdenavnet *Snellingsrøysa* er endret til *Snellingsrøysene*.
- Områdenavnet *Ringsås* er endret til *Ringiåsen*.
- Områdenavnet *Garlaushøgda* er endret til *Gardlaushøgda*.

6.3. Endring av verneforskrifter

Fylkesmannen har, så langt det har latt seg forene med bevaring av verneverdiene, søkt å ivareta de store brukerinteressene i disse åtte befolkningsnære områdene. På bakgrunn av mottatte innspill fra berørte brukerinteresser, er det derfor gjort flere endringer i verneforskriftene etter høringen. Dette er det redegjort for tidligere i tilrådingen. I delkapitlene som følger gis det tabelloversikter med oppsummering av forskriftsendringer som er foretatt. I delkapittel 6.3.1 gis en oversikt over likelydende endringer i samtlige av forskriftene. De faktiske forhold og toleransen for ulike påvirkninger er forskjellig mellom flere av områdene, og forskriftene er søkt tilpasset dette. Det er derfor noe variasjon i verneforskriftene for de ulike områdene, herunder ordlyden i bestemmelser som regulerer det samme forholdet. De særskilte endringene eller tilpassingene som er gjort i forskriften for det enkelte området fremgår av tabelloversiktene i delkapitlene 6.3.2-6.3.9. Av hensyn til lesbarheten av tabellene, gis det her en oversikt over hva hver enkelt § regulerer eller omhandler;

- § 1. Formål
- § 2. Avgrensning
- § 3. Vernebestemmelser
- § 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene
- § 5. Regulering av ferdsel
- § 6. Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene
- § 7. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser
- § 8. Generelle dispensasjonsbestemmelser
- § 9. Skjøtsel
- § 10. Forvaltningsplan
- § 11. Forvaltningsmyndighet
- § 12. Ikrafttredelse

6.3.1. Likelydende endringer i samtlige av verneforskriftene

Etter høringen er det foretatt enkelte likelydende endringer i samtlige av forskriftene, se tabell 4 under.

Tabell 4. Oversikt over likelydende endringer i samtlige av verneforskriftene etter høringen.

Endret ordlyd i § X i høringsforslaget	Fjernet § i høringsforslaget	Ny §	Endring	Begrunnelse / forklaring
§ 1			<i>Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser.</i>	Setningen "Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser" er tilføyd formålsparagrafen for alle områdene, da høringsforslaget vurderes til i for liten grad å vektlegge områdets verdi som økosystem.
		§ 5, nr. 3	<i>Ved fare for forringelse av verneverdiene, kan forvaltningsmyndighet en regulere ferdselen på eksisterende veier og stier.</i>	Dersom utvidende slitasje av traséer forekommer i områder med spesielle naturverdier, kan dette føre til negativ innvirkning på verdiene som er vernet. Det vurderes derfor formålstjenelig at forvaltningsmyndigheten har hjemmel til å regulere ferdselen ved særskilt behov. Bestemmelsen er satt inn i forskriftene for alle områdene.
§ 6, nr. 1, første punktum			<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke, skadde og døde bufe i medhold av lov om dyrevelferd.</i>	Ordet "døde" er tilføyd bestemmelsen i alle forskriftene. Fylkesmannen ser fordelen med dette av hensyn til situasjoner med større sykdomsutbrudd og smittefare.

		§ 7, nr. 5	<i>Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier.</i>	Tas inn i forskriften for alle områdene. Omlegging og utbedring av eksisterende stier og løyper kan medføre forringelse eller skade på verneverdiene avhengig av henholdsvis lokalisering og omfang. Fylkesmannen vurderer det således som hensiktsmessig at denne type tiltak omsøkes.
--	--	------------	--	---

6.3.2. Forskrift om vern av Gardlaushøgda naturreservat

Etter høringen er det foretatt særskilte endringer av forskrift om vern av Gardlaushøgda naturreservat, se tabell 5 under.

Tabell 5. Oversikt over særskilte endringer av verneforskriften for Gardlaushøgda etter høringen.

Endret ordlyd i § X i høringsforslaget	Fjernet § i høringsforslaget	Ny §	Endring	Begrunnelse / forklaring
§ 1			<i>Gardlaushøgda ligger i et lokalt viktig friluftslivsområde.</i>	Spesifiseringen av områdets beliggenhet i et lokalt viktig friluftslivsområde er fjernet fra formålsparagrafen.
		§ 4, nr. 5	<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende blåmerkede stier vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet.</i>	Området har blåmerkede stier. Fylkesmannen finner et generelt unntak for merking, rydding og vedlikehold av disse til å ikke medfører fare for forringelse av verneverdiene. Det at stier er merket vurderes å gjenspeile viktigheten av disse for et større antall brukere.
§ 7, bokstav d		§ 7, nr. 4	<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende løyper, gamle ferdselsveier og umerkede stier.</i>	På bakgrunn av ny § 4, nr. 5, endres ordlyden i § 7, bokstav d. Ordene "løyper", "gamle ferdselsveier" og "umerkede" er tilføyd bestemmelsen. Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over merking, rydding og vedlikehold av eksisterende løyper, gamle ferdselsveier og umerkede stier for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området.
		§ 7, nr. 6	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av</i>	Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en

			<i>eksisterende skiløyper.</i>	viss kontroll over oppkjøring av eventuelle eksisterende umerkede løyper, for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området, se for øvrig kapittel 4.3.3 .
		§ 7, nr. 10	<i>Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsposter.</i>	Turorientering synes å være viktig interesse i områdene. I mange tilfeller vil det være mulig å finne frem til en løsning som ikke vil medføre fare for forringelse av verneverdiene.

6.3.3. Forskrift om vern av Rudskampen naturreservat

Etter høringen er det foretatt særskilte endringer av forskrift om vern av Rudskampen naturreservat, se tabell 6 under.

Tabell 6. Oversikt over særskilte endringer av verneforskriften for Rudskampen etter høringen.

Endret ordlyd i § X i høringsforslaget	Fjernet § i høringsforslaget	Ny §	Endring	Begrunnelse / forklaring
		§ 4, nr. 5	<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende blåmerket sti vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet</i>	En blåmerket sti går gjennom området. Fylkesmannen finner et generelt unntak for merking, rydding og vedlikehold av denne til å ikke medfører fare for forringelse av verneverdiene. Det at stier er merket vurderes å gjenspeile viktigheten av disse for et større antall brukere.
§ 7, nr. 4			<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende løyper, gamle ferdselsveier og umerkede stier.</i>	På bakgrunn av ny § 4, nr. 5, endres ordlyden i § 7, nr. 4. Ordene "løyper" og "umerkede" er tilføyd bestemmelsen. Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over merking, rydding og vedlikehold av eksisterende løyper, gamle ferdselsveier og umerkede stier for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området.
		§ 7, nr. 6	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløyper.</i>	Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over oppkjøring av eventuelle eksisterende

				umerkede løyper, for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området, se for øvrig kapittel 4.3.3 .
		§ 7, nr. 7	<i>Oppgradering av eksisterende vei vist på vernekartet, for bruk i skogbruk som næring.</i>	Fylkesmannen ser behovet for en velfungerende vei ved driften av skogarealet utenfor verneområdet. For å ivareta hensynet til både verneformålet og skogbruksinteressene, vurderes det som mest hensiktsmessig å regulere oppgradering av skogsbilveien i området gjennom spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.
§ 7, nr. 6		§ 7, nr. 9, bokstav a	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 4, nr. 5.</i>	Tatt inn på bakgrunn av ny § 4, nr. 5.
§ 7, nr. 6		§ 7, nr. 9, bokstav b	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 7 nr. 2, 3, 4 og 5.</i>	På bakgrunn av ny § 7, nr. 5 (Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier) er § 7, nr. 5 tilføyd i den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen.
		§ 7, nr. 10	<i>Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsposter</i>	Turorientering synes å være viktig interesse i områdene. I mange tilfeller vil det være mulig å finne frem til en løsning som ikke vil medføre fare for forringelse av verneverdiene.

6.3.4. Forskrift om vern av Glitrelia naturreservat

Etter høringen er det foretatt særskilte endringer av forskrift om vern av Glitrelia naturreservat, se tabell 7 under.

Tabell 7. Oversikt over særskilte endringer av verneforskriften for Glitrelia etter høringen.

Endret ordlyd i § X i høringsforslaget	Fjernet § i høringsforslaget	Ny §	Endring	Begrunnelse / forklaring
		§ 4, nr. 5	<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende rødmerket løype vist på vernekartet, i henhold til standard</i>	Deler av en rødmerket løype ligger innenfor området. Fylkesmannen var ikke kjent med løypen på høringstidspunktet.

			<i>på vernetidspunktet</i>	Et generelt unntak for merking, rydding og vedlikehold av denne vurderes til å ikke medfører fare for forringelse av verneverdiene. Det at løyper er merket vurderes å gjenspeile viktigheten av disse for et større antall brukere.
		§ 6, nr. 3	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av skiløype vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet.</i>	Tatt inn på bakgrunn av ny § 4, nr. 5. Unntaket begrenser seg til kun en trasé, og vurderes ikke å medføre fare for forringelse av verneverdiene.
§ 7, nr. 4			<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, gamle ferdselsveier og umerkede løyper.</i>	På bakgrunn av ny § 4, nr. 5, endres ordlyden i § 7, nr. 4. Ordene "umerkede løyper" er tilføyd bestemmelsen. Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over merking, rydding og vedlikehold av eksisterende løyper, gamle ferdselsveier og umerkede stier for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området.
		§ 7, nr. 6	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløyper som ikke er vist på vernekartet.</i>	Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over oppkjøring av eventuelle eksisterende umerkede løyper for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området, se for øvrig kapittel 4.3.3 .
§ 7, nr. 5		§ 7, nr. 9, bokstav a	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 4, nr. 5.</i>	Tatt inn på bakgrunn av ny § 4, nr. 5.
§ 7, nr. 5		§ 7, nr. 9, bokstav b	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 7 nr. 2, 3, 4 og 5.</i>	På bakgrunn av ny § 7, nr. 5 (Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier) er § 7, nr. 5 tilføyd i den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen.
		§ 7, nr. 8	<i>Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsposter</i>	Turorientering synes å være viktig interesse i områdene. I mange tilfeller vil det være mulig å finne frem til en løsning som ikke vil medføre fare for

				forringelse av verneverdiene.
--	--	--	--	-------------------------------

6.3.5. Forskrift om vern av Snellingsrøysene naturreservat

Etter høringen er det foretatt særskilte endringer av forskrift om vern av Snellingsrøysene naturreservat, se tabell 8 under.

Tabell 8. Oversikt over særskilte endringer av verneforskriften for Snellingsrøysene etter høringen.

Endret ordlyd i § X i høringsforslaget	Fjernet § i høringsforslaget	Ny §	Endring	Begrunnelse / forklaring
§ 1			<i>Snellingsrøysa ligger i et regionalt viktig friluftslivsområde.</i>	Spesifiseringen av områdets beliggenhet i et regionalt viktig friluftslivsområde er fjernet fra formålsparagrafen.
		§ 4, nr. 5	<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende blåmerkede stier og rødmerkede løyper vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet.</i>	Det er både blåmerket sti og rødmerkede løyper i området. Fylkesmannen finner et generelt unntak for merking, rydding og vedlikehold av disse til å ikke medfører fare for forringelse av verneverdiene. Det at stier og løyper er merket vurderes å gjenspeile viktigheten av disse for et større antall brukere.
	§ 7, nr. 6	§ 6, nr. 3	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av skiløyper vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet.</i>	Bestemmelsen er flyttet fra § 7 til § 6. Krav om søknad for dette, jfr. høringsforslaget, vurderes å gi et unødig strengt restriksjonsnivå.
§ 7, nr. 4			<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende umerkede stier, løyper og gamle ferdselsveier.</i>	På bakgrunn av ny § 4, nr. 5, endres ordlyden i § 7, nr. 4. Ordet "umerkede" er tilføyd bestemmelsen. Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over merking, rydding og vedlikehold av eksisterende umerkede stier, løyper og gamle ferdselsveier for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området.
		§ 7, nr. 6	<i>Merking, rydding og vedlikehold av nye stier og løyper.</i>	Etter en vurdering av områdets størrelse og robusthet, har Fylkesmannen konkludert med å

				anbefale denne spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen.
§ 7, nr. 7		§ 7, nr. 8, bokstav c	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppkjøring av nye skiløyper i henhold til § 7, nr. 6 og eksisterende skiløyper som ikke er vist på vernekartet.</i>	Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over oppkjøring av eventuelle eksisterende umerkede løyper for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området. Bestemmelsen gir også hjemmel til å gi dispensasjon for oppkjøring av løyper etablert i henhold til innvilget dispensasjon etter § 7, nr. 6. Se for øvrig kapittel 4.3.3 .
§ 7, nr. 8		§ 7, nr. 9 bokstav a	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 4, nr. 5.</i>	Tatt inn på bakgrunn av ny § 4, nr. 5.
§ 7, nr. 8		§ 7, nr. 9, bokstav b	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 7, nr. 2, 3, 4, 5, 6 og 7.</i>	På bakgrunn av ny § 7, nr. 5 (Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier) og ny § 7, nr. 6 er det satt inn spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for nødvendig motorferdsel i forbindelse med disse aktivitetene.
		7, nr. 10	<i>Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsposter.</i>	Turorientering synes å være viktig interesse i områdene. I mange tilfeller vil det være mulig å finne frem til en løsning som ikke vil medføre fare for forringelse av verneverdiene.

6.3.6. Forskrift om vern av Prekestolen naturreservat

Etter høringen er det foretatt særskilte endringer av forskrift om vern av Prekestolen naturreservat, se tabell 9 under.

Tabell 9. Oversikt over særskilte endringer av verneforskriften for Prekestolen etter høringen.

Endret ordlyd i § X i høringsforslaget	Fjernet § i høringsforslaget	Ny §	Endring	Begrunnelse / forklaring
		§ 4, nr. 5	<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende</i>	En blåmerket sti går gjennom området. Fylkesmannen finner et generelt unntak for merking,

			<i>blåmerket sti vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet</i>	rydding og vedlikehold av denne til å ikke medfører fare for forringelse av verneverdiene. Det at stier er merket vurderes å gjenspeile viktigheten av disse for et større antall brukere.
§ 7, nr. 4			<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende løyper, gamle ferdselsveier og umerkede stier.</i>	På bakgrunn av ny § 4, nr. 5, endres ordlyden i § 7, nr. 4. Ordene "umerkede" og "løyper" er tilføyd bestemmelsen. Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over merking, rydding og vedlikehold av eksisterende løyper, gamle ferdselsveier og umerkede stier for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området.
		§ 7, nr. 6	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløyper.</i>	Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over oppkjøring av eventuelle eksisterende umerkede løyper for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området, se for øvrig kapittel 4.3.3 .
§ 7, nr. 7		§ 7, nr. 9, bokstav a	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 4, nr. 5.</i>	Tatt inn på bakgrunn av ny § 4, nr. 5.
§ 7, nr. 7		§ 7, nr. 9, bokstav b	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 7 nr. 2, 3, 4 og 5.</i>	På bakgrunn av ny § 7, nr. 5 (Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier) er § 7, nr. 5 tilføyd i den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen.
		§ 7, nr. 10	<i>Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsposter.</i>	Turorientering synes å være viktig interesse i områdene. I mange tilfeller vil det være mulig å finne frem til en løsning som ikke vil medføre fare for forringelse av verneverdiene.

6.3.7. Forskrift om vern av Lillomarka naturreservat

Etter høringen er det foretatt særskilte endringer av forskrift om vern av Lillomarka naturreservat, se tabell 10 under.

Tabell 10. Oversikt over særskilte endringer av verneforskriften for Lillomarka etter høringen.

Endret ordlyd i § X i høringsforslaget	Fjernet § i høringsforslaget	Ny §	Endring	Begrunnelse / forklaring
§ 1			<i>Lillomarka ligger i et regionalt viktig friluftslivsområde.</i>	Spesifiseringen av områdets beliggenhet i et regionalt viktig friluftslivsområde er fjernet fra formålsparagrafen.
		§ 4, nr. 5	<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende blåmerkede stier og rødmerkede løyper vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet.</i>	Det er både blåmerkede stier og rødmerkede løyper i området. Fylkesmannen finner et generelt unntak for merking, rydding og vedlikehold av disse til å ikke medfører fare for forringelse av verneverdiene. Det at stier og løyper er merket vurderes å gjenspeile viktigheten av disse for et større antall brukere.
		§ 4, nr. 9	<i>Rydding og vedlikehold, i henhold til standard på vernetidspunktet, av etablerte adkomststier og -løyper til eksisterende bygninger på gnr./bnr. 12/44, 12/46, 12/194 i Nittedal kommune og 95/6 i Oslo kommune.</i>	Adkomsten til hyttene som nevnt i bestemmelsen må skje gjennom verneområdet. Fylkesmannen finner det rimelig at eksisterende adkomststier og -løyper til disse hyttene kan ryddes og vedlikeholdes uten krav om søknad.
		§ 4, nr. 10	<i>Felling av enkelttrær som kan medføre skade på bygninger.</i>	Ryddegrensen på 20 meter rundt eksisterende bygninger vil ikke nødvendigvis omfatte trær som kan medføre skade på bygninger.
		§ 4, nr. 14	<i>Gjennomføring av mindre teltleirer, idrettsarrangement eller andre arrangement i naturreservatet.</i>	Området er mye brukt til ulike former for organisert friluftsliv og idrettsaktiviteter og utgjør et relativt stort areal. Fylkesmannen er av den oppfatning at friluftsliv og idrettsarrangementer av en viss størrelse kan kombineres med vern av området, se for øvrig kapittel 4.3.4.
		§ 5, tredje	<i>Miljødirektoratet kan</i>	Med en slik bestemmelse har

		ledd	<i>av hensyn til verneformålet ved forskrift regulere ferdsele i hele eller deler av reservatet.</i>	direktoratet en forskriftshjemmel til å innskrenke eller avgrense bruken av verneområdet til teltleirer, idrettsarrangementer og arrangementer, dersom aktivitetene nevnt i § 4, nr. 14 viser seg å gi uforutsette negative effekter på verneverdiene over tid.
	§ 7, nr. 6	§ 6, nr. 3	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av skiløyper vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet.</i>	Bestemmelsen er flyttet fra § 7 til § 6. Krav om søknad for dette, jfr. høringsforslaget, vurderes å gi et unødig strengt restriksjonsnivå.
§ 7, nr. 5		§ 7, nr. 4	<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende umerkede stier, løyper og gamle ferdselsveier.</i>	På bakgrunn av ny § 4, nr. 5, endres ordlyden i § 7, nr. 4. Ordet "umerkede" er tilføyd bestemmelsen. Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over merking, rydding og vedlikehold av eksisterende umerkede stier, løyper og gamle ferdselsveier for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området.
		§ 7, nr. 6	<i>Merking, rydding og vedlikehold av nye stier og løyper.</i>	Etter en vurdering av områdets størrelse og robusthet, har Fylkesmannen konkludert med å anbefale denne spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen.
	§ 4, nr. 7	§ 7, nr. 7	<i>Uttak av ved til eget bruk på eksisterende hytte på gnr. 95, bnr. 6 i Oslo kommune, etter plan godkjent av forvaltningsmyndighet en.</i>	Fylkesmannen ser at høringsforslaget med et generelt unntak for uttak av ved til eksisterende hytte ville kunne gi uheldige konsekvenser for verneverdiene, da dette potensielt kan medføre at arter og biotoper forsvinner. Uttak av ved bør derfor være søknadspliktig med krav om plan for hogsten.
		§ 7, nr. 9	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av nye skiløyper i henhold til § 7, nr. 6 og eksisterende skiløyper som ikke er vist på vernekartet.</i>	Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over oppkjøring av eventuelle eksisterende umerkede løyper for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området.

				Bestemmelsen gir også hjemmel til å gi dispensasjon for oppkjøring av løyper etablert i henhold til innvilget dispensasjon etter § 7, nr. 6. Se for øvrig kapittel 4.3.3 .
§ 7, nr. 7		§ 7, nr. 10	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av bygninger på gnr./bnr. 12/44, 12/46, 12/194 i Nittedal kommune og 95/6 i Oslo kommune.</i>	Fylkesmannen ser at det kan være behov for motorisert transport i forbindelse med vedlikehold av eksisterende bygninger. Selv om det kun er hytten på gnr. 95, bnr. 6 som ligger innenfor vernegrensen, ligger hyttene gnr./bnr. 12/44, 46 og 194 slik til at nødvendig motorferdsel til disse må skje gjennom verneområdet. Fylkesmannen finner derfor grunn til å anbefale at det etter søknad kan gis dispensasjon for nødvendig motorferdsel ved vedlikehold av de fire hyttene.
§ 7, nr. 8		§ 7, nr. 11, bokstav a	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 4, nr. 5.</i>	Tatt inn på bakgrunn av ny § 4, nr. 5.
§ 7, nr. 8		§ 7, nr. 11, bokstav b	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 7, nr. 2, 3, 4, 5, 6 og 8</i>	På bakgrunn av ny § 7, nr. 5 (Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier) og ny § 7, nr. 6 er det satt inn spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for nødvendig motorferdsel i forbindelse med disse aktivitetene.
		§ 7, nr. 12	<i>Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsposter.</i>	Turorientering synes å være viktig interesse i områdene. I mange tilfeller vil det være mulig å finne frem til en løsning som ikke vil medføre fare for forringelse av verneverdiene.

6.3.8. Forskrift om vern av Blåfjell naturreservat

Etter høringen er det foretatt særskilte endringer av forskrift om vern av Blåfjell naturreservat, se tabell 11 under.

Tabell 11. Oversikt over særskilte endringer av verneforskriften for Blåfjell etter høringen.

Endret ordlyd i § X i høringsforslaget	Fjernet § i høringsforslaget	Ny §	Endring	Begrunnelse / forklaring
§ 1			<i>Blåfjell ligger i et regionalt viktig friluftslivsområde.</i>	Spesifiseringen av områdets beliggenhet i et regionalt viktig friluftslivsområde er fjernet fra formålsparagrafen.
		§ 4, nr. 5	<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende blåmerkede stier og rødmerkede løyper vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet.</i>	Det er både blåmerkede stier og rødmerkede løyper i området. Fylkesmannen finner et generelt unntak for merking, rydding og vedlikehold av disse til å ikke medfører fare for forringelse av verneverdiene. Det at stier og løyper er merket vurderes å gjenspeile viktigheten av disse for et større antall brukere.
		§ 4, nr. 8	<i>Felling av enkelttrær som kan medføre skade på bygninger.</i>	Ryddegrensen på 20 meter rundt eksisterende bygninger vil ikke nødvendigvis omfatte trær som kan medføre skade på bygninger.
		§ 4, nr. 12	<i>Gjennomføring av mindre teltleirer, idrettsarrangement eller andre arrangement i naturreservatet.</i>	Området er mye brukt til ulike former for organisert friluftsliv- og idrettsaktiviteter, utgjør et relativt stort areal og vurderes mindre sårbart. Fylkesmannen er av den oppfatning at friluftsliv- og idrettsarrangementer av en viss størrelse kan kombineres med vern av Blåfjell, se for øvrig kapittel 4.3.4.
		§ 5, tredje ledd	<i>Miljødirektoratet kan av hensyn til verneformålet ved forskrift regulere ferdselen i hele eller deler av reservatet.</i>	Med en slik bestemmelse har direktoratet en forskriftshjemmel til å innskrenke eller avgrense bruken av verneområdet til teltleirer, idrettsarrangementer og arrangementer, dersom aktivitetene nevnt i § 4, nr. 12 viser seg å gi uforutsette negative effekter på verneverdiene over tid.
	§ 7, nr. 6	§ 6, nr. 3	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av skiløyper vist på</i>	Bestemmelsen er flyttet fra § 7 til § 6. Krav om søknad for dette, jfr. høringsforslaget, vurderes å

			<i>vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet.</i>	gi et unødig strengt restriksjonsnivå.
§ 7, nr. 4			<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende umerkede stier, løyper og gamle ferdselsveier.</i>	På bakgrunn av ny § 4, nr. 5, endres ordlyden i § 7, nr. 4. Ordet "umerkede" er tilføyd bestemmelsen. Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over merking, rydding og vedlikehold av eksisterende umerkede stier, løyper og gamle ferdselsveier for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området.
		§ 7, nr. 6	<i>Merking, rydding og vedlikehold av nye stier og løyper.</i>	Etter en vurdering av områdets størrelse og robusthet, har Fylkesmannen konkludert med å anbefale denne spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen.
		§ 7, nr. 7	<i>Uttak av ved til eget bruk på eksisterende hytter på gnr./bnr. 89/1 i Asker kommune og 12/3 i Røyken kommune, etter plan godkjent av forvaltningsmyndighet en.</i>	På bakgrunn av avstanden mellom eksisterende bygninger og vernegrensen, anbefales at det skal kunne tas ut ved etter søknad fremfor motorisert inntransport av ved.
		§ 7, nr. 9	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av nye skiløyper i henhold til § 7, nr. 6 og eksisterende skiløyper som ikke er vist på vernekartet.</i>	Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over oppkjøring av eventuelle eksisterende umerkede løyper for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området. Bestemmelsen gir også hjemmel til å gi dispensasjon for oppkjøring av løyper etablert i henhold til innvilget dispensasjon etter § 7, nr. 6. Se for øvrig kapittel 4.3.3 .
		§ 7, nr. 10	<i>Nødvendig transport av driftsmateriell til hytte på gnr./bnr. 89/1 i Asker kommune og 12/3 i Røyken kommuner på frossen/snødekt mark.</i>	Fylkesmannen ser at det kan være behov for motorisert transport ved frakt av driftsmateriell til DNT-hytten Småvannsbu på 89/1, og mener det bør gis hjemmel til å kunne gi dispensasjon for dette. Av hensyn til

				likebehandlingsprinsippet innenfor Blåfjell, anbefales at denne bestemmelsen også omfatter motorisert transport av driftsmateriell til den private hytten i området.
§ 7, nr. 7, bokstav a		§ 7, nr. 11, bokstav a	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 4, nr. 5 og 6</i>	Bestemmelsen er endret på grunn av ny § 4, nr. 5.
§ 7, nr. 7		§ 7, nr. 11, bokstav b	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 7, nr. 2, 3, 4, 5, 6 og 8</i>	På bakgrunn av ny § 7, nr. 5 (Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier) og ny § 7, nr. 6 er det satt inn spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for nødvendig motorferdsel i forbindelse med disse aktivitetene.
		§ 7, nr. 12	<i>Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsposter.</i>	Turorientering synes å være viktig interesse i områdene. I mange tilfeller vil det være mulig å finne frem til en løsning som ikke vil medføre fare for forringelse av verneverdiene.

6.3.9. Forskrift om vern av Ringiåsen naturreservat

Etter høringen er det foretatt særskilte endringer av forskrift om vern av Ringiåsen naturreservat, se tabell 12 under.

Tabell 12. Oversikt over særskilte endringer av verneforskriften for Ringiåsen etter høringen.

Endret ordlyd i § X i høringsforslaget	Fjernet § i høringsforslaget	Ny §	Endring	Begrunnelse / forklaring
§ 7, nr. 4			<i>Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier.</i>	"Løyper" er tilføyd bestemmelsen.
		§ 7, nr. 6	<i>Motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløyper.</i>	Det vurderes hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten har en viss kontroll over oppkjøring av eventuelle eksisterende umerkede løyper for å blant annet kunne vurdere den samlede belastningen i området,

				se for øvrig kapittel 4.3.3.
§ 7, nr. 8, bokstav b		§ 7, nr. 10, bokstav b	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter som nevnt i § 7, nr. 2, 3, 4 og 5</i>	På bakgrunn av ny § 7, nr. 5 (Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier) er § 7, nr. 5 tilføyd i den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen.
		§ 7, nr. 11	<i>Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsposter</i>	Turorientering synes å være viktig interesse i områdene. I mange tilfeller vil det være mulig å finne frem til en løsning som ikke vil medføre fare for forringelse av verneverdiene.

7. Vedlegg

Vedlegg 1: Tilrådning til vernegrense for Gardlaushøgda naturreservat.

Vedlegg 2: Tilrådning til verneforskrift for Gardlaushøgda naturreservat.

Vedlegg 3: Tilrådning til vernegrense for Rudskampen naturreservat.

Vedlegg 4: Tilrådning til verneforskrift for Rudskampen naturreservat.

Vedlegg 5: Tilrådning til vernegrense for Glitrelia naturreservat.

Vedlegg 6: Tilrådning til verneforskrift for Glitrelia naturreservat.

Vedlegg 7: Tilrådning til vernegrense for Snellingsrøysene naturreservat.

Vedlegg 8: Tilrådning til verneforskrift for Snellingsrøysene naturreservat.

Vedlegg 9: Tilrådning til vernegrense for Prekestolen naturreservat.

Vedlegg 10: Tilrådning til verneforskrift for Prekestolen naturreservat.

Vedlegg 11: Tilrådning til vernegrense for Lillomarka naturreservat.

Vedlegg 12: Tilrådning til verneforskrift for Lillomarka naturreservat.

Vedlegg 13: Tilrådning til vernegrense for Blåfjell naturreservat.

Vedlegg 14: Tilrådning til verneforskrift for Blåfjell naturreservat.

Vedlegg 15: Tilrådning til vernegrense for Ringiåsen naturreservat.

Vedlegg 16: Tilrådning til verneforskrift for Ringiåsen naturreservat.

Vedlegg 17: Liste over høringsparter.

Vedlegg 18: Kopi av høringsuttalelser.